

**İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN
ÇOCUK KİTAPLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ**

Çetin YILDIZ

Yüksek Lisans Tezi

Haziran, 2009

**İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN
ÇOCUK KİTAPLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ**

Çetin YILDIZ

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
İlköğretim Anabilim Dalı
Sınıf Öğretmenliği Programı
Danışman: Doç. Dr. Mehmet GÜLTEKİN**

**Eskişehir
Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Haziran, 2009**

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZÜ

İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN ÇOCUK KİTAPLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Çetin YILDIZ

İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Programı

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Şubat 2009

Danışman: Doç. Dr. Mehmet GÜLTEKİN

Çocuk kitapları çocukların ilgi ve ihtiyaçlarını karşılayan, çocukların zihinsel, duygusal ve ruhsal yönden gelişimini destekleyen ve en önemlisi eğlenerek okudukları metinlerden oluşan edebi ürünlerdir. Çocuklar, ailesinde, okulunda ve çevresinde karşılayamadıkları dilsel, sosyal, zihinsel ve ruhsal ihtiyaçlarını çocuk kitapları yoluyla karşılarlar. Bu sayede çocukların kişilikleri olumlu yönde gelişmekle kalmaz topluma faydalı bir birey olarak yetişmeleri sağlanır. Kuşkusuz bunun sağlıklı bir şekilde sağlanması için çocuk seviyesine ve çocuk gerçekliğine uygun yazılmış olan çocuk edebiyatı ürünlerine başka bir ifadeyle nitelikli çocuk kitaplarına ihtiyaç vardır.

Bu araştırma, ilköğretim öğrencilerinin çocuk kitaplarına ilişkin görüşlerini belirlemek amacı ile yapılmıştır. Araştırmanın evrenini Eskişehir ilinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi 122 ilköğretim okulunda öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışma evreninin büyük olması nedeni ile 122 ilköğretim okulu arasından rastlantısal yolla seçilen 15 ilköğretim okulunda 4. ve 5. sınıflarda öğrenime devam eden öğrenciler araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilen bu araştırma için gerekli olan veriler “İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarına İlişkin Görüşlerini Belirleme Anketi” aracı ile toplanmıştır. Toplanan nicel verilerin işlenmesi ve istatistiksel çözümlenmeler SPSS paket programı nitel verilerin çözümlenmesi ise

betimsel analiz tekniği ile gerçekleştirilerek elde edilen veriler sayısallaştırılarak sunulmuştur.

Araştırma sonucunda; ilköğretim öğrencilerinin hikâye, masal ve çizgi roman türünde kitapları ve macera, mizah ve kahramanlık konularını içeren kitapları daha çok tercih ettikleri ve ilköğretim öğrencilerinin yüksek düzeyde okuma alışkanlıklarına sahip oldukları bulunmuştur. İlköğretim öğrencilerinin ocuk kitaplarının dış yapısına ilişkin, kitapların boyutunu, sayfa yapısını ve cümle yapısını olumlu buldukları; kitapların kapağı, cildi, kâğıdı, resim ve yazı baskı kalitesini çok fazla olumlu bulmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. İlköğretim öğrencilerinin ocuk kitaplarının içeriğine ilişkin kitapların konu ve ana fikrini, kurgusunu, iletilerini, dil ve anlatımı olumlu buldukları; kitap konularının gerçek yaşamla ilişkilendirilmesini, kitaplarda şiddet içeren konulara, argo, anlamı bilinmeyen kelime, deyim ve atasözlerine yer verilmesini, kahramanların gerçek yaşamla ilişkilendirilmesini ve çocuklara benzer özelliklere yer verilmesini ve kurgulanan olaylar arasında gereksiz ayrıntılara yer verilmesini çok fazla olumlu bulmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca araştırmada öğrenciler ocuk kitaplarda olması gereken özellikler konusunda çeşitli görüş ve önerilerini dile getirmişlerdir.

ABSTRACT

VIEWS OF CHILDREN ON THE JUVENILE BOOKS

Çetin YILDIZ

Department of Primary Education Teacher Training Program in Elementary Education

Anadolu University, Graduate School of Education Sciences, February 2009

Advisor: Assistant Doç. Dr. Mehmet GÜLTEKİN

Juvenile books are literary products consisting texts that meet children's interest and need, support the development of mental, emotional and psychological development of children and above all they read in a fun. Children meet their need that they don't meet in their school and environment. By this way, they not only develop their personality in a positive way, but also they grow up as useful individuals to the society. But, juvenile literature products in other words well-qualified juvenile books that are written appropriate to the reality of children and level of children are necessary to get it properly.

This research aims to determine the views of children on the juvenile books. In order to reach the aim, necessary data was supplied with "The Questionnaire for Determining the Views of Children on the Juvenile Books". The operation and statistical analysis of the collected quantitative data were made using SPSS package program while the analysis of qualitative data are made using descriptive analysis technique.

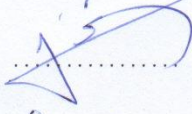
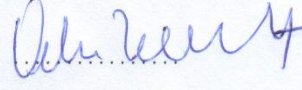
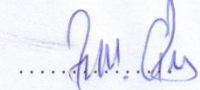
At the end of the research, it is found that elementary school students prefer story books, fairy tales and funnies more as well as books on adventure, humor and heroism

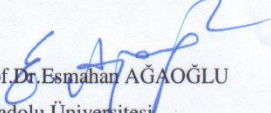
and elementary school students have reading habits at a great rate. It is also found that in respect to the outer space of books pupils think in a positive way about the dimensions, paper size and sentence type while they do not think so much positively about the cover, volume, the quality of their papers, pictures and lettering. It is evaluated that in respect to the content of books pupils think positively about the subject, main idea, fiction, language and expression; while they do not think so much positively about the connection of the subjects of the books with real life, their involving subjects of violence; slangs; words, idioms and proverbs that their meaning are not known; the connection between hereos and real life; the features similar to the ones of children and unnecessary details between events. Furthermore, in this research, students state their various views and suggestions on the necessary features of juvenile books.

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Çetin YILDIZ'ın "İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarına İlişkin Görüşleri" başlıklı tezi 04.06.2009 tarihinde, aşağıda belirtilen jüri üyeleri tarafından Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği programı yüksek lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

	Adı-Soyadı	İmza
Üye (Tez Danışmanı)	: Yard.Doç.Dr.Mehmet GÜLTEKİN	
Üye	: Yard.Doç.Dr.Şerife Dilek BELET	
Üye	: Yard.Doç.Dr.Zuhal ÇUBUKÇU	

Prof. Dr. Esmahan AĞAOĞLU
Anadolu Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ÖNSÖZ

Çocukların her yönüyle sağlıklı bir şekilde yetişmeleri için başta aileye, çevreye, sonra da bilgisayar, televizyon gibi iletişim araçlarına ve ayrıca eğitim kurumlarına büyük sorumluluklar düşmektedir. Buna göre, yazılı ve görsel birer uyaran olarak çocuğa görelilik ve çocuk gerçekliği ilkelerine uygun yazılmış ve gelişmiş ülkelerin üzerinde önemle durdukları çocuk kitapları da çok önemli işleve sahiptir. Türk dilinin en güzel imkânlarını ve bütün zenginliklerini tüm yönüyle yansıtan ve çocuğa uygun kurguların yer aldığı, onların ilgilerine ve gelişim özelliklerine uygun bu kitaplar, okulöncesi dönemden başlayarak ilköğretim sürecinde çocuğun dilsel gelişimin yanında bilişsel, duyuşsal, kişilik ve toplumsal gelişiminde de çok önemli etkiye sahiptir. Böylesi önemli işleve sahip olan çocuk kitaplarının çocuklar üzerinde bu işlevi yerine getirebilmesi için belli nitelikleri taşıması gerekir. Bu araştırma böyle bir gereksinimden doğmuştur. Bu araştırmada, çocuk kitaplarının niteliğine ilişkin ilköğretim öğrencilerinin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Bu araştırma pek çok kişinin emeği ve katkısıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın tüm aşamalarında manevi ve akademik desteğini esirgemeyen, her zaman yol gösteren ve yüzünden hiç tebessüm eksilmeyen hocam ve tez danışmanım Doç. Dr. Mehmet GÜLTEKİN'e teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmanın yapılmasına katkı getiren hocalarım Prof. Dr. Şefik Yaşar'a, Yrd. Doç. Dr. Şerife Dilek BELET'e ve Yrd. Doç. Dr. Zühal ÇUBUKÇU'ya da desteklerinden dolayı teşekkür ederim. Ayrıca Araş. Gör. Sibel DAL'a ve Araş. Gör. Fatih YILMAZ'a araştırmanın yöntem bölümüne yaptığı katkılardan dolayı teşekkür ederim. Araştırmanın güvenilirlik çalışmasını yapan sevgili Araş. Gör. Ruhan KARADAĞ'a, akademik desteklerini esirgemeyen sevgili Araş. Gör. Tuba ÇENGELCİ'ye, Araş. Gör. Emel GÜVEY'e ve Araş. Gör. Sayım AKTAY'a bana gösterdikleri anlayış ve katkıları için ne kadar teşekkür etsem azdır. Araştırmada kullandığım bilgi toplama aracını

uyguladığım okullardaki yönetici, öğretmen ve öğrencilere önemli desteklerinden ötürü teşekkür ediyorum.

Araştırma sürecinde desteğini esirgemeyen sevgili eşim Melek YILDIZ'a, ve beni yetiştirip bugünlere getiren anne ve babama ayrıca desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen değerli müdür arkadaşım Sabiha ÖĞÜTÜR'e teşekkür ederim.

Çetin YILDIZ

Eskişehir, 2009

ÖZGEÇMİŞ

Çetin YILDIZ

İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği

Yüksek Lisans Programı

Eğitim

Lisans 2000 Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü

Lise 1995 İnegöl Lisesi – Bursa

İş

2000- Sınıf Öğretmeni. MEB

Kişisel Bilgiler

Doğum Yeri ve Yılı: Belçika, 1977

Cinsiyet: Erkek

Yabancı Dil: İngilizce

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZ.....	i
ABSTRACT.....	iii
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	v
ÖNSÖZ.....	vi
ÖZGEÇMİŞ.....	viii
ÇİZELGE LİSTESİ.....	xiii
TABLO LİSTESİ.....	xiv
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem.....	1
1.1.1. İlköğretimde ve Türkçe Öğretiminde Okumanın Yeri ve Önemi	2
1.1.2. Okumanın İlköğretim Öğrencileri Açısından Önemi.....	5
1.1.3. Okuma Alışkanlığı ve Okuma Alışkanlığını Etkileyen Etmenler.....	8
1.1.4. Çocuk Gelişim Süreçleri ve Okuma Eğilimleri.....	10
1.1.5. Çocuk Kitap Türleri ve Çocuklara Katkıları.....	14
1.1.5.1. Masal.....	14
1.1.5.2. Fabl (Öykünce).....	15
1.1.5.3. Destan.....	16
1.1.5.4. Efsane (Söylence).....	17
1.1.5.5. Hikaye (Öykü) ve Roman.....	18
1.1.5.6. Anı (Hatıra).....	22
1.1.5.7. Çizgi Roman	23
1.1.5.8. Şiir.....	24
1.1.6. Çocuk Kitaplarında Temel Temalar (İzlekler).....	26
1.1.7. Çocuk Kitapları ve Çocuklara Sağladığı Katkıları.....	28
1.1.8. Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Nitelikler.....	36
1.2. İlgili Araştırmalar.....	45
1.3. Amaç.....	50

1.4. Araştırmanın Önemi.....	51
1.5. Sınırlılıklar.....	52
1.6. Tanımlar.....	52
2. YÖNTEM.....	53
2.1. Araştırmanın Modeli.....	53
2.2. Evren ve Örneklem.....	54
2.3. Verilerin Toplanması.....	55
2.4. Veri Toplama Aracının Uygulanması.....	56
2.5. Verilerin Çözümlemesi.....	57
3. BULGULAR VE YORUMLAR.....	60
3.1. İlköğretim Öğrencilerinin İlgilendikleri Çocuk Kitap Türleri ve Konuları.....	60
3.2. İlköğretim Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı Düzeyleri.....	61
3.3. İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarının Dış Yapısına İlişkin Görüşleri.....	62
3.3.1. İlköğretim Öğrencilerinin Kitapların Boyutuna (Büyüklüğü) İlişkin Görüşleri.....	62
3.3.2. İlköğretim Öğrencilerinin Kitapların Kağıt Yapısına İlişkin Görüşleri.....	63
3.3.3. İlköğretim Öğrencilerinin Kitapların Sayfa Yapısına İlişkin Görüşleri.....	63
3.3.4. İlköğretim Öğrencilerinin Kitapların Kapak-Cilt Yapısına İlişkin Görüşleri.....	66
3.3.5. İlköğretim Öğrencilerinin Kitapların Harf ve Cümle Yapısına İlişkin Görüşleri.....	67
3.3.6. İlköğretim Öğrencilerinin Kitapların Resimlerine İlişkin Görüşleri.....	69
3.4. İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarının İç Yapısına (İçerik) İlişkin Görüşleri.....	70

3.4.1. İlköğretim Öğrencilerinin Kitapların Konusu ve Ana Fikrine İlişkin Görüşleri.....	70
3.4.2. İlköğretim Öğrencilerinin Kitapların Planına (Olayların Kurgusu) İlişkin Görüşleri.....	74
3.4.3. İlköğretim Öğrencilerinin Kitapların İletilerine (Mesajları) İlişkin Görüşleri.....	75
3.4.4. İlköğretim Öğrencilerinin Kitapların Kahramanlarına İlişkin Görüşleri.....	75
3.4.5. İlköğretim Öğrencilerinin Kitapların Dil ve Anlatımına İlişkin Görüşleri.....	76
3.5. İlköğretim Öğrencilerinin Okudukları Kitapların Beğendikleri, Beğenmedikleri ve Olması İstenilen Özelliklerine İlişkin Görüşleri.....	79
3.5.1. İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarının Ana Temasına İlişkin Görüşleri.....	79
3.5.2. İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarının İçeriğine İlişkin Görüşleri.....	81
3.5.3. İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarının Dil ve Anlatımına İlişkin Görüşleri.....	84
3.5.4. İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarının Kahramanlarına İlişkin Görüşleri.....	86
3.5.5. İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarının Resimlerine İlişkin Görüşleri.....	88
3.5.6. İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarının Dış Yapısına İlişkin Görüşleri.....	90
4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	93
4.1. SONUÇ.....	93
1.4.1. İlköğretim Öğrencilerinin Tercih Ettikleri Kitap Türlerine İlişkin Sonuçlar.....	93
1.4.2. İlköğretim Öğrencilerinin Tercih Ettikleri Kitap Konularına İlişkin Sonuçlar.....	93

1.4.3. İlköğretim Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı Düzeylerine İlişkin Sonuçlar.....	94
1.4.4. İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarının Dış Yapısına İlişkin Sonuçlar.....	94
1.4.5. İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarının İç Yapısına (İçeriğine) İlişkin Sonuçlar.....	94
1.4.6. İlköğretim Öğrencilerinin Okudukları Kitapların Beğendikleri, Beğenmedikleri ve Olması İstenilen Özelliklerine İlişkin Sonuçlar.....	95
1.4.7. Nicel ve Nitel Verilerin Karşılaştırılmasına İlişkin Sonuçlar.....	97
1.5. TARTIŞMA.....	101
1.6. ÖNERİLER.....	103
1.6.1. Çocuk Kitabı Yazarlarına Yönelik Öneriler.....	103
1.6.2. Yayın Evlerine Yönelik Öneriler.....	104
1.6.3. Kurum ve Kuruluşlara Yönelik Öneriler.....	105
1.6.4. Ailelere Yönelik Öneriler.....	106
1.6.5. Öğretmenlere Yönelik Öneriler.....	106
1.6.6. İleri Araştırmalara Yönelik Öneriler.....	107
EKLER.....	108
KAYNAKÇA.....	151

ÇİZELGE LİSTESİ

<u>Cizelge</u>	<u>Sayfa</u>
1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Özellikleri.....	54
2. Uygulanan Anketin Geri Dönüşü.....	57
3. İlköğretim Öğrencilerinin İlgi Duydukları Çocuk Kitap Türleri ve Konuları...	60
4. İlköğretim Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı Düzeyleri.....	62
5. İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarının Dış Yapısına İlişkin Görüşleri..	64
6. İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarının İç Yapısına (İçerik) İlişkin Görüşleri.....	71
7. İlköğretim Öğrencilerinin Kitapların Ana Temasına İlişkin Beğenilen, Beğenilemeyen ve Olması İstenilen Özelliklerine İlişkin Görüşleri ve Frekans Dağılımları.....	80
8. İlköğretim Öğrencilerinin Kitapların İçeriğine İlişkin Beğenilen, Beğenilemeyen ve Olması İstenilen Özelliklerine İlişkin Görüşleri ve Frekans Dağılımları.....	82
9. İlköğretim Öğrencilerinin Kitapların Dil ve Anlatıma İlişkin Beğenilen, Beğenilemeyen ve Olması İstenilen Özelliklerine İlişkin Görüşleri ve Frekans Dağılımları.....	85
10. İlköğretim Öğrencilerinin Kitapların Kahramanlarına İlişkin Beğenilen, Beğenilemeyen ve Olması İstenilen Özelliklerine İlişkin Görüşleri ve Frekans Dağılımları.....	87
11. İlköğretim Öğrencilerinin Kitapların Resimlerine İlişkin Beğenilen, Beğenilemeyen ve Olması İstenilen Özelliklerine İlişkin Görüşleri ve Frekans Dağılımları.....	89
12. İlköğretim Öğrencilerinin, Kitapların Dış Yapısına İlişkin Beğenilen, Beğenilemeyen ve Olması Gereken Özelliklerine İlişkin Görüşleri ve Frekans Dağılımları.....	91

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. Okulöncesi ve İlköğretim Dönemindeki Öğrencilerin Okuma Eğilimleri.....12

1. GİRİŞ

1.1. Problem

Çocuk kitapları okulöncesi dönemden başlayarak çocukları renk ve çizginin estetik diliyle tanıştıran, onlara anadilin güzelliğini duyumsatan ilk araçlardır. Nitelikli çocuk kitapları ise çocukların olay, olgu ve durumların sanatçı bakış açısıyla yorumlamasına tanık oldukları görsel ve yazılı araçlardır. Kitapların, çocuklara dil bilinci ve duyarlılığı edindirerek yazın dünyasının kapısını aralama, okuma isteği ve alışkanlığı kazandırma gibi temel işlevleri de göz önüne alındığında, çocuğun gelişim sürecinde etkili bir eğitim aracı olduğu ortaya çıkmaktadır (Akbayır, 2008, s.3).

Çocukların her yönüyle sağlıklı bir birey olarak yetişmesi için başta aileye, çevreye, sonra da radyo televizyon gibi iletişim araçlarına ve elbette eğitim kurumlarına büyük sorumluluklar düşmektedir. Bu bağlamda, yazılı ve görsel birer uyaran olarak çocuğa görelilik ilkesine uygun yazılmış ve gelişmiş ülkelerin üzerinde özenle durdukları yazınsal çocuk kitapları çok önemli bir işleve sahiptir. Dilin anlatım olanaklarını, zenginliklerini, inceliklerini; kısaca dilin tüm özelliklerinin yansıtıldığı ve çocuğa uygun kurguların yer aldığı bu kitaplar, okulöncesi dönemden başlayarak ortaöğretim çağına kadar uzanan evrede çocuğun dilsel gelişiminin yanı sıra, bilişsel, duyuşsal, kişilik ve toplumsal gelişiminde de çok önemli bir etkiye sahiptir (Aslan, 2007, s.189).

İlköğretim birinci basamakta, çocuklar okuma, yazma, okuduğunu anlama, anadilini doğru kullanma ve temel matematiksel işlem becerileri ile önemli toplumsal ve doğal olaylar hakkında temel bilgiler edinirler. Bu bilgi ve beceriler, çocuğun gelecekteki öğrenmeleri için temel oluşturur (Erden, 1998, s.175). Bu beceriler içinde okuma– yazma, okuduğunu doğru anlama, anadilini doğru kullanma bilgi ve becerilerini kapsayan anadili öğretiminin, ayrı bir yere sahip olduğu söylenebilir.

Çocuk için kitabın önemi okumanın birey için taşıdığı önemden kaynaklanmaktadır. Okuma ve okuduğunu anlama yeteneği ile okul başarısı arasında tam bir ilişki bulunmaktadır. Günümüzde öğretim araçlarının çok gelişmiş olmasına karşın okuma

yine de ilköğretimden üniversiteye kadar tüm öğretim programları içinde önemini ve yerini korumakta; öğrenim büyük ölçüde okumaya dayanmaktadır (Arslan, 2000, s.139). Çocuklar, güzel konuşabilmek, kendilerini iyi bir şekilde ifade edebilmek, çeşitli bilgileri edinebilmek ve kendi kişilik ve sosyal yönlerini geliştirebilmek için nitelikli çocuk edebiyatı ürünleri olan çocuk kitaplarına ihtiyaç duymaktadırlar. Dolayısıyla bu çalışmada çocuk kitaplarının ilk tüketicisi konumundaki çocukların kitaplarla ilgili görüşlerinin ve beğenilerinin belirlenmesine çalışılmıştır.

1.1.1. İlköğretimde ve Türkçe Öğretiminde Okumanın Yeri ve Önemi

Türk Milli Eğitim'in temel amacı Türk milletinin tüm bireylerini beden, zihin, ahlâk, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan, yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmektir. Türk Milli Eğitiminin bu temel amacı doğrultusunda Milli Eğitim Bakanlığı'nın (MEB, 2003) İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nde, ilköğretimin kitap okuma ile ilgili amaçlarından biri de öğrencilerin kişisel ve toplumsal araç-gereci, kaynakları ve zamanı verimli kullanmalarını, okuma zevk ve alışkanlığı kazanmalarını sağlamak olduğu belirtilmektedir.

İlköğretimde okuma becerisi edinme, kazanılması gereken gelişim görevlerinden biridir. Eğitim süreci devam ettikçe okuma, öğrencinin bilgiyi edinmesine ve bağımsız olarak öğrenmesine dönük en önemli beceri haline gelir. İlerleyen yıllarda ise okuma, toplumsal gerekliliklere uyumda ve iş yaşamında başarı kazanılmasında en önemli araç konumundadır. Tüm öğrencilere okumayı öğretmek ve okuma ile ilgili becerileri kazandırmak ilköğretimin en temel sorumluluğudur (Glover ve diğerleri, 1990, s.186; Akt: Belet, 2008, s.70).

İlköğretime yeni başlayan bir çocuk ana dilini konuşmayı, dinlemeyi ve anlamayı ailesi içinde ve çevresinde büyük bir ölçüde öğrenmiştir. Çocuk, ilköğretim birinci sınıftan itibaren konuşma becerisine, okuma yazma becerilerini de ekler. Ayrıca çocuk, ilköğretim sürecinde sözcük dağarcığını da zenginleştirir (Öz, 2001, s.2).

Kuşkusuz ilköğretimde öğrencilerin okuma zevk ve alışkanlığı kazanmalarını sağlayan en öncelikli ders Türkçedir. Türkçe dersi okuma, dinleme ve konuşma ile ilgili temel amaçların öğrencilere kazandırılmasında önemli bir işlevi üstlenmektedir. Bu bağlamda Türkçe öğretiminin temel sorumluluğu; anlama ve anlatma becerileri gelişmiş, yaratıcı düşünme becerileri edinmiş, duyarlı bireyler yetiştirmektir. Buna göre Milli Eğitim Bakanlığı (MEB, 2005) İlköğretim Programı'nda incelendiğinde Türkçe dersinin şu genel amaçları öğrencilere kazandırmayı hedeflediği görülmektedir:

Öğrencilerin;

- Dinleme, konuşma, okuma, yazma, görsel okuma ve görsel sunu dil becerilerini geliştirmek,
- Türkçeyi sevmelerini, doğru ve etkili kullanmalarını sağlamak,
- Zihinsel gelişimlerine uygun olarak anlama, sıralama, sınıflama, sorgulama, ilişki kurma, eleştirme, tahmin etme, analiz – sentez yapma ve değerlendirme gibi zihinsel becerileri geliştirmek,
- Metinler arası düşünme becerilerini geliştirerek söz varlığını zenginleştirmek,
- Eleştirel ve yaratıcı düşünme, kendini ifade etme, iletişim kurma, işbirliği yapma, problem çözme ve girişimcilik becerilerini geliştirmek,
- Bilgiyi araştırma, keşfetme, yorumlama ve zihinde yapılandırma becerilerini geliştirmek,
- Bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretme becerilerini geliştirmek,
- Bilgi teknolojilerini kullanarak okuma, metinler arası anlam kurma ve öğrenme becerilerini geliştirmek,
- Kitle iletişim araçları ile verilen mesajları sorgulama becerilerini geliştirmek,
- Bireysel, sosyal, kültürel, ekonomik ve politik yönlerden gelişmelerini sağlamak,
- Milli, manevi, ahlaki, tarihi, kültürel, sosyal ve sanatsal değerlere önem vermelerini sağlamak; milli duygu ve düşüncelerini güçlendirmek,
- Yazılı ve sözlü ürünlerde Türk ve dünya kültürünü tanımlarını sağlamak,
- Okuma sevgisi ve alışkanlığını kazanmalarını sağlamaktır.

Görüldüğü gibi Türk eğitim sisteminde, bireylere zihinsel gelişimlerine ve toplumsal gereksinimlerine dayalı olarak dil becerilerinin kazandırılması görevi, Türkçe dersine verilmiştir (Sever, 2000, s.20). Bireylere bilimsel, eleştirel ve yaratıcı düşünme yeteneğinin kazandırılmasında önemli bir yere sahip olan Türkçe dersinin genel özellikleri şöyle sıralanabilir (Özdemir, 1987, ss.12-13):

- Türkçe dersi okuma, yazma, dinleme ve konuşma olmak üzere birbirine bağlı etkinlik alanlarına dayanır.
- Türkçe dersinin kapsamına giren bu etkinlik alanları, bir bütün halinde yürütülür.
- Türkçe dersi bir alışkanlık dersidir; bilgiden daha çok uygulamaya dayalıdır.

- Türkçe dersi tüm derslerin temelini oluşturur. Çünkü bu dersten edinilen okuma, yazma, dinleme ve konuşma becerileri, tüm derslerin ortak etkinlik alanıdır. Bu nedenle öğrencilerin diğer derslerdeki başarısı, büyük ölçüde Türkçe dersindeki başarısına bağlıdır.

Temel özellikleri dikkate alındığında Türkçe dersinin öğrencilere “okuma”, “yazma”, “dinleme” ve “konuşma” becerilerini kazandırmakla yükümlü olduğu görülmektedir. İlköğretim sürecinde okuma becerisi ve alışkanlığı gelişen öğrenciler; düşünen, anlayan, eleştiren, tartışan, ön bilgileriyle okudukları arasında ilişkiler kuran ve yeni anlamlara ulaşan bireyler olarak yaşama hazırlanmış olacaktır. Bu nedenle 2005 yılında uygulamaya konulan Türkçe Öğretim Programı’nda serbest okuma çalışmalarına yer verilmiştir. 1-3. sınıflarda 12 saat olan Türkçe derslerinin 2 ders saati, 4-5. sınıflarda ise 6 ders saati olan Türkçe derslerinin 1 ders saati okuma saati olarak kullanılmaktadır. Serbest okuma saatlerinde yalnızca okumalar değil, ayrıca okunanların (kitap, gazete, dergi vb.) incelenmesi de yapılmaktadır (MEB, 2005).

Türkçe 2004’deki Öğretim Programı’nda öğrencilerin okuma etkinliklerine yön vermesi amacıyla Türkçe ders kitabında "Kitabım" adıyla yer alan bölümde tema içeriğiyle ilgili okuma önerileri yer almaktadır. Öğrencilerin yalnızca ders kitaplarındaki metinlerle yetinmemeleri, özel kitaplık ve sınıf kitaplığı kurabilecekleri bir zihinsel ve kültürel birikim oluşturmaları, kendilerinin de seçme yapabilmeleri hedeflenmiştir. "Kitabım" bölümünde yer alan ya da öğretmenlerin önerdikleri kitapları, serbest okuma saatlerinde ve aileden destek alınarak, evde de okumalarını sürdürmeleri sağlanmaktadır (MEB, 2005). Öğrenciler kitap okumalarını tamamladıktan sonra “Okuma Dosyası” tutmaktadırlar. Okuma dosyası, sınıf düzeyine uygun olarak, hazırlanan kitap okuma çalışma kâğıtlarıdır. Bu çalışma kâğıtları öğrencilerin okudukları kitapları tanıtmalarını sağlamakta ve kitapla ilgili kişisel görüşlerini içermektedir (Bakınız Ek-2). Ayrıca öğrencilerin okuma sonrası kendilerini değerlendirdikleri "Kitap Okuma Kişisel Gözlem Formu"nu doldurmaktadırlar (Bakınız Ek-3) ve öğretmenler de öğrencilerinin kitap okuma etkinliklerini "Kitap Okuma Gözlem Formu"nu doldurarak değerlendirmektedirler (Bakınız Ek-4).

İlköğretimin okuma ile ilgili en önemli görevlerinden biri öğrencilere okuma beceri ve alışkanlığı kazandırmaktır. Öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmalarını sağlayacak bilgi ve becerilerin uygulamalarla yaşama geçirilmesi Türkçe öğretiminin amaçları arasında yer almaktadır (Sever, 2000, ss.16-17). Ancak ilköğretim, öğrencilerin okuma amaçlarını belirleyerek, anlayarak geniş bir yelpazede okuyan, okuduklarını eleştirel bir bakış açısı ile inceleyen ve en önemlisi okumayı seven ve değer veren bireylerin yetiştirilmesini hedeflemektedir. Bu da Türkçe dersinin yanı sıra diğer derslerde okuma etkinliklerine yer verilmesiyle sağlanmaktadır.

1.1.2. Okumanın İlköğretim Öğrencileri Açısından Önemi

Okuma beynin yetenek ve gücünü, kuvvetli düşüncelere karşı kullanmayı geliştirme amacı ile yapılır. Okuma alışkanlığı edinmiş birey, değişik düşünceleri yargılamada, bunlar üzerine kurulmuş mantık ve önermeleri fark etmede beceri kazanmış olacaktır. Birey dünya görüşünü okuma ile genişletir, bilgilerini okuma ile arttırır. Kültürlü insan olmanın en etkili yolu okumaktır. Çünkü bireyler bilgilerinin % 80'inini okuyarak elde ederler (Ruşen, 1991, ss.15-16).

Okumaya karşı ilgili olan bir çocuk için okuma hem kısa hem de uzun dönemde birçok yarar sağlamaktadır. Bağımsız ve anlayarak okuyan öğrenciler, tüm konu alanlarında başarılı olabilirler. Birçok araştırma boş zamanlarında kitap okumanın, çocukların bilişsel özellikleri üzerinde etkili olduğunu göstermektedir (Croy, 2002, s.1). Nitekim okullarda uygulanan öğretim programlarında da okumanın önemi belirtilmiş, tüm derslerin okumaya dayandığı, iyi okumayan ve okuduğunu anlamayan bir öğrencinin başarılı olamayacağı dile getirilmiştir (Luma, 2002, s.55).

Kitap, gazete, dergi ve diğer okuma gereçleri okuma alışkanlığı için gereklidir. Her türde okuma gereçlerini okuyan çocuğun okuma hızı artar, kelime hazinesi zenginleşir, geçmiş bilgileri pekişir ve en önemlisi okuma güdüsü artar. Okuma güdüsünün artması önemlidir; çünkü okumaktan hoşlanan çocuklar büyük olasılıkla okumaya daha fazla zaman ayıracaklardır (Goyette, Leone ve Williams, Tarihsiz, s.3; Akt: Suna, 2006, ss.14-15).

Fornshell (2003, ss.13-14) iyi bir okuyucunun özelliklerini şu biçimde sıralamaktadır:
İyi bir okuyucu:

- Anlamak için okur.
- Okuma amaçlarını belirler ve bu amaçlar için sıklıkla okur.
- Okurken önceki bilgi ve deneyimlerinden yararlanır.
- Okumaya değer verir ve sever.
- Okuduklarını paylaşmayı, okudukları hakkında diğer insanlarla konuşmayı sever.
- Gönüllü olarak ve sıklıkla okur.
- Farklı ve geniş bir yelpazede, farklı konularda bilgi sahibi olmak, kendi yaşamını geliştirmek, şimdi, şu anın ötesindeki dünyaya açılmak için okur.
- Okudukları hakkında düşünür, okuduklarını eleştirel bir bakış açısı ile inceler ve okudukları arasında bağlantılar kurar.

Bilgi toplumunda okuyan, okuduğunu sorgulayan öğrenciler yetiştirmeyi amaçlayan bir eğitimin gerekli olduğu düşünülürse okuma eğitimi, çocuk yaşlarda ailede ve ilköğretim eğitimi sıralarında başlamalıdır (Belet, 2008, s.70). Birey ve toplum yaşamında bu denli önemli olan okumanın amaçları da şöyle sıralanabilir (Kayalan, 1992, s.13):

- Güncel olayları anlamak, günlük gereksinimleri karşılamak,
- Profesyonel ve mesleki ilgileri sürdürmek ve ilerlemek,
- Zaman geçirmek ya da bireysel doyum sağlamak,
- Entelektüel gereksinimleri karşılamak,
- Bireysel ya da sosyal ilgi, istek ve gereksinimleri karşılamak,
- Kendini geliştirmek.

Öğrenim görme anlamında okumanın başlıca amacı, bireylere kuru bir okuryazarlık becerisi kazandırmak değil, belli alanlarda araştırmacı, bilgilendirici, düşüncüyü geliştirici bir okuma alışkanlığı vermek olmalıdır. İlköğretimden yükseköğretime değin tüm eğitim basamaklarında bu amacın göz önünde tutulması ve eleştirici bir okuma alışkanlığının anadilinin tüm iletişim becerileriyle donatılarak bilinçlere yerleştirilmesi gerekmektedir (Özdemir, 1983, s.16).

Nitekim okuma alışkanlığı kazanmış çocuklar, kitaplar aracılığıyla:

- Dış dünyadaki bilgilerini geliştirirler.
- Kendilerine ait duyarlılıklarını geliştirirler.
- Hayal gücü ve yaratıcılıklarını geliştirirler.
- Yeni bilgiler kazanırlar.
- Okumaya ve yazmaya karşı olumlu tutum geliştirirler.
- Okul ve okuma başarısı düzeylerini yükseltirler.
- Günlük olaylar hakkında deneyim kazanırlar (hastaneye yatma, ölüm, boşanma gibi stres yaratan durumlarla başa çıkma yollarını öğrenirler).
- Ne zaman nasıl davranılır gibi sosyal davranış örneklerini öğrenerek toplumsallaşmanın uyumunu sağlarlar.
- Gidemeyecekleri yerleri, göremeyecekleri kişileri, hayvanları vb. tanırlar.
- Değişik zaman, mekân, kişi ve karakterlerle tanışırlar.
- Bilgi, beceri, estetik gibi gelişimlerini de destekleyerek ilgi alanlarını geliştirirler.
- Başkalarının neler hissettiğini anlama duyarlılığını, kelime hazinelerini ve dili doğru ve gelişmiş bir yapıda kullanma fırsatı bulurlar.
- İnceleme ve konuşma yeteneklerini geliştirirler.
- Nesnelere tanımak sembollerini ayırt etmek, olayları tahmin etmek, sırayı anlamak, kavram gelişimi vb. gibi zihinsel beceriler yönünden desteklenirler.

Çocuklar yaşama bakış açılarını geliştirerek evde ve okulda edinemedikleri bilgi, beceri ve estetik anlayışını kitaplar aracılığıyla kazanırlar. Tüm bunların ötesinde çocuklar mutlu olurlar ve eğlenirler (Silvern, 1985; Akın, 1998; Güler; 1997; Akt: Tuğrul, 2000, s.537).

Görüldüğü gibi okuma becerisi, hem eğitim açısından hem öğrenci açısından vazgeçilmez bir öneme sahiptir. İlköğretimin temel amaçlarından biri de öğrencilere okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırmaktır. Dolayısıyla öğrenciler bu kazanımlarıyla bilişsel, duyuşsal ve sosyal gereksinimlerini karşılamış olurlar.

1.1.3. Okuma Alışkanlığı ve Okuma Alışkanlığını Etkileyen Etmenler

Okuma alışkanlığı, okumayı yineleyebilmek, okumayı yineleyerek kolaylıkla yapabilmek, bunu değişik metinlerle gerçekleştirebilmek ve yadırgamaz duruma gelebilmek olarak tanımlanabilir (Kayalan, 1992, s.15). Okuma alışkanlığı, bireyin okumayı bir gereksinim ve zevk kaynağı olarak algılaması sonucu okuma eylemini yaşam boyu sürekli ve düzenli bir biçimde, eleştirici bir nitelikte gerçekleştirmesidir (Doğanay, 2001, s.41).

Okuma becerisi, okuma alışkanlığı elde etmek için atılmış ilk adımdır. Zira bu yetenek ilköğretimde ortaya çıkar, ortaöğretim ve yükseköğretimde bu yeteneğe yön verilir (Yavuz, 1987, ss. 266-267; Akt: Bayram, 1990, s.8).

Okuma alışkanlığının yaşam boyu süren bir olgu olması, bunun her dönemde kazanılacağı gerçeğini dile getirmektedir. Kuşkusuz bu süreçte özellikle bu işle yükümlü kişi ve kurumların her yaş döneminin ruhsal, sosyolojik ve kültür özelliklerini bilmesi önemli görünmektedir. Çocuğun kitapla arkadaşlığını başlatmak kadar bunu sürdürmek de önemlidir. Bir süreklilik göstermeyen kitap arkadaşlığı, çocuğun okuma alışkanlığını engeller. Dolayısıyla çocukların kitap okuma alışkanlığını kazanmasını sağlamak için çocuğa çok sayıda kitap almak yeterli değildir. Görünüş aldatıcı olabilir; özellikle küçük çocuklar bir kitabı, bir yetişkin kendilerine okuyuncaya kadar, yalnızca onu fiziksel özellikleriyle değerlendirirler. Çünkü kitap okunduğu zaman gerçek anlamıyla çocuğa ulaşmış olur (Tuğrul, 2000, ss.537-538).

Okuma amaçlarını belirleyip anlayarak geniş bir yelpazede okuyan, okuduklarını eleştirel bir bakış açısı ile inceleyen ve en önemlisi okumayı seven ve değer veren bireyler iyi okuyucular olarak nitelendirilebilir. İyi okuyucu bunların yanı sıra sürekli ve düzenli olarak okuyan bireylerdir (Suna, 2006, ss.16-17).

Okuma alışkanlığının düzeyi şöyle sınıflandırılabilir (Yılmaz, 1990, s.9; Beyreli vd., 2005, s.178):

- *Çok okuyan okuyucu:* Bir yılda 21 ve daha fazla kitap okuyan,

- *Orta düzey okuyucu:* Bir yılda 6 – 20 kitap okuyan,
- *Az okuyan okuyucu:* Bir yılda 1 – 5 kitap okuyan,
- *Okuyucu olmayan:* Hiç kitap okumayan kişidir.

Okuma alışkanlığı, okuma eyleminin süreklilik kazanmasıdır. Bu nedenle okuma alışkanlığı, bireyin okumayı sevmesine ve okumaya güdülenmesine yönelik yapılacak çalışmalara bağlıdır. Türkçe dersi öğretim programında ön görülen dil, zihinsel ve üst düzey becerilerin geliştirilmesi, okuma alışkanlığının kazandırılması ve öğrencilerin okudukları çocuk kitaplarını incelemelerinin sağlanması amacı ile ilköğretimde kitap inceleme etkinlikleri de yapılmaktadır (MEB, 2005, s.419). İnsanlarda okuma alışkanlığının oluşması için insanların kitaba yatkınlığının sağlanması, görsel ve işitsel araçlara ayrılan zamanla okumaya ayrılan zamanın dengelenmesi ve okuma eylemini gerçekleştirmek için de her türlü araca, kuruma ve yayınlara ulaşması gerekmektedir. Okuma alışkanlığı genel olarak bu çevrede gerçekleşir. Ancak bu alışkanlığın kazanılmasında birçok ögenin, kurumun ve kişinin etkisi vardır (Gürcan, 1999, s.36; Gönen ve Devrimci, 1993, s.40).

Okuma alışkanlığını kazanmanın temel koşulu okumayı sevmektir. Ancak her şeyden önce kitabı kişiye sevdirmek gerekmektedir. Bunun için en uygun zaman çocukluk dönemidir. Toplumsal, ekonomik, kültürel, ruhsal birçok boyutu olan okuma alışkanlığının çocukluk döneminde kazandırılmasında en önemli görev aile ve okula düşmektedir (Akbayır, 2008, s.47; Devrimci, 1993, s.10).

Okuma alışkanlığı, hem etkilediği hem de etkilendiği alanlar açısından düşünüldüğünde çok yönlü bir eylemdir. Bir alışkanlığın kazanılmasını ve geliştirilmesini etkileyen etmenler; okul, öğretmen, çocuğun ilgi ve beğenileri, aile bireyleri, arkadaş çevresi ve bunların yanı sıra içinde bulunduğu dönem ve bu dönemin özellikleri olarak sıralanabilir. Bu bağlamda, çocuğun ilgilerinin kimi nesnelere ve uğraşlar üzerinde yoğunlaştığı, temel beceri ve alışkanlıkların kazanıldığı ve geliştirildiği bir dönem olan ilköğretim yıllarında, çocuklara okuma alışkanlığının kazandırılması gerekmektedir (Suna, 2006, s.17-18).

Abeyrathna ve Zainab'a (2004, s.114) göre, ilköğretim öğrencilerinin okuma ilgisi ve okuma alışkanlığına etki eden etmenler şöyle sıralanabilir:

- *Ev ortamı:* Ailenin okumaya ayırdığı zaman, evde bulunan okuma gereçlerinin çeşitleri ve miktarı ile okuma gereçlerini edinmede ailenin sağladığı destek.
- *Önceden kazanılmış okuma ilgileri ve alışkanlıklar:* Okunan gereç çeşitleri, tercih edilen konu çeşitleri ve boş zamanlarında okumaya ayrılan zaman.
- *Sahip olunan tutum ve değerler:* Okul kütüphanesi hakkındaki düşünceler, okuma eylemine karşı beslenen tutum ve okuma amacı.
- *Okul kütüphanesinin kullanımı ve farkındalık:* Okuma gereçlerinin düzenini fark etme, kütüphane yerleşim sisteminin kullanımı, kütüphaneyi ziyaret sıklığı ve ödünç alma çeşitleri.
- *Bireysel değişkenler:* Cinsiyet ve akademik düzeyidir.

Bu etmenler bireysel, ailesel ve çevresel etmenler olarak üçe ayrılabilir. Bireysel ve çevresel etmenler çocukların okumaya karşı tutumlarını etkiler. Bu etmenler; başarı, özgüven, aile, ev ortamı, öğretimsel etkinlikler, özel programlar, cinsiyet, zekâ, sosyo-ekonomik durum ve ilgidir. Öğrencilerin bilgiyi edinmesinde ve bağımsız olarak öğrenmesinde önemli bir araç olan ve ayrıca hem günlük yaşama uyum sağlamalarında hem de okuldaki öğrenmelerinde önemli bir role sahip olan okuma ilgisinin geliştirilmesi ve okuma alışkanlığının kazandırılması açısından bu etmenlerin göz önünde bulundurulması gereksinimi yadsınamaz (Belet, 2008, s.77).

1.1.4. Çocuk Gelişim Süreçleri ve Okuma Eğilimleri

İnsanlar duygu ve düşüncelerini ifade etmek için birçok tür kullanmaktadır. Çocuk edebiyatının biçimlenmesinde çocuğun gelişim süreçleri, okuma eğilimlerini de belirlemektedir. Çocukluk, bebeklikle ergenlik arasındaki bir dönem olduğuna göre, bu dönem içinde çocuklar birbirinden farklı gelişim özellikleri göstermektedir. Okulöncesi ve ilköğretim dönemi çocuklarına ait okuma eğilimleri Tablo 1'de verilmiştir.

Okulöncesi Dönem: Bu dönemde çocukların sözcük dağarcığına uygun masallar anlatılarak çocukların dil becerileri ve yaratıcı özellikleri geliştirilebilir. Özellikle bu

dönemde çocuklara anlatılan masalarda, ritim ve taklitlere yer verilebilir. Böylece çocukların dil becerileri, duygu dünyaları zenginleşebilir ve bunlara koşturarak devinimsel becerileri de geliştirilebilir. Okulöncesi dönemde, çocukların gelişimlerine uygun, tekerlemeler, bilmeceler ve şiirler, çocukların zevkle yararlanabileceği ürünler arasındadır (Güleryüz, 2006, ss.194-195).

Okul Dönemi: Okul dönemi, okul öncesi eğitimden sonra başlayan ve sekiz yıllık zorunlu öğretim dönemini kapsamaktadır. Bu dönemin ilk üç yılının masal çağı özellikleri taşıdığı söylenebilir. Bu dönemde öğrencilerin masalardan hoşlandıkları, masalları düşsel dünyalarında yeniden ürettikleri ve çocukların yaratıcılıkları açısından masalların çok önemli bir yeri olduğu söylenebilir. Okul dönemi, masal dönemi, gerçeklere yönelme dönemi, serüven dönemi ve soyutlama dönemi olmak üzere dört dönemde incelenmektedir:

Masal dönemi: Çocuğun dil becerileri gelişimi açısından, çocuğun 3-9 yaşları arasındaki dönemi kapsamaktadır. Bu yaş çağı çocukların edebiyat türleri açısından masala ilgi duydukları; özellikle kahramanlık, doğa ve hayvan masalarından, öykülerinden zevk aldıkları söylenebilir (Gökşen, 1993, s.20). Masal çağının ana okulu, ana sınıfı dönemleriyle ilköğretim birinci basamaktaki 1., 2., 3. sınıf öğrencilerini kapsadığı söylenebilir. Bu dönemi Beinhich, “büyülü düşünüş dönemi” olarak adlandırmakta, çocukların kendilerini masal kahramanlarıyla özdeşleştirdiğini belirtmektedir (Güneş, 2000, s.334).

Gerçeklere yönelme dönemi, 9 yaşından başlayıp 12 yaşlarına kadar süren bir dönemdir. Bu dönemde çocuklar masal dünyasına ilişkin düşüncelerden kopmakta, gerçekçiliğe ve akılcılığa doğru yönelmektedir. Bir diğer anlamda çocuğun olayları “somut” olarak düşünme dönemidir. Olayları neden, niçin ve nasıl sorularıyla değerlendirir. Amaç-yöntem ilişkisini kurabilir. Bu dönemin çocuğu masal dönemiyle macera dönemi arasında bir geçiş dönemindedir. Çocukların okuyacağı kitaplar, daha çok yaşanmış ya da yaşanabilir özellikleri taşımalıdır (Güleryüz, 2006, s.195).

Tablo 1. Okul Öncesi ve İlköğretim Dönemindeki Öğrencilerin Okuma Eğilimleri (Baraz, 1987, s.156)

0-6 YAŞ Okul Öncesi Dönem	7-9 YAŞ Masal Dönemi	9-11 YAŞ Gerçeğe Yönelme Dönemi	10-12/13 YAŞ Serüven Dönemi	12-15 YAŞ Soyut Konulara Eğilim Dönemi
<ul style="list-style-type: none"> • Ninniler • Resimli Kitaplar • Çekici Kartlar • Tekerlemeler • Bilmeceler • Atasözleri • Fıkralar • Destanlar-Efsaneler • Masal (anlatma) • Hikâye (anlatma-okuma) • Şiir okuma • Kaset-CD • Video-TV • Çocuk kitaplığı • Çocuk kulübü-Tiyatrosu 	<ul style="list-style-type: none"> • Kişileri çocuk olan hikâyeler • Kişileri hayvan olan hikâyeler • Tatil ve doğa hikâyeleri • Peri masalları • Efsaneler • Destanlar • Fıkralar • fabllar 	<ul style="list-style-type: none"> • Fantastik hikâye ve romanlar • Gerçekçi hikâyeler • Başka ülkelerin ve ırkların, gelenek ve göreneklerini anlatan metinler • Basit makinelerin çalışmasını açıklayan kitaplar • Vahşi doğayla ilgili hikâyeler • Fabllar • Şiirler 	<p style="text-align: center;">Kız</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ev okul yaşamı • Yararlı bilgiler • Şiir-tiyatro eğitimi • Duygusal kitaplar • Kadın-erkek yaşamını anlatan kitaplar <p style="text-align: center;">Erkek</p> <ul style="list-style-type: none"> • Serüven kitapları • Gezi kitapları • Öyküleştirilmiş tarih, kahramanlık kitapları • Öyküleştirilmiş fen, doğa konulu kitaplar <p style="text-align: center;">Kız/Erkek Ortak</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mizah • Biyografiler • Polisiye • Yabancı Ülkeler 	<p style="text-align: center;">Kız</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sevgi, bağlılık, özveri konularını işleyen, duygusal hikâye, roman, şiir ve tiyatro eserleri • Sanat değeri olan dergiler <p style="text-align: center;">Erkek</p> <ul style="list-style-type: none"> • Soyut, duygusal, düşünsel hikâye, roman, şiir ve tiyatro eserleri • Gazeteler, güncel konular ve spor yazıları

9-11 yaş dönemindeki çocukların, arkadaşlıklarda kendi cinsini tercih etmeye başladığı görülebilir. Erkek çocuklar, spora merak sararken, kız çocukları ev işleri ve giyim konusuna eğilim gösterirler. Bu dönem hayal gücünün en geniş olduğu dönemdir. Gerçekleri bildikleri halde, düşsel öğeleri de aynı doğallıkla kabul edebilirler.

Serüven, bir kimsenin başından geçen heyecanlı olaylar dizisidir. Çocuk gelişim açısından serüven dönemi, 12 yaşlarından itibaren başlayan bir çağdır. Çocuklar bu dönemden itibaren somut işlemler basamağından çıkıp soyut işlemler basamağına girerler. Bu dönem, çocuğun yaratıcılığının en yüksek olduğu dönemlerden biridir. Çocuğun dizginlenemez bir öğrenme, keşfetme ve ilgi dönemi başlamaktadır. Elbette bu dönem çocuklarının isteyerek, zevk alacakları kitaplar, ilginç serüvenlerle dolu kitaplar olacaktır. Yeni olaylar, gerilimi ve heyecanı yüksek olan kitaplar bu dönem çocukların zevkle ve isteyerek okudukları kitaplardır (Güleryüz, 2006, s.196). Pedagog ve psikologlar, masal çağını insanların mitolojik dönemlerine karşılık sayarken, serüven çağını da insanlığın ilk savaş serüvenlerine bağlı saymaktadırlar (Gökşen, 1993, s.21; Akt: Güleryüz, 2006, s.196).

Soyutlama, zihnin gerçekte ayrı ve başlı başına bir varlığı ya da özelliği olmayan bir şeyi, bağımsız olarak ötekilerden ayırarak düşünmesi etkinliğidir (Oğuzkan, 2001, s.141). Soyut konulara eğilim döneminde çocuk, hızlı bir büyüme içinde olup ergenliğe geçiş aşamasındadır. Çocuklar, olayların oluş biçimiyle ilgili olarak “neden, niçin, nasıl, başka, acaba, öteki” gibi soruları sorabilen ve yeni düşünsel denenceler kurmaya çalışmaktadırlar.

Çocukların yaratıcı özellikleri bu devrede gün yüzüne çıkmaktadır. Okuma alışkanlığının bu dönemde verilmesi, daha yoğunlaşması gerekir. Çocuklara, klasik dediğimiz, insanlığın süzerek oluşturduğu kitapları okutmanın büyük yararları vardır. Çocuklar klasikleri okuyarak düşünsel evrenini geliştirebilir ve besleyebilir (Güleryüz, 2006, s.196).

Çocuklarda kitap sevgisi geliştirmek, onlara okuma alışkanlığı kazandırmak, çocukların kişilik gelişimlerine katkıda bulunmak için sunulacak kitapların birtakım özelliklere

sahip olması gerekir. Büyüme ve gelişme çağında olan çocukların yaşları, ilgileri, cinsiyetleri, eğitim düzeyleri dikkate alınmadan onlara sunulacak ya da önerilecek kitaplar istenmeyen sonuçlar doğurabilir. Bu nedenle iyinin kötünün ayırımını yapamayan, kendisine uygun olanı seçme yeteneğine sahip olmayan çocukların iyi yönlendirilmesi, onlara rehberlik edilmesi gerekir. Bu da devletin en önemli görevlerinden biridir (Tosunoğlu ve Kayadibi, 2006, s.340).

Çocuk gelişim özelliklerinin yanı sıra çocuk kitap türlerini ve çocuk kitaplarının niteliklerini iyi bilmek gerekir. Böylece hangi tür kitabın hangi yaş çocuğuna uygun olduğu belirlenebilir.

1.1.5. Çocuk Kitap Türleri ve Çocuklara Katkıları

Çocuk kitapları türlerine göre masal, fabl (öykünce), destan, efsane (söylence), hikaye (öykü) ve roman, anı (hatıra), çizgi roman ve şiir olarak sınıflandırılabilir (Nas, 2004, ss.159-366; Yılar ve Turan, 2007, ss.67-200; Zengin ve Zengin, 2007, ss.129-288; Güteryüz, 2006, 191; Dilidüzgün, 2007, 92-144).

1.1.5.1. Masal

Masal, genellikle halkın yarattığı, ağızdan ağza, kuşaktan kuşağa sürüp gelen, çoğunlukla insanların veya tanrıların başından geçen, olağan dışı olayları anlatan öyküler olarak tanımlanabilir (TDK, 1998, s.1510). Masalarda bir anlamda insanlığın on binlerce yıldan beri yapıp ettiklerinin şifreleri vardır. Bu şifreleri çözmek insanın çocukluğuna dönmesi ve kendini keşfetmesi gibi çok önemli özellikleri ortaya çıkaracağı söylenebilir. Masalarda büyük bir sihir ve giz saklıdır. Masalarda sınırsız bir güç kullanmak söz konusudur. Masalarla dünyayı, hatta evreni yeniden düşünebilir ve şekillendirebiliriz. Böyle sınırsız özgürlük alanı oluşturan masalların çocuklara okutulması ve bunlardan yararlanarak yaratıcı düşüncelerini geliştirmeleri ve sorunlara değişik yaklaşımlar getirmeleri insanlığın geleceği için önemli bir kazanç olabilir (Güteryüz, 2006, s.198).

Masallar iki başlık altında incelenebilir: *Halk masalları*, kulaktan kulağa, kuşaktan kuşağa sözlü olarak aktarılmıştır. Sonra da halk ağzından derlenip olduğu gibi (özgün anlatılışıyla) yazıya dökülmüştür (Nas, 2004, s.162). *Sanat masalları* ise *halk masallarının* aslına ya da benzerine uygun olarak oluşturulan masallardır (Güleryüz, 2006, s.199).

Masalın çocuklar için yararları şu başlıklar halinde sayılabilir (Baraz, 1987, s.179; Dilidüzgün, 1996, s.36):

- Çocuğun düş gücünü geliştirir.
- Çocuğa anadilinin zenginliklerini, olanaklarını sunar.
- Çocuğun sözcük dağarcığını zenginleştirir.
- Çocuğun dinleme yeteneğini geliştirir.
- İyilik, adalet, haktanırlık duygularını geliştirir.
- Masallar, çocuğun iç sorunlarına, gerilimlerine gönderme yaparak, dolaylı yoldan onun iç dünyasına girer. Çocuk, bilincine varmadan masalda kendini bulur.
- Çocuğu yaşama hazırlar onun duygularını besler.

1.1.5.2. Fabl (Öykünce)

Fabl (öykünce), genellikle kahramanları bitkiler ve hayvanlardan seçilen, başında ya da sonunda bir ahlak dersi, bir yaşam ilkesi ortaya koyan, insanların ortak kusurlarını, eksikliklerini gidermeye çalışan manzum ya da düzyazı biçiminde oluşturulan öykülere verilen ad olarak açıklanabilir (Özdemir, 1990, s.113).

Öğreticilik anlayışının ön planda tutulduğu fabllarda günlük yaşamın içindeki yaşam eleştirilir. Kurnazlık, haksızlık, aç gözlülük, adaletsizlik gibi toplumsal yaşamı ilgilendiren konular çoğunlukla hayvanların, bazen de bitkilerin kişileştirilmesiyle anlatılır. Bunlardan erdemli sayılabilecek derslerin çıkması hiç zor değildir. Çünkü anlatılmak istenen ya açık söylenir ya da bir özdeyiş/atasözü aracılığıyla ilgili dersi en sonra açık bir dille yeniden verir (Dilidüzgün, 2007, s.113).

Günümüz modern çocuk edebiyatı araştırmalarında fabllar temel bir tür olarak görölmektedir. Fabl türünü çocuk edebiyatı alanı içine sokan gerçek, çocukların fabl dünyasına ilişkin olumlu tepkileridir. Daha doğrusu, fablların, kendi yaşamlarına yönelik olayları hayvanların dünyasında ve onların özellikleriyle anlatması çocukların hoşuna gider. Bunun nedenleri şu şekilde sıralanabilir (Dilidüzgün, 2007, s.115):

- *Canlandırmaçılık etkisi:* Çocukların gelişim süreçleri incelendiğinde, özellikle küçük çocuklarda canlandırmaçılığın ve yapaycılığın, yani Piaget'nin kuramına göre cansız nesnelere yaşam yükleme eğiliminin etkin olduğu izlenmektedir (Gander ve Gardiner, 2004, s.293). Fabllar bu bakımdan çocuğun dünyasıyla özdeşleşim kurar ve onun ilgisini çeker.
- *Açık bir ders sergilemesi:* Henüz soyut düşünme becerisi gelişmemiş olan çocukların, fablların sergilediği somut bir dünya karşısında ilişki kurma, anlama ve kavrama becerileri uyarılır.
- *Eylemsellik:* Somut ve simgeci anlatım, durağan bir anlatım yerine eylemlerle gerçekleşir.
- *Kısalık ve yalınlık:* İster şiirli anlatım, ister düzyazı ile yazılsın bütün fabllar kısa ve yalın metinlerdir; küçük çocuklara hitap etmektedir.

1.1.5.3. Destan

Destan tarih öncesi, tanrı, tanrıça, yarı tanrı ve kahramanlarla ilgili olağanüstü olayları konu alan şiirlere denir (TDK, 1998, s.568). Destanlar tarih öncesi dönem toplumlarının sözlü edebiyat ürünleridir. Toplumların başından geçen savaşlar, sel, deprem, açlık, göç ve baskın gibi toplumu zor durumda bırakan olayların oluşu, bu olumsuz koşullardan kurtuluş için toplumların yaptığı mücadele, bu mücadelede öne çıkmış kahramanların olağanüstü özelliklerini konu edinir. Destanlar toplumların varoluş öykülerinin izlerini taşırlar ve zaman aşımına uğramayan değerlere sahiptir (Güleryüz, 2006, s.223). Destanlar, ait olduğu milletlerin ortak hafızasıdır denilebilir (Sepetçioğlu, 1998, s.72).

Destanların, çocuğun ilgisini çekme nedenlerinden biri olayların somut ve bol olması gösterilebilir. Bunun yanı sıra eylem yoğunluğu ve hareketlilik günümüz çocuğu açısından ilginç olabilir. Yoğun serüven dokusunun hareketli ve gerilimin

tırmandırılarak anlatması merak ögesini hep canlı tuttuğundan, iyi düzenlenmiş veya çocuklar için özenle uyarlanmış destanlar onların okuma ilgilerini güdüleyebilir. Bunun gibi eski ve bilinmeyen zamanlara ait kahramanlık öyküleri özellikle erkek çocukların içindeki serüven tutkusuna seslenebilir, onların ilgisini çekebilir. Çocuklar, kendi kavrayış ve ilgi düzeylerine göre yeniden yazılmış ulusal destanları ya da öteki uluslara ait klasik destanlardan sadeleştirilerek alınan hikâyeleri zevk ve heyecanla okurlar (Oğuzkan, 2001, s.69).

Destanlar, milletlerin ortak vicdanından çıktıkları için ortak ülkü, amaç ve gelenekleri yansıtır. Eski yaşantıları anlatırken geçmişle gelecek arasında bir bağ kurmaya yardım ederler. Çocuk ve gençlerine milli kimlik kazandırma konusunda tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de eğitimciler çaba göstermektedirler. Milli kimliğin oluşması, bireyin kendi milletine ait olan kültür varlıklarını tanınmasıyla başlar. Bu kültür varlıklarının taşıyıcılarından birisi de destanlardır. Bir başka deyişle destanlar, millet olma bilincini yansıtan eserler arasında ilk sırada yer almaktadır denilebilir. Bu yönüyle ele alındığında, çocukların dolaylı toplumsal kişilik ve kimliğini edindirmede destanların katkısı büyük olacaktır (Yalçın ve Aytaş, 2003, s.87).

1.1.5.4. Efsane (Söylence)

Efsane (söylence), eski çağlardan beri, söylenegelen, olağanüstü varlıkları ya da olayları konu edinen hayali öykülerdir (TDK, 1998, s.674). Başka bir tanımla efsane “Olağanüstü olaylara ve kişilere anlatısı içinde yer veren düz konuşma diliyle oluşturulmuş, üslup kaygısından uzak hayali öyküler” olarak da ifade edilebilir (Özdemir, 1990, s.1000).

Efsaneler masala yakın özellikler taşır. Ancak masalların sonu, çocukların seveceği bir sonla bitmesine karşın söylencelerde bu özellikler söz konusu değildir. Efsaneler, masal ve destanlar gibi halkın malı olan ürünlerden oluşur. Söylenceler, aklın değil, gönül ve duygunun yarattığı mistik ürünlerdir.

Çocukların yaratıcı düşüncelerini geliştirmedeki en önemli unsurlardan birisi onlardaki farklı düşünme yeteneğini geliştirmektir. Bu tür düşünme, bir probleme birden fazla çözüm yolu getirir. Mitler ve efsaneler, farklı düşünme ve yaratıcı düşünme konusunda birçok fırsatlar sağlayabilirler. Daha ileriki yaşlarda da bilimsel olarak öğrenilmeye başlanılan bir takım sosyal ve tabiat olaylarını farklı şekilde yorumlayan bu anlatılar, duygusal zeka, sosyal zeka gibi pek çok farklı açıdan öğrencilerin kendilerini geliştirmelerine, olaylara, insan, doğa ve nesnelere farklı açıdan yorum getirebilme yeteneğine ulaşmalarına yani yaratıcı düşüncelerine katkı sağlayabilirler (Yılar, 2006, s.88).

Efsanelerin telkin ettiği değerler, sosyalleşen çocuğu, karşılaştığı çelişkilerden ruhen tedavi edici olabilir (Öztürk, 1986, s.168). Efsanelerin toplum düzenini koruyucu, toplumu iyiye yöneltici bir işlevi vardır. Toplumda iyi insanlar mutlaka zor durumlardan kurtulur ve ödüllendirilirken, kötülük yapanlar mutlaka cezasını bulurlar. Bu da çocuk vicdanında iyilik hislerinin kökleşmesinin yanı sıra görülen adaletsizliklerin ve haksızlıkların mutlaka bir gün sonlanacağını, bunları yapanların da insan eliyle olmasa bile ilahi adalet tarafından cezalandırılacağı hissini verir ve ruhen rahatlama sağlar.

Efsanelerin bir takım kişiler ve olaylar etrafındaki anlatımları, milli kimlik kazanma yolunda önemli bir işleve sahiptir. Bir takım olağanüstü unsurlarla süslenerek anlatılan bu tür efsaneler, bir takım önemli şahsiyetlerin ve önemli olayların da unutulmamasına milli hafızaya kazınmasına sebep olurlar. Özellikle ilköğretim ikinci basamak ve orta öğretimde kimlik kazanma mücadelesi veren öğrencilerin bu tür anlatımlara ilgi duydukları, model arayışında oldukları, geçmişe ilgi duydukları dikkate alınırsa efsanelerin bu dönemde de eğitimde önemli bir araç olabileceğini söylemek olanaklıdır (Yılar ve Turan, 2007, ss.145-146).

1.1.5.5. Hikâye (Öykü) ve Roman

Düzyazı, şiir ve tiyatro metinlerinden sonra gelişmiş olmasına karşın, bugün en yaygın metin türleri arasındadır. Hikâye ve roman, biçim ve içerik açısından birçok noktada

ortak özellikler göstermesine karşın ayrıldıkları noktalar da vardır. Çocuklar da ilkokuma eğitimi aldıktan ve özellikle masal çağı olarak adlandırılan 4-8 yaş sınırını aştıktan sonra önceleri hikâye okumaya, okuma deneyimi arttıktan sonra da roman okumaya başlarlar.

Geleneksel anlamda hikâye, olmuş ya da olması olası olayları anlatan; anlattığı olay ve kişileri daha çok tek yönleriyle ele alan yazılar olarak nitelenir (Kavcar ve diğerleri, 2007, s.94). Roman ise ana olay, yardımcı olaylar, kalabalık kişiler dünyası, çeşitli mekânlar ve değişik zaman dilimlerini kapsayacak şekilde geliştirilmesi ve ayrıntılı gözlem ve anlatım tekniğiyle öyküden ayrılır. Bu özellikler, romanın hikâye türünün daha genişletilmiş, ayrıntılı betimlemelere yer verilmiş biçimi olduğunu düşündürür (Aktaş ve Gündüz, 2001, s.63).

Geleneksel hikâyelerde kişi ve olay kısaca tanıtıldıktan sonra yaratılan gerilim ve ulaşılan doruk noktasının ardından çözüm ve sonuç bölümü gelir. Hikâyenin biçimsel yönden roman gibi uzun soluklu olmayan ya da romandan daha kısa olan yapıtlardır. Hikâyelerde kişi ve olaylar sınırlı olduğu için romandan daha kısa anlatılar olarak tanımlanabilir.

Romanlar ise hikâyelerden uzun olmasıyla birlikte, romanın, bazı biçimsel ve kurgusal özellikleri de bu türün niteliklerini belirler. Örneğin, hikâyeler çoğunlukla tek bir olay ile sınırlıyken romanlarda ana olayın yanı sıra yan olay diye niteleyebileceğimiz başka bir ya da birçok olay daha bulunabilir. Yine hikâye ile karşılaştıracak olursak, romanlarda kişilerin sayısı daha fazladır. Baş kişi diyebileceğimiz kişi yine ayrıntılı olarak betimlenirken, diğer kişilerin de anlatımında ayrıntılardan kaçılmamıştır. Romanlarda anlatılan olaylar çoğunlukla uzun bir zaman dilimini kapsar. Bu nedenle bir olay baştan sona kadar bütün nedenleri ile birlikte verilmeye çalışılır. Buna göre romanı, birçok yönü ile hikâye türüne benzemekle birlikte daha uzun soluklu, daha çok kişinin ele alındığı ve bir gelişmenin birden çok yönünün tanıtıldığı anlatılardır, biçiminde tanımlamak olanaklıdır (Dilidüzgün, 2007, ss. 125-126).

Hikâye ve romanların temel özelliklerinden biri anlatıma dayalı olmalarıdır. Yapılan çeşitli betimlemeler, olay ve kişilerin tanıtılması, yaratılan gerilimler ve getirilen tüm türlerde olduğu gibi iki temel öge zorunlu olarak korunmalıdır. Bunlar çocuğa görelik ve çocuk gerçekliğidir. Bu iki temel ögenin gözetilmesiyle hikâye de roman da bir edebiyat türü olarak çocuğa yaklaşabilir. *Çocuğa görelik*, çocuğun düşlem gücüne seslenen, onun rahatça ve tat alarak okuyup anlayabileceği dili ve anlatımı içinde barındıran, ilgi duyabileceği konuları işleyen, onu duygu ve düşünce yönünden besleyen, kurgusu ve olay örgüsü karmaşık olmayıp onun kavrayabileceği bir düzeyde olan, dikkat dağıtıcı ayrıntılardan arıtılmış türde olandır (Yurttaş, 1995, s.3). *Çocuk gerçekliği* ise daha çok, edebiyat metnindeki bakış açısıyla ilgilidir. Başka bir deyişle anlatıcı kişinin olayları bir yetişkinin bakış açısı ve değerlendirmesiyle mi, yoksa çocuğa özgü bir yaklaşımla mı sunduğu önemlidir. Çocuk gerçekliği, çocukların nesnel bir gerçeğe, yetişkinlerin nesnel algılama koşullarından çok daha farklı olarak öznel pencerelerinden bakışı olarak nitelenebilir (Dilidüzgün, 1996, s.83). Çocuk hikâye ve romanlarının çocuğa görelik ve çocuk gerçekliği ilkelerini içermesi bu türleri çocuklar için okunur kılmalarının ötesinde çocuğun okuma ilgisini de güdüleyecek önemli bir etmendir.

Çocuk hikâye ve romanlarının işlevlerinden biri de öğreticiliktir. Öğreticilik, çocuk edebiyatının tüm türlerinde olduğu gibi, öykü ve roman için de üzerinde durulması gereken bir olgudur. Çocuk, öğrenmekte olan ve yetişkinin dünyası ve değerleriyle bütünleşme sürecini yoğunlukla yaşayan bir canlıdır. Onun kendine özgü algılama koşulları vardır. Yazar kendi doğrusunu dayatmak yerine, çocuğun yaşı ve gelişim özelliklerine koşut, çocuğun öğreneceklerini kolaylaştıran bir anlatım biçimi kullanmalıdır. Doğrudan öğüt verir ve öğretici nitelikte olmamalıdır (Dilidüzgün, 2000, ss. 253-267).

Çocuk hikâye ve romanlarında oluşturulan karakterlerin çocukların öykünme gereksinimlerini karşılayabilmesi özelliğinden söz etmek gerekir. Çünkü çocuğun, okuduğu ya da dinlediği bir hikâyenin kahraman ya da kahramanlarıyla kurduğu etkileşim, çocuğun yeni düşünsel arkadaşlar edinmesini sağlar. Kendi gibi duyan,

düşünen ve hareket eden ya da etmek isteyen başka çocukların da olduğunu ya da olabileceğini anlar. Güven duygusunu geliştirir (Sever, 2003, s.64).

Yine hikâye ve romanlarda, abartılmış merak, rastlantısallık ve duygusallık öğeleri konuyu ve hikâyenin temel edebiyat niteliğine zarar verir. Yaratılan aşırı merak, çocuğun bir süre sonra dikkatinin dağılmasına ve okuma güdüsünün bozulmasına neden olabileceği gibi, duygusallığın da kötüye kullanılması, hikâye ve romanın edebiyat niteliğinin yitip gitmesine neden olur. Rastlantısallık ise inandırıcılığı ve hikâyenin akışını bozarak yapaylaşma olgusunu beraberinde getirir. Gerek dayatmacı ve otoriter anlatım biçiminin seçilmesi, gerek kurgunun bozulmasına neden olan abartılmış merak, rastlantısallık ve duygusallık çocuk hikâye ve romanlarında istenilmeyen özellikler arasında yer alır (Sever, 2003, s.129-131).

Çocuk roman ve hikâyesi, konuları yalnızca çocuk ve çocukluk olan eserler demek değildir. Çocuklar yaş, düşünüş ve yaşayış bakımlarından kendilerine daha yakın buldukları çocuk kahramanların serüvenlerini dinlemekten veya okumaktan hoşlansalar da bu, her zaman böyle değildir. Kahramanı ergin kimseler olan konular da şüphesiz çocukları ilgilendirir (Gökşen, 1993, ss.112-113). Çünkü çocuk hikâye ve romanlarında, kahramanları yetişkin olan kitaplar da çocukların ilgisini çekmektedir.

Çocuk hikâye ve romanlarında bulunması gereken nitelikler şu başlıklar halinde sayılabilir (Güleryüz, 2006, s.267; Kıbrıs, 2000, s.124; Yalçın ve Aytaş, 2003, s.142; Yılar ve Turan, 2007, ss.167-168):

- Konular çocukların ilgilerine, kavrayış güçlerine, yaşam deneyimlerine uygun olarak seçilmelidir. Çocuklar yetişkinlerle birlikte yaşadıkları için onların karşılaştıkları problemlerle çocuklar da karşılaşmaktadır. O nedenle konu ve problemler çocukları yaşamdan soyutlamadan, karşılaşabileceği olayları kavrama güçlerine uygun olarak ele alınmalıdır. Boşanma, aile içi şiddet, hastalıklar, engelli insanlar gibi olumsuz konular da yaşamın bir parçası olduğundan gerektiği şekliyle romanda ele alınmalıdır.
- İdeal insanlar yerine yaşamda her zaman karşılaşabileceğimiz insanlara yer verilmelidir.

- Hikâye ve romanlarda seçilecek kahramanların, çocuğun ileriki yaşlardaki kişiliğinde etkili olacağı unutulmamalıdır.
- Olaylar mantıklı bir sıra izlemelidir.
- Olaylar çok karmaşık olmamalı, çocukta edebi zevki geliştirecek ifadelere ve durumlara yer verilmelidir.
- Betimlemeler canlı olmalı, konuşmalara betimlemelerden daha fazla yer verilmeli, ruhsal çözümlenmelerde ayrıntıya çok fazla inilmemelidir.
- Hırsızlık, yalan söyleme, başkalarına zarar verme gibi davranış bozuklukları verilirken çocuğun buradan çıkaracağı sonuca dikkat edilmelidir.
- Çocukların ilgisini canlı tutabilmek için olayların sürükleyiciliğine dikkat etmelidir.
- Çocuğun ruhsal dengesini bozacak olaylara, kişilere yer verilmemelidir.
- Paragraflar, cümleler kısa olmalı; dili sade, açık ve anlaşılır olmalıdır.
- Hikâye ve romanların belirli bir tezi olmalıdır.
- Kahramanı çocuk olan hikâye ve romanların çocukların daha fazla ilgisini çekeceği unutulmamalıdır.
- Resimler, konulara uygun olmalı, konular çok uzun olmamalı, kitabın iç dizaynı çocuğu yormamalıdır.

1.1.5.6. Anı (Hatıra)

Bir kimsenin özel ya da meslek yaşamında şahit olduğu veya yaşadığı olayları, içinde bulunduğu dönemin özelliklerini yazılı olarak anlatmasına anı denir (Kudret, 1980, s.30; Gözler, 1975, s.225). Anılarda anlatılanlar, yazarıyla birlikte başkalarını da ilgilendirir. Anılar tarih olmamakla birlikte, tarihe şahitlik eden, tarihi olaylara ışık tutan önemli vesikalar niteliğindedir.

Çocukların sevdikleri ve ilgi ile okudukları eserler arasında anılar da önemli bir yer tutar. Başarılı insanların başlarından geçenler çocukların ilgisini çeker. Ayrıca günlük tutmaya meraklı çocuklar, anı türüyle daha çok iç içe olurlar.

Çocuk anılarında bulunması gereken nitelikler şu başlıklar halinde sayılabilir (Güleryüz, 2006, s.309):

- Açık ve sade bir dille yazılmış ve öğrencinin sözcük dağarcığına uygun olmalıdır.
- Heyecan verici ve öğretici olmalıdır.
- Sürükleyici ve canlı olaylara yer verilmeli, uzun, sıkıcı psikolojik çözümlere yer verilmemelidir.

1.1.5.7. Çizgi Roman

Çizgi roman, resim ya da çizim dizileriyle öykü kurgulama sanatıdır. Karikatüre yakın bir anlatı alanıdır. İkisi de benzer tekniklerle üretilir. Ancak çizgi roman, karikatürün bir kolu değildir; kendine özgü anlatım teknikleri olan özgün bir yaratı alanıdır. Çizgi romanın en önemli özelliği resim – yazı bütünlüğüdür. İlk örnekleri karikatür çizgisiyle (abartılmış çizimlerle) hazırlandığı ve gülmece ağırlıklı olduğu için, çizgi romanlar kimi ülkelerde gülünçlükler anlamına gelen “comics”, “funnies” olarak adlandırılmıştır (Alsaç, 1994, s.13-16).

Çizgi roman ne resim ne de yazıdır. Resmin ya da yazının, bütünlüğü olarak kullanılan diğer bir faktörle ilişkisi sonucunda ulaştığı sentezdir. Çizgi roman birbirinden farklı iki temel unsurun (metin ile resmin) kaynaşmasıyla oluşan bir anlatım biçimi, bir kurgu sanatıdır (Cantek, 2004, s.28).

Çizgi romanlarda uzun betimlemelere, çözümlere yer verilmez. Masalımsı özellikler taşır ve olaylar üstün yetenekli kahramanların yaşamları etrafında döner. Kahramanlar yaşlanmazlar, evlenmezler, ölmezler; onların cinsellikleri vurgulanmaz, zaman ve yer sınırlamalarından etkilenmezler (Nas, 2004, s.380).

Çizgi romanlar kuşaklardır çocuklar tarafından sevilmiştir. Çünkü bu romanların içinde yüksek hayal gücü ürünü olan hikâyeler ve çocukların kendilerini özdeşleştirdikleri duygusal yönleri ağır basan karakterler vardır. Bu tür kitapları okuyan çocukların, okuduklarını anlama yetenekleri oldukça gelişmiştir; çünkü anlamı çözmek için hem resmi hem de sözcükleri çözmeleri gerekir. Aslında araştırmalar, çizgi roman okuyan çocukların yetişkinliklerinde iyi birer kitap okuyucusu olduklarını göstermektedir (Canter ve Canter, 1998, s.7).

Çocuklarda çizgi romana ilgi 8-9 yaşlarında başlamakta, bu ilgi 10-11 yaşlarında doruk noktasına ulaşmakta, 14-15 yaşlarındaysa ilgi azalmaya başlamaktadır. Öyleyse ilginin en yoğun olduğu yaşlarda, çizgi romana ilişkin doyuma ulaşırsa, hevesini alırsa, çocuğun başka türlere yönelmesi kolaylaşacaktır (Tuncer, 1993, ss.82-84).

Eğitimde çizgi romanlardan yararlanma yolları şöyle sıralanabilir (Tuncer 2000: ss.255-256; Akt: Nas, 2004, s.387):

- Noktalama işaretlerini öğretmek.
- İyi okuyamayan öğrencilerin okuma hızlarını artırmak.
- Okuyup ta yazmaktan hoşlanmayanları, yazmaya karşı isteklendirmek.
- Roman kişileri aracılığı ile toplumsal değerleri buldurmak.
- Çocuklara kendi çizgi romanlarını hazırlatmak.
- Boş konuşma balonlarını doldurtmak.
- Verilen resim dizilerine metin yazdırmak.
- Verilen bir metne resim dizisi hazırlatmak.

1.1.5.8. Şiir

Duygulardan, düşlerden, özlemlerden oluşmuş bir ürün olan şiir, aynı zamanda en eski edebiyat ürünüdür (Kudret, 1980, s.117). Şiir, zengin sembollerle, ritimli sözlerle, seslerin uyumlu kullanımıyla ortaya çıkan edebi anlatım biçimi olarak tanımlanmaktadır (TDK, 1998, s.1386).

Çocuk şiirleri, lirik veya birtakım olayları hikâye eden didaktik eserlerdir. Yurt, tabiat, aile, okul, yaşam gibi konulardan başka folklor konuları da çocuk şiirlerinde kullanılabilir. Çocukların beğendikleri şiirler ahenk bakımından kuvvetli olmalıdır. Açıklık, sadelik gibi nitelikler de bir şiirin sevilmesini sağlayabilir (Zengin ve Zengin, 2007, s.250).

Şiir, çocukların dil becerilerini geliştirmelerinde, sözcüklerin gücünü ve farklı kullanımlarını kavramalarında önemli bir araç olarak kullanılabilir. Şiirde sözcükler

değişik biçimde bir araya getirilerek çok zengin bir dünya oluşturulabilmektedir. Dilin bu gücünden yararlanabilen çocuk, yaratıcı düşüncesini de geliştirebilir. Ustaca yazılmış bir şiir, okuyanın dilden zevk almasını sağlayabilecek en etkili edebiyat metnidir. Benzetmelerle şiir, çocukların dilin zengin anlatım olanaklarını sezmesine yardımcı olur.

Şiirin, kendine özgü duygusal bir yoğunluğu, kurgulanmış bir dünyası vardır. Çocuğa güzellik duygusu, çevresindeki insanları, doğayı, hayvanları sevme, arkadaşlık, görgü kuralları vb. pek çok olumlu duygu şiir aracılığı ile benimsetilebilir. Ait olduğu toplumun kültürel değerlerini benimsemek, ulusal değerlerle evrensel değerler arasındaki bağı ya da ayırımı fark edebilmek, Atatürk sevgisi, Cumhuriyete bağlılık, şiirin çocuklara sağlayacağı kazanımlardır (Yılar ve Turan, 2007, s.178).

Çocuklar, gelişimlerinin hemen her döneminde şiire karşı ilgi duyarlar. Küçük yaşlardan itibaren şiirdeki ritmi hissederek, bundan da haz duyarlar. Şiirdeki ritim çocukları duygulandırır, heyecanlandırır. Önceleri küçük tekerlemelerdeki ritmin farkına varan çocuklar bir duygunun, bir düşüncenin farklı anlatım biçimindeki güzelliklerini görürler (Tür ve Turla, 1999, s.85). Şiirdeki ölçü, çocukların aradıkları ahenk duygusunu sağlamaktadır. Çocukların sevdikleri şiirler genellikle canlı, hareketli, ahenkli; ölçüsü ve uyağı olan şiirlerdir. Çocuklar kaynağı ne olursa olsun, uyum, kafiyeye, tekrar sanatı gibi ses ve hayale, mizaha, sürprize ağırlık veren anlatım özelliklerinden dolayı tekerlemeleri dinlemekten ve ezberlemekten çok zevk duyarlar (Oğuzkan, 2001, s.251). Okulöncesi çağındaki çocuklar ile ilköğretimin birinci basamağına devam eden çocuklar genellikle daha güldürücü (mizahi) ve betimsel (tasviri) şiirden zevk duyarlar. Güldürücü şiirlerde sözcük oyunlarına ve tekerlemelere yer verildiği gibi, güldürücü olay ya da kimseler anlatılır. Betimsel şiirlerde ise çoğunlukla kuşlar, ağaçlar, çiçekler ile bilinen evcil hayvanlar, doğa olayları ele alınır (Tuncer, 2000, s.105-109). Çocukların yakından tanıdıkları hayvanları, kuşları, balıkları, ağaçları, bitkileri ve eşyaları anlatan şiirler daima ilgiyle dinlenir veya okunur. Çocuklar bu şiirlerde kendi yaşam deneyimleri ile yakından ilgili, fakat kendilerinin dile getiremedikleri olayların tasvirini bulurlar. Sınırlı da olsa, kendi bilgi, görgü ve duyuları ile şiirlere konu olan varlıklar arasında kolaylıkla bir ilişki kurabilirler (Oğuzkan, 2001, s.253). Çocuklar şiire

biçim olarak ilgi göstermezler. Onları birinci dereceden ilgilendiren temadır. Şiirde oyunu, masalı, çevresindeki varlıkların uyumunu okumak isterler. Çocuklar için şiir yazarlar, çocukların kelimeye yüklediği söyleyişi öne çıkarır. Çocukça olamı ve sadeliği yakalamayı böylece başarır. Şiire ince mizahı, fanteziyi katabilen şair, çocuğu şiire çekme başarısını yakalar (Tuncer, 2000, s.105-109).

Çocuk şiirlerinde bulunması gereken nitelikler şu başlıklar halinde sayılabilir (Demiray, 1973, ss.231-235; Sezer, 2000, ss.647-649; Yılar ve Turan, 2007, s.180):

- Büyükler için yazılmış şiirlerin aksine, çocuklar için yazılan şiirlerde kafiyeler sık ve belirgin olmalıdır. Çocuklar, yaşamın gizlerini çözmek, kendini ifade etmek, dilini, düş dünyasını geliştirmek için şiirlere gereksinim duyarlar .
- Fikirler beyitlerde tamamlanmış bulunmalıdır. Bu tarz şiirler kolay anlaşılır. Çocuk, birkaç beyit süren fikirleri toplamakta güçlük çeker.
- Çocuk şiirlerinde hayaller açık olmalı, tasvirler kesin ve tam yapılmalıdır. Mecazlar, benzetmeler ve istiarelerle yüklü şiirleri çocuklar kavrayamazlar.
- Çocuk şiirlerinde duyguların belirtilmesinden ziyade, olaylara yer verilmelidir.
- Fikirler, duygular açık olmalıdır. Fikirlerin ve duyguların bir olayla kaynaştırılmış olması şiiri çekici hale sokar.
- Çocuk şiirleri, çocuğun ilgi alanına ve duygusal dünyasına uygun olmalı, dizeleri uzun olmamalı, sözcüklerin hece sayıları az olmalı, şiirdeki sözcükler çocuğun sözcük dağarcığı ile örtüşmeli, kafiyeli ve ölçülü olmalı, hecenin kısa kalıpları ile yazılmış olmalıdır. İlköğretim 1., 2. ve 3. sınıflarda okunacak şiirlerdeki dörtlük sayısı ortalama iki-üç; 4. ve 5. sınıflarda üç-beş; 6., 7. ve 8. sınıflarda dört-sekiz civarında olmalıdır.

1.1.6. Çocuk Kitaplarında Temel Temalar (İzlekler)

Çocuklar için yazılan kitaplar konuları bakımından sınıflandıklarında bazı ortaklıkların ve belli gruplamaların yapılabileceği çeşitli kaynak incelemelerinden görülmektedir (Nas, 2004, ss.268-271; Oğuzkan, 2001, ss.98-107, Demiray, 1973, s.27, Gökşen, 1993, s.114). Bu izleksel sınıflamayı ve bu sınıflamanın içinde yer alan örnek kitapları kesin

sınırlarla birbirinden ayırmak elbette çok da olanaklı değildir. Çünkü bir kitap olasılıkla birden çok sınıflamanın içinde yer alabilir.

Yakın çevreyi ve çocukların yaşamını konu alan kitaplar: Bu tür kitaplarda daha çok çocuğun yakın çevresi konu edilir. Çocukların çevre ile olan ilişkisi bağlamında aile, kardeşler ile yakın çevre, sonra sokak ve komşular bağlamında dış çevre ve arkadaşlar, daha sonra da okul yaşamı çocuğun yaşamında aşamalı bir biçimde giderek dışa doğru açılır. Çocuk kitapları da çocukların çevre ile olan ilişkisi bağlamında aile, kardeşler, aile yakınları, komşular, arkadaşlar okul çevresi gibi çevreleri konu edinerek okur olan çocukla ilişki kurmaya çalışır. Kendi yaşamına benzeyen bir çevre çocuğa güven verir, onun kendini daha iyi tanımasına, kendisini çevreleyen sorunlar konusunda bilinçlenmesine yardımcı olur.

Duygusal kitaplar: Bu tür kitaplarda daha çok eylemler değil duygular ön plana çıkartılır. Acıma, kıskanma yarışma, sevmeye, âşık olma, nefret duyma gibi duyguları yoğunlukla konu edilir. Duygusal içerikli kitapların konuları, kız çocuklarının yanısıra erkek çocuklarını da kapsamalıdır.

Serüven kitapları: Serüven kitapları, çocuklar için yazılmış öykü ve romanların en yaygın türüdür. Bu tür, çocuğun heyecan, hareket, düş kurma gereksinmesini karşılar, bu öykü ve romanlarda hızla gelişen, gizemli olaylara; tehlikeli, gerilim yaratan durumlara, beklenmedik sonuçlara yer verilir.

Gülmece (mizah) ağırlıklı kitaplar: Bu tür kitaplar çocuğun gülmek, eğlenmek ve hoşça vakit geçirmek gereksinmesini karşılar.

Hayvanlar ve doğa ile ilgili kitaplar: Bu tür kitaplar, hayvanların yaşamlarını, doğa olaylarını çeşitli gözlemlere ve incelemelere dayalı olarak anlatırlar. İnsan-hayvan dostluğu ve dayanışması hep öncelik konusudur.

Tarihsel olayları işleyen kitaplar: Bu tür kitaplarda tarihsel konular işlenir. Bu yapıtlar, kuşkusuz, yurt sevgisini, ulusal bilinç kazandırmakta dolaylı işlev üstlenirler. Bu çeşit yapıtlar üstünlük duygusu, dar ve ırkçı bakış, savaş yanlılığı aşılamamalıdır.

Gezi (seyahat) kitapları: Belli ölçüde serüven de içeren bu kitaplar, çeşitli ülkeleri, kentleri, doğal güzellikleriyle oralarda yaşayan insanların yaşayışlarını konu edinirler.

Kahramanlıklarla ilgili kitaplar: Bu tür kitaplarda konu, ana karakterin yaptığı kahramanlıklardır. Bir işin üstesinden gelebilen, cesur, korkusuz, azimli vb. özellikler içeren kahramanlıklara yer verilir.

Biyografi-otobiyografi kitapları: Bu tür kitaplarda, ünlü kişilerin yaşamları anlatılır ya da yazar kendi yaşamını kaleme alır. Yaşamlarının belli bir dönemi anlatılacağı gibi tamamı da kitabın konusu olabilmektedir. Çeşitli başarılar sağlamış devlet adamları, bilim adamları, müzisyenler, sanatçılar, mimarlar vb. biyografi kitaplarının konusunu oluşturabilmektedir.

İcat-bilim kurgu kitapları: Bu tür kitaplarda, ünlü bilim adamlarının yaptığı çalışmalar ve elde ettikleri başarılar, çeşitli bilim kurgu olayları konu edilir. Çocukların merakını en çok giderecek türler arasındadır.

1.1.7. Çocuk Kitapları ve Çocuklara Sağladığı Katkılar

Çocuk kitapları, çocukların ilköğretim sürecinde Türkçeyi doğru, bilinçli ve güvenle kullanabilmelerini sağlayabilmenin en etkili yolu, onlara duygu ve düşüncelerin aktarılmasında başvurulan özgün, içten anlatım yollarını göstermektir. Türkçenin anlatım gücünü yansıtan çocuk kitapları; Türkçenin sözvarlığını oluşturan sözcük, deyim, terim, kalıp sözler, kalıplaşmış sözler, atasözleri gibi öğeleri çocuklara tanıtan, onların anlam inceliklerini sezdiren özgün birer kaynaktır (Sever, 2007, ss.18-19).

Çocukların anadilini ediniminde öykünme etkili bir yoldur. Çocuk kitapları, anadilinin kullanım örneklerini somutlayan bir model olarak kaynak olma özelliği taşır. Kitap hem

içeriği hem görselliği ile çok değerli bir uyarandır. Yazılar ve resimler hem biçimleri ve renkleri hem ritimleri ve sesleri ile çocuğun algılamasını, kavramlar arasında ilişki kurmasını sağlar, hem de okur yazarlığı heveslendirirler. Çalışmalar çocuklarına kitap okuyan, kısa cümleleri yineleyen, resimli kitaplar gösteren ana babaların çocuklarının okuma yazmada daha başarılı olduklarını göstermektedir (Beyazova, 2007, s.533). Sağlıklı, nitelikli, görsel ve dilsel unsurlar içeren kitaplarla buluşturulmuş çocuklar 6 yaşına geldiğinde, her yapıdaki 5-10 sözcükten oluşan cümleyi başarıyla kurabilir; 8 yaşından başlayarak Türkçenin atasözü, deyim gibi söz varlıklarını yazma ve konuşma eylemlerinde doğru kullanabilir, benzetmelerden yararlanabilir. Çocukların okuma süreci, Türkçenin anlatım özelliklerini yansıtan nitelikli metinlerle desteklendiğinde, çocuklar 10 yaşından başlayarak temel ve yan cümlelerle birlikte girişik yargılar oluşturabilirler. Bunun için ailelerin ve eğitimcilerin en temel sorumluluğu, çocukları dil ustalarının değişik türlerdeki özgün yapıtlarıyla buluşturmak olmalıdır. Çocukların, yazılı kültür ürünleriyle girecekleri etkileşimin, anlama ve anlatma becerilerini gittikçe yetkinleştireceği, bunun da okul başarısını olumlu yönde etkileyeceği bilinmelidir (Sever, 2007, ss.18-19).

Çocuk edebiyatının hızlı gelişim gösterdiği günümüzde, çocuk kitapları çocuk edebiyatında önemli bir yer tutmaktadır. Çocukların her alanda faydalandığı bu kitaplar çocuğun gelişimine olumlu etki sağlamaktadır; ancak burada olumlu etkiyi sağlayan kuşkusuz nitelikli türde yazılmış olan çocuk kitaplarıdır. Konunun uzmanları da çocuk kitaplarının çocuklara birçok yönden olumlu katkılar sağladığını ileri sürmektedir. Nitekim Akal (2007, s.110) çocuk kitaplarının katkılarını şöyle dile getirmektedir:

Kitaplar, pişirilip yenemediği için, “hayatta kalma” ihtiyacını karşılayamayacağı düşünülse de sindirim sistemini değil, ruhsal varlığımızı besleme, kişiliği geliştirme ve sorunlarla baş edebilmeyi destekleme özellikleriyle, aslında hayatta kalma ihtiyacını da karşılayabileceğini görüyoruz.

Çocuk kitapları, çocukların kişilik ve toplumsal gelişimine katkı sağlamaktadır. Kişiliğin gelişmesi ise karşılaşılan sorunlara uygun çözümler üretebilme, duygularını uygun bir biçimde gösterme, toplumsal çevreye uyum sağlama gibi kişinin geçirdiği bir değişim ve gelişim sürecidir (Sever, 2003, s.47). Kavcar (1999, s.4) edebiyat

yapıtlarıyla kurulan etkileşim ile kişilik gelişimi arasındaki ilişkiyi şöyle dile getirmektedir:

Kişilik gelişmesi, her insanın kendi eğilimlerine, yeteneklerine göre gelişmesi, hayatta karşılaştığı yeni şartlara göre izleyeceği yolu kendisinin seçmesi demektir. Böyle bir hayat ve eğitim anlayışı, insanda çok çeşitli duyma, düşünme ve hareket etme bilincinin bulunmasını gerektirir. İşte edebiyat bu bilinci uyandırmaya yarayan araçların başında gelir. ...Eğitim bakımından edebiyatın değeri, insana çok çeşitli duyma, düşünme ve hareket etme örnekleri vermesidir. Bir insan ancak böyle geniş bir ortam içinde kendisine uygun olan yolu seçme özgürlüğü kazanır. Tek bir roman okumak bile, bize insanların karakter yapısı, sosyal durumu, duygu ve düşünce bakımından ne kadar farklı olduklarını göstermeye yeter.

Toplumsallaşma, kişinin içinde yaşadığı toplumun değerlerini, davranışların inançlarını kazanma sürecidir. 6-12 yaşlarında bağımsızlık isteği, yeni arkadaşlıklar kurma, akranları tarafından benimsenme ve cinsel bir kimlik geliştirme çocuklarda görülen en belirgin davranışlardır. Bu dönemde çocuklar, bir taraftan daha bağımsız davranma eğilimi gösterirken, diğer taraftan da çevresindeki yetişkinlerden sevgi ve sıcak ilgi beklerler (Sever, 2007, s.20). Edebiyat ürünlerinde her şey, insan açısından dile getirilir, edebiyatın konusu insandır. Edebiyat ürünlerinin, romanların, öykülerin, oyunların, şiirlerin, denemelerin dokusunu örgülendiren temel öge insandır. İnsanoğlunun duyguları, düşünceleri, tutkuları, coşkuları, özlemleri, edimleri edebiyatı konu yönünden besleyen tek kaynaktır. İnsanoğlunun yeryüzündeki serüveni, doğal ve toplumsal çevresiyle ilişkileri şeklinde özetlenebilir. Türü ve konusu ne olursa olsun her edebiyat ürünü, insanı tanıtır. İnsanın insanla, insanın kendisiyle, insanın doğal ve toplumsal çevresiyle çatışmasını yansıtır. Bu yansıtım, edebiyatın değişmeyen işlevidir. Okunan romanlar, öyküler, şiirler, seyredilen filmler, oyunlar, dinlenen müzik parçaları insanları bireyselliğin dışına çıkarır, başkalarıyla bütünleştirir. Kendi kabuklarından kendi evreninin dar sınırlarından kurtarır, başka kişilerin iç dünyalarını tanımaya olanak sağlar (Özdemir, 1994, ss.15-18).

Her edebiyat yapıtı, içinden çıktığı toplumun değerlerini, kültürel özelliklerini yarattığı kahramanların çatışmalarıyla okura yansıtır. Başka bir ifadeyle, çocukların yapıtlarla kurduğu etkileşim; çocuklara, sanatçının gözlem gücünün tanıklığında, toplumun anlaşılması, karşı çıkılması ya da eleştirilmesi gereken değerlerini sezdirir. Yazınsal metinler çocukları düşündüren, güldüren ya da hüznlendiren durumlar yaratarak,

kahramanlarını üstesinden geldiği ya da gelemediği olayların içine katarak, değişik insan kişiliklerini örneklendirerek yaşama, içinde yaşadığı topluma hazırlar (Sever, 2007, s.21).

Dayıoğlu (2000, ss.531-532), ülkemizdeki “kitap-çocuk-düş kurma” ilişkini değerlendirerek şunları belirtmektedir:

... Kitaplar okuyucuya, etkin ve ilginç örneklerle, gördüklerine, duyduklarına, körü körüne inanmak yerine araştırma, gözlemlene, sorgulama, başka bir deyişle yaşamı zihin süzgecinden geçirme eğitimi de verir. Burada yazarın sorumluluğunun altını, kalın çizgilerle bir kez daha çizmekte yarar var. Çocuk, kitaplar yoluyla, insanın evrimini sağlayan çok önemli bir eğitsel ögeden daha yararlanır. Bu da hayal kurmaktır. Gerçekten insanoğlunun pek çok konuda evrim aşamalarından geçerek bugünkü düzeye gelmesinde, düş kurma yetisinin payı büyüktür.

Çocuk edebiyatı yapıtları, dilin ve çizginin anlatım gücüyle, çocuğun insan ve yaşam gerçekliğini anlayıp değerlendirmesine olanak sağlayacak bir yaşam alanı yaratır. Sanatçının duygu, düşünce ve sezgi gücüyle çocuk için yarattığı bu yaşam alanında, değişik kişilik özelliklerine sahip insanların (karakterlerin) çeşitli çevrelerde yaşadıkları çatışmaları, tutkuları, özlemleri, sevgileri, ayrılıkları, hüznüleri sergilenir. Kitaplar yarattığı kahramanlarla, çocukların öykünebilecekleri; duygu, düşünce ve davranışlarıyla model alabilecekleri karakter çevreleri de oluşturan araçlardır. Bu kitap karakterleri çocuğun gerçekliğini; özgürlüğünü, girişimciliğini; düş kurma, bilme-öğrenme, eğlenme tutkusunu destekleyen özellikleri, çocukların tüm gelişim süreçlerini etkileyen yaşantılar edinmesine olanak sağlar (Sever, 2007, s.26).

Nitelikli çocuk kitapları, çocuklar için bilişsel, duyuşsal ve devinişsel içerikli davranışlar edinebilecekleri kültürel bir çevre yaratır (Yener, 2007, s.149). Bu bağlamda kitaplar, çocukların bilgi düzeyini arttırıcı, duygusal yönden doyuma ulaştıran ve devinişsel yönden birtakım beceriler edinebilecekleri temel gereksinimlerini karşılayabilecekleri nitelikli ve yararlı ürünlerdir. Ayrıca kitap insanların çocukluk, gençlik, olgunluk ve yaşlılık dönemlerindeki zihinsel ve ruhsal gelişimi etkileyen önemli etmenlerden biridir (Kocabaş, 1999, s.9).

Kitaplarla tanışmanın, onu sevmenin ve ömür boyu bir birlikteliği yakalamanın ancak okulöncesi dönemde seçilmiş, nitelikli ve özenli çocuk metinleriyle olanaklı olabileceği bugün bilinen ve kabullenilen bir gerçektir. Küçük çocuklara kitap okumak, onları yaşamları boyunca nitelikli edebiyatla kuracakları ilişkiyle tanıştırmaktır (Tür ve Turla, 1999, s.27). Çocukluk çağında edebiyatla kurulan yakınlık, çocuğun ileriki yaşamına yön veren bakış zenginliğini, düşünme ve görme olanaklarını sağlaması bakımından son derece gereklidir (Çokum, 1987, s.316).

Okulöncesi dönemde, bilmecelerle dil ve düşünce arasındaki etkileşimi sezmeye başlayan, bilinmezi bilinir kılarak eğlenme ve bulma gereksinimi, dilsel ürünlerle yanıtlanmaya başlayan çocuklar, masalların fantastik kurgularıyla düşsel serüvenlere de çıkarılmalıdır. Sayışmaca, yanıltmaca ve masal tekerlemeleriyle Türkçe'nin anlatım güzelliğini duyumsayan, uygulamalı çalışmalarla bunları söyleme alışkanlığı edinen çocuklar, ilgi ve istekleri doğrultusunda şiir ve öykü gibi nitelikli yazınsal ürünlerle karşılaştırılmalıdır (Akbayır, 2008, s.3).

Çocuğun kitapla karşılaşması, hem duyarak öğrendiği sözcükleri görerek tanımasını hem de duymadığı sözcükleri görerek öğrenmesini sağlar. Böylece çocuk, duyduklarıyla gördükleri arasında kurduğu ilişkilerle düşünmeyi öğrenir (Alpay, 1984, s.44).

Çocuklar, resimli kitaplar aracılığı ile görsel sanatlarla ve edebiyatla tanışmalı; kitabı, sanatı, edebiyatı sevmelidir (Göknil, 1987, s.503). Çünkü dil başladığında edebiyat da başlar. Edebiyat başlayınca da kitap kaçınılmaz olur. Okuma – yazma bilmek edebiyatla bireysel teması kolaylaştırır. Ancak bu olmadan da çocuğa edebi metin sözle ve mimikle aktararak edebi gereksinme karşılanabilmektedir. Resimli kitaplar, bu işi kolaylaştırmaktadır (Erdoğan, 1987, s.499). Okul öncesi dönemde resimli çocuk kitabıyla karşılaşmış olan çocuğun sanat zevki gelişir ve zevksizliğin ne demek olduğunu öğrenir. Güzeli görmemiş, duymamış, yaşamamış çocuğun çirkinini güzel sanması olağandır (Alpay, 1985, ss.526-527).

İlköğretim süreciyle birlikte çocuk yazını ürünleri, eğlendirme, resmin ve dilin güzelliğini sezinlettirme işlevinin dışında, çocukların kendilerini ve yaşamı

tanımlarına, insan doğasını kavramalarına katkı sağlamalıdır. Bu noktada tek ve değişmez ilke “yazınsallık” olmalıdır. Çocuklar kitapla kurdukları iletişimde sanatçının öznel gerçeği ile buluşabilmeli; çocuk kitap okuma eyleminde, çizginin ve dilin, yaşamı ve insanı yansıtan anlatım olanaklarıyla tanışabilmelidir (Akbaşı, 2008, s.3).

Çocuklar kitaplarla etkileşim sürecini, eğitim sistemimizin temel yapısını oluşturan ilköğretim kurumlarında devam ettirmektedir. İlköğretim kurumlarının bu basamağında çocuklar, bireylerle nasıl etkileşimde bulunacaklarını, yaşamın gerektirdiği temel kural ve becerileri nasıl uygulayacaklarını öğrenmektedirler. İlköğretimin birinci basamağında çocuklar, okuma-yazma, okuduğunu anlama, anadilini doğru kullanma, temel matematiksel işlem becerileri, önemli toplumsal ve doğal olaylar hakkında temel bilgiler edinirler. Bu bilgi ve beceriler çocuğun gelecekteki öğrenmeleri için temel oluşturur (Erden, 1998, s.175). Kuşkusuz, okul çağındaki çocuğun bilişsel, dilsel, kişilik ve toplumsal yapısında istenilen olumlu davranış değişiklikleri sağlayabilmek için en etkili sanatsal uyaran nitelikli çocuk kitaplarıdır (Sever, 2007, s.15).

Görüldüğü gibi çocuklar ne kadar erken yaşta kitaplarla tanışılırsa dilsel ve bilişsel gelişim süreci o yaşlarda oluşmaya başlayacaktır. Uzmanlara göre, bilişsel gelişim sürecinde, edebiyatın önemli işlevleri vardır. Özellikle nitelikli çocuk edebiyatı yapıtlarının bilişsel gelişim için önemli olan, “gözleme”, “karşılaştırma”, “sınıflandırma”, “uygulama”, “eleştirme” yapma olanakları yaratması, çocuklarda düşünsel içerikli yetilerin gelişmesine katkı sağlamaktadır (Norton, 1999, s.19; Akt: Sever, 2007, s.4).

Kitabın çocuğun yaşam alanına sokulması sürecine bilmece, tekerleme söyleme, şiir okuma; masal, öykü, fıkra dinleme ve anlatma isteği uyandırılarak devam edilmelidir. İlköğretim süreciyle birlikte, çocuğun dil ve anlam evrelerine uygun nitelikli yazınsal kitaplarla iletişimi sürdürülmelidir. Okuma–yazma becerisi edinmeleriyle birlikte, çocukların okuma eylemine etkin birer okur olarak katılımı sağlanmalıdır. Öğretmenlerin ve çocukların çevrelerindeki bilinçli ve duyarlı çabaları çocukların hem dilsel, bilişsel, kişilik ve toplumsal gelişimlerine hem de okul çağındaki öğrenmelerine önemli katkılar sağlayacaktır (Sever, 2007, s.14).

Dharendorf, çocuk ve gençlik yazınının eğitsel amaçlarından birinin “çocukların ve gençlerin aydınlanmalarını, deneyimlerinin artmasını, önyargılardan arınmalarını ve toplumsallaşmalarını koşutlayarak onların kimliklerini kazanmalarına yardımcı olmak” olduğunu belirtmektedir (Dilidüzgün, 1996, s.27).

Kitaplar, sanatsal bir paydaya oturan dilsel ve görsel özellikleriyle çocuğu doğal bir sanat eğitimi süreci içine çeker; onun dil bilincini ve duyarlılığını geliştirir. Sunduğu yaşam durumlarıyla da çocuğun insan ve yaşam gerçekliğini tanımasına, kendi kişiliğini oluşturmaya yardımcı olur (Sever, 2003, s.19). Çocuklarda kişilik gelişimi oldukça önemlidir; çünkü çocuklar kendilerini anlamaz, tanımaz ve önemli olduklarına inanmazlarsa başkalarına değer vermeyi de öğrenemezler. Yazınsal çocuk kitapları, sunduğu yaşantı örnekleriyle çocukların kendilerini, yaşam ve insan gerçekliğini tanımalarına ve böylece kendi kişiliklerini oluşturmalarına yardımcı olur; çocukların olumlu birer kişilik olarak gelişmelerini sağlar (Aslan, 2007, s.193). Nitekim Marshall’a (1994, s.48) göre yazın öğretiminin görevlerinden biri de öğrencinin görgüsünü zenginleştirmek ve onu değişik yönleriyle insanlığın durumlarıyla ilişkiye sokarak kişiliğini geliştirmektir.

Çocuk kitapları, yaşam çizgisinde karşılaşılabilecek sorunlara oluşturulacak yanıtları, verilecek tepkileri sanatçı bakış açısıyla örneklendiren bir kaynaktır. Bu kaynak, çocuklara insanların farklı özelliklerde olabileceğini sezinletir; değişik kültürlerdeki yaşamı ve insan ilişkilerini tanıtır. Çocukların yaşam çevrelerini genişletir, o çevrelerden sayısız duygu ve düşünce örnekleriyle buluşmasını sağlar. Okuma eylemini alışkanlığa dönüştüren çocukların, kendilerini tanıma, başka insanlarla karşılaştırma, onlara benzeyen ya da ayrılan yanlarını görme denemeleri, onları kendi kişiliğini tanımaya, çevresindekilerin kişiliklerini de anlamaya yönelik bir bilinçlenme sürecine sokar (Sever, 2003, s.47).

Çocuk kitapları, çocukların, bazı özelliklerin gelişmesinde yardımcı olmaktadır. Bu özellikleri Spink (Akt: Konar, 1989, s.464) şu şekilde sıralamıştır:

- *Fiziksel gelişim*: Çocuklar, çocuk kitapları sayesinde kendi fiziksel özelliklerini tanıma ve keşfetme fırsatını yakalarlar.

- *Zihinsel gelişim*: Çocuk kitabı, çocuğa çeşitli bilgiler vererek zihinsel gelişimine katkıda bulunur.
- *Dil gelişimi*: Çocuk kitabı çocuğa, kendisinin ya da başkasının okuması yoluyla dilinin gelişmesine yardımcı olur.
- *Duygusal gelişim, kişilik gelişimi, ahlaki gelişim, ruhsal gelişim ve sosyal gelişim*: Çocuk kitabında yer alan konu, olaylar, karakterler, duygular ve bunların özellikleri, kitabın verdiği mesaj ve bu mesajın etkileri çocuğun duygusal, ahlaki, ruhsal, sosyal ve kişilik açısından gelişimine katkıda bulunur.

Arbuthnot (1964, ss.3-10) da çocuk kitaplarının, çocukların şu ruhsal gereksinimlerini karşıladığını belirtmektedir:

- Başarma
- Fiziksel rahatlama
- Bilgi
- Sevme ve sevmek
- Bir yere veya bir şeye ait olma
- Değişme
- Güzellik (estetik)

Görüldüğü gibi çocuklukta oyun neşesi içinde tanışılan kitaplar, çocuğun gelişim alanları ve ruhsal gereksinimleri açısından oldukça önemlidir.

Sever'e (2007, ss.30-31) göre, çocuk edebiyatı yapıtları en genel anlamda, çocukların duygu ve düşüncelerinin eğitilmesi ve düşünen duyarlı bireyler olarak yaşama hazırlanması sürecinin en temel araçlarıdır. Bu amaca yönelik kitaplar:

- Çocukları, çizginin ve sözcüklerin oluşturduğu estetik bir dille buluşturur; onların kitaba ilişkin duyuşsal yargılarını biçimlendirir.
- Sanatsal nitelikli resimleriyle çocukların görsel algılarının gelişmesine katkı sağlar.
- Çocukların; gözleme, karşılaştırma, sınıflandırma, uygulama ve eleştirme yapma gibi bilişsel içerikli davranışlarını geliştirebilecekleri bir yaşantı alanı yaratır.
- Çeşitli yaşam durumları yaratarak çocukların sorma, öğrenme, keşfetme istemlerini yanıtlar.
- Çocukların gülme, eğlenme, oynama gereksinimlerini karşılar.
- Çocukların Türkçenin anlatım gücünü tanımalarına, kuralları sezmelerine olanak sağlar.
- Türkçenin sözcük varlığını, doğru ve etkili kullanımlarını örneklendirerek çocuklar için öykünebilecekleri dil modelleri yaratır.

- Çocukların kavramsal gelişimlerini, dil bilinci ve duyarlılığı edinmelerini sağlar.
- Okul türü öğrenmelerinin dışında, çocuklar için kuramsal olmayan, birebir etkileşim süreçleriyle duygu ve düşünce eğitimlerini sağlayacakları, bireyselleştirilmiş doğal öğrenme ortamları hazırlar.
- Çocukların içinde yaşadıkları toplumun kültürel özelliklerini ve değerlerini yansıtır.
- Çocuklar, kitaplarda tanıdığı çeşitli kahramanlarla, insanların farklı kişilik özelliğine sahip olabileceğini sezinler; değişik kültürlerdeki yaşam koşullarını ve insan ilişkilerini tanır; kahramanlarla özdeşim kurarak insana özgü değerler edinir.
- Çocuklara; kendini, yeteneklerini, gizilgüçlerini tanıma, başkalarıyla karşılaştırma fırsatı sunar; çocuklarda demokratik kişilik özelliklerinin geliştirilmesi için sezinletici uyaran olur.
- Çocukların düş kurmalarına, kurdukları düşleri yaşamalarına; düş ile gerçeği ayırmalarına olanak sağlar.
- Çocukların yaşamda karşılaşılabileceği sorunlara ve onların çözümlerine ilişkin bir deneyim alanı yaratır.
- Çocuklarda, sanatçıların yarattığı kurgularla yaşama sevinci oluşturur; insana, hayvana, doğaya yönelik duyarlık geliştirir.

Özellikle iyi bir çocuk kitabı, çocuğun düşünme, sorun çözme ve yaratıcılık gücünü artırır; çocukta doğa olaylarına karşı ilgi uyandırır; insanları ayırmaksızın sevmesine yardımcı olabilir; ailesine karşı bağlılık duygularını güçlendirmesini sağlar; gelişim düzeyine uygun davranışlar kazanmasına katkıda bulunur; dilin kurallarını erken yaşta öğrenmeyi ve dili geliştirmeyi sağlar. Aynı zamanda çocuğun resme, dramatik etkinliklere, müziğe vb. sanat alanlarına karşı ilgi duymasına yardım edebilir. Çocuğun kendini daha iyi tanıması, gerekiyorsa davranışlarını değiştirmesi ve kişiliğini geliştirmesi için ona kılavuzlukta bulunurken, çocuğun yaşamın değişik yönlerini öğrenmesinde, türlü insan tiplerini tanımasında, başka ülkeler ve toplumlar üzerinde bilgi edinmesinde çok zengin olanaklar sağlar (Şirin, 1994, ss.204-216). Genel olarak çocuklar, okudukları kitaplardan arda kalanlarla; bir yandan yetenek yelpazelerini genişletirken diğer yandan da günlük yaşamlarını kolaylaştırıp renklendirirler (Gürmen, 1997, s.78).

1.1.8. Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Nitelikler

Kitapların, çocuğun gelişimine katkı sağlayabilmesi için öncelikle çocuğun kitapla etkili bir iletişim kurulabilmesi gerekir. Kitapların taşıdığı özellikler, bu iletişimin niteliğini belirleyen temel öğelerdir. Çocukların kitaba yönelmelerini sağlayan öğeler “biçimsel (dış yapı) özellikleri”, çocukların kitapla etkili iletişimini sağlayan öğeler de “içerik (iç yapı) özellikleri” olarak nitelendirilebilir (Sever, 2007, s.41). Çoğu yazarlar kitaplarda bulunması gereken temel özellikleri içerik ve biçim yönünden ele almışlardır.

Nas (2004, ss.62-98) okul dönemine ilişkin çocuk kitaplarını, fiziksel (biçimsel) özellikler, içerik özellikleri ve dil ve anlatım özellikleri olmak üzere üç kısımda ele almıştır:

A. *Fiziksel (Biçimsel) Özellikler:*

- Değişik boyutlarda olabilir. Ancak dönemin başlangıcında olan çocuklar için büyük boyda olması gerekir.
- Kapak kalın, dayanıklı, resimli, çekici, içerikle ilgili olmalıdır.
- 1. ya da 2. hamur kâğıt kullanılmalıdır. Kâğıt çok parlak olmamalı; gözü yorduğu için kuşe kâğıt kullanılmamalıdır.
- Dikişli olmalıdır.
- Yazılar sayfalarda tek sütuna yazılmalı, sayfa kenarlarında uygun boşluklar bırakılmalı, satır aralıkları da gözü yormayacak biçimde olağan olmalıdır.
- Sınıflara göre harf büyüklükleri şöyle olmalıdır (MEB Ders Kitapları Yönetmeliği Tebliğler Dergisi Tarih: 03.07.1995 Sayı: 2434):

1. sınıf için	20-24 punto
2. sınıf için	18 punto
3. sınıf için	14 punto
4. sınıf için	12 punto
5. sınıf için	11 punto
Daha üst sınıflar için 10 punto	
- Yazılar, gözü yorduğu için renkli olmamalıdır.
- Metin, resimle desteklenmelidir.
- Çocuk kitaplarındaki resimlerin metne oranı şöyledir (Kıbrıs, 2000, s.7):

7 yaş çocuğu için resmin oranı	%75
8-9 yaş çocuğu için resmin oranı	%50
10-11 yaş çocuğu için resmin oranı	%25

B. *İçerik Özellikleri:*

- Yaşama sevinci, iyimserlik aşılamalıdır. Çocuklar karamsarlıktan, kötümserlikten uzak tutulmalıdır.
- Çocuğun dilsel becerilerinin (anlama – anlatma) gelişmesine katkıda bulunmalıdır.
- İnsanı, doğayı ve hayvanı sevdirmelidir.
- İnsanı, güçlü-zayıf, olumlu-olumsuz ve çelişkili yanlarıyla olduğu gibi, ulaşılması zor bir örnek durumuna getirmeden (idealize etmeden) insan olarak göstermelidir. İnsan, yenilmez, her şeyi bilen, “üstün insan” olarak işlenmemelidir.
- Korku, acı, kötülük, kin gibi ögeler, ölçülü abartılmadan işlenmelidir.
- Çocuğun düzeyine uygun ruhsal çözümlere yer verilebilir.
- Gülmece (mizah) ögesine yer verilmelidir.
- Çocuğa toplumsal olaylara, yaşama karşı eleştirel, sorgulayıcı bir bakış kazandırılmalıdır. Çocuk, kendine ve topluma yabancılaşmamalı; birey olma – ait olma dengesini kurabilmelidir.
- Bağnazlığı, yazgıcılığı aşılamamalıdır.
- Din, ırk üstünlüğünü ve ayrımcılığını aşılamamalıdır.
- Şovenizmden arınık ulus ve yurt sevgisi kazandırmalıdır.
- Bireyciliği özendirilmemeli, yardımlaşma ve dayanışma anlayışını kazandırmalıdır.
- Çocuğun barışçı olmasına katkıda bulunmalıdır.
- Emeği, emeğiyle geçinenleri küçümseyen anlatımlara yer verilmemelidir.

- “Otoriteye kör körüne itaat” anlayışı kazandırılmamalıdır. Bu çocuğun sorumluluk duygusunu geliştirmesini, kendi başına karar vermesini, özdenetim yeteneği kazanmasını, bağımsızlaşmasını engeller.
- Hayvan adları sövgü olarak kullanılmamalıdır.
- Hiçbir ulus aşağılanmamalıdır.
- Ataerkil baskıyı yansıtan anlatımlara yer verilmemeli, cinsiyet ayrımcılığı yapılmamalı, kadın – erkek eşitliği vurgulanmalıdır.
- Bedensel ya da zihinsel yetersizliği olan (engelli) insanları aşağılayıcı, küçük düşürücü anlatımlara yer verilmemelidir.
- Çocuk kitaplarında yaşamın gerçeklerine ilişkin konular işlenebilir, dile getirilebilir.
- Çocuk kitaplarında öğüt verilmemeli, öğretici tutum takınılmamalıdır.
- Çocuk kitabı doğrudan bilgilendirici olmamalıdır. Ancak özellikle betimleme (tasvir) yapılırken kendiliğinden, metnin içinde eritilmiş, yedirilmiş olarak, bilgi verilebilir.
- Çocuk kitapları belli bir öğretiyi (doktrin) dayatmamalı, güdümlü olmamalıdır.
- Bir öyküde tek olay işlenmeli, kişi sayısı az olmalıdır.

C. *Dil ve Anlatım Özellikleri:*

- Çocuğun dil ve düşünce gelişimine uygun olmalıdır.
- Çocuğun dil düzeyinden yola çıkıp onun sözcük dağarcığını geliştirmelidir.
- Yalın, arı, duru, açık bir dil yeğlenmelidir.
- Anlatım, ilgiyi diri tutacak biçimde, akıcı, canlı olmalıdır.
- Ölçülü olarak atasözleri, deyimler kullanılmalı; dilin değiştirmeli (mecazi) gücünden yararlanılmalıdır.
- Yalın cümleler yeğlenmeli, süslü cümlelere yer verilmemelidir.
- Yabancı sözcüklerin okunuşları parantez içinde yazılmalıdır.
- Kısa, yalın olması koşuluyla betimlemelere (tasvir) yer verilebilir.
- Noktalama işaretleri titizlikle kullanılmalıdır, yine yine düzeltilerek dizgi yanlışlıkları önlenmelidir.
- Metinler “çocuğa göre” olmalıdır, çocuksu değil (Özdemir, 1983, s.28; Binyazar, 1983, ss.65-66). Yörükoğlu'nun (1976, s.120) ifadesiyle, çocuk edebiyatı, “çocuksu edebiyat” değildir. Onun için en iyi yazarlar çocuk katına (inen değil) yükselebilen yazarlardır.

Yılar ve Turan (2007, ss.53-56) çocuk kitaplarını, biçim ve içerik özellikleri olmak üzere iki kısımda ele almıştır:

A. *Çocuk Yayınlarının Biçim Özellikleri:*

- Çocuk kitaplarının belli bir boyutu yoktur. Kitabın boyutu çocuğun yaşına uygun olmalıdır. Okulöncesi çocuklarda A4 (21X29), B4 (14X21) veya daha küçük boyutta olabilir. Önemli olan kolay taşınabilir olmasıdır. İlk üç sınıfta (1.,2.,3. sınıf) değişik boyutlar; 4. sınıftan sonra ise B5 (14X21) boyutu tercih edilebilir.
- Çocuklar için hazırlanmış kitapların kapağı kalın, dayanıklı ve resimli olmalıdır. Kapaktaki resim, kitabın konusuyla ilişkili ve çocukların ilgisini çekecek biçimde olmalıdır. Ayrıca kitabın sırt yazısı da unutulmamalıdır.
- Çocuk kitaplarında kullanılacak kağıtlar dayanıklı ve mat (1. veya 2. hamur) olmalıdır. Işığ yansıtip gözü yorduğu için kuşe kağıt kullanılmamalıdır.
- Kitabın ciltlenmesi çok önemlidir. Daha dayanıklı olduğu için formalama yöntemiyle ciltlenmelidir. Telle değil, iplikle (dikişli) tutturmalı ve mutlaka tutkalla da beslenmelidir.
- Yazılar tek sütuna yazılmalı, sayfa kenarlarına uygun boşluklar bırakılmalı, satırlar ilk sınıflarda bir buçuk aralıklı, ileriki sınıflarda gözü yormayacak

şekilde normal aralıklı olmalıdır. Paragraflar ilk üç sınıfta daha kısa, ileriki sınıflarda ise daha uzun (6 veya 7 cümle) olmalıdır.

- Kitaplardaki metinler resimlerle desteklenmelidir. Resimler açık, anlaşılır ve konuya uygun olmalı, çocukların hayal güçlerini geliştirmelidir. Çocuk kitaplarında çocukça olsun diye karikatüre benzetilmiş resimler olmamalıdır. Bu tür resimler çocuğun estetik duygusunu geliştirmez (Şimşek, 2004, s.27). İyi bir çizer yalın bir anlatım diliyle akılda kalan, metne görsel yorum getiren, çocuğun görsel eğitimine katkıda bulunan kalıcı, sanat değeri taşıyan yapıtlar ortaya koyabilir (Kaya, 2000, s.184).

B. Çocuk Yayınlarının İçerik Özellikleri:

- Çocuk okuduğu eserin etkisiyle iyilik etmeyi, acımayı, yardımlaşmayı öğrenmelidir.
- Çocuk kitapları, çocuğa hayvanları, bitkileri, tabiatı sevmeyi öğretmelidir.
- Kitaplar yaşama sevinci, iyimserlik aşılmalı; çocuğu karamsarlıktan, kötümserlikten uzak tutmalıdır. Onların kendilerine güvenlerini artırmalı, geleceğe ümitle bakmalarını sağlamalıdır.
- Sevgi, saygı ve özveri duygularını geliştirmelidir.
- Çocuklar kitaplarda kendi yaşantılarından bir şeyler bulmalıdırlar.
- İnsanı güçlü, zayıf, olumlu, olumsuz ve çelişkili yanlarıyla olduğu gibi göstermelidir (Neydim, 2000, s.88).
- Kitaplarda seçilen konu çocuğun yaşına, ilgi alanına dönük olmalı, onu sürüklemeli ve ona heyecan vermeli onda merak duygusu uyandırmalıdır.
- Öğüt verici ve doğrudan bilgi verici olmamalıdır. Bilgi metnin içine yerleştirilmiş şekilde verilebilir.
- Aile, yurt ve ulus sevgisi aşılmalı, barışçı düşünceler geliştirmesine katkıda bulunmalıdır.
- Hoşgörülü davranmayı; doğruluğun, dürüstlüğün değerini öğretmelidir.
- Çocukları eğlendirip düşündürebilecek nitelikte konular seçilmeli, mizah unsuru kullanılmalıdır.
- Kendini ifade etme ve yeteneklerini ortaya koyma isteği uyandırmalıdır.
- Çocuk kitapları eleştirel ve çok yönlü düşünebilen bireylerin yetişmesine katkıda bulunmalıdır.
- Bireyselliğe özendirilmemeli; yardımlaşma, dayanışma duygularını kazandırmalıdır.
- Cinsiyet ayrımı yapmamalı; kadın - erkek eşitliği vurgulanmalıdır.
- Çocuk kitaplarında hayatın gerçeklerine yönelik konular işlenmelidir. Aile içi sıkıntılar, boşanma, iletişimsizlik, savaş, açlık, engellilerin sorunları, hastalıklar vb. konuları çocuklar yaşıyor. Burada önemli olan bu konuların kitaplarda nasıl işleneceğidir.
- Toplumsal gerçekler çocuklara verilirken edebiyat propaganda aracı olarak kullanılmamalı, belli bir öğretim çerçevesinden bakılmamalıdır. Çocuk demokrasi kültüründen, politik kültürden, çocuk haklarından haberdar olmalı ve hangi dinden, ırktan olursa olsun insana saygılı olmayı öğrenmelidir. Çocuğa ne düşüneceği değil, nasıl düşüneceği öğretilmelidir.
- Çocuk kitaplarında yer alan kişiler az sayıda ve çocuğun gelişim özelliklerine uygun olmalıdır.
- Çocuk kitabının iyi bir planı olmalıdır. İyi bir plan; olaylar, durumlar, düşünce ve duygular arasında uyumlu bir bağlantı kurulmasını sağlar. Kitapta anlatılan olaylar çocuğun ilgisini çekecek şekilde yerleştirilmeli, gereksiz ayrıntılardan kaçınılmalı, tek olay işlenmelidir.
- Kitapta yapmacık, zevksiz bir anlatım olmamalı aksine canlı, hareketli, akıcı ve sade bir anlatım tarzı olmalı; gereksiz, bayağı sözcükler kullanılmamalıdır.

Zengin ve Zengin’de (2007, ss.124-126) kitap önerilirken şu dört kritere dikkat edilmesi gerektiğini öne sürmüşlerdir:

A. *İçerikle İlgili Kriterler:*

- Çocuklar için yazılmış olmalıdır.
- Yurt, insan, hayvan, bitki bütünüyle doğa sevgisini işlemelidir.
- Sevginin, saygıyla bütünleşmesi gereğini vurgulamalıdır.
- Aile, vatan, millet ve bayrak gibi kavramları açıklamalı, önemle üzerinde durulmalıdır.
- Özgürlüğün anlamı, insan için taşıdığı önem belirtilmelidir.
- Sorumluluk – yetki ilişkisi üzerinde durulmalıdır.
- Birlikte yaşamının öngördüğü anlayışı, hoşgörü ve özveri kavramlarını açıklamalıdır.
- Milli kahramanların, insanlığa hizmet vermiş büyüklerin yaşam öykülerini vermelidir.
- Milli kültür öğeleri üzerinde durmalı, gelenek, görenek, değer yargılarının anlaşılmasını kolaylaştırmalıdır.
- Köşe dönücülüğünden değil, çalışarak, hak ederek kazanmanın önemi üzerinde durmalıdır.
- Ne? Nasıl? Niçin? Sorularına cevap verecek bilgiler işlenmeli eğitimin bir süreç olduğu, beşikten mezara devam etmesi gerektiği vurgulanmalıdır.
- Hayal gücünü geliştirici konular da gerçekler de aynı özenle ele alınmalıdır.
- İnsan haysiyetine yaraşır davranışların kazandıracığı “erdem” üzerinde durulmalıdır (Gökşen, 1993, ss.14-15).

B. *Konunun İşleyişine İlişkin Kriterler:*

- Konu, bir bütün olarak ele alınmalı, dağıtılmadan, gereksiz ayrıntılara inilmeden, sunulmalı, işlenmeli ve sonuçlandırılmalıdır.
- Dil açık sade olmalı, üslup akıcı olmalıdır.
- Kelimeler özenle seçilmeli, çocuğun yaş ve bilgi düzeyine uygun olmalı, kelime hazinesini zenginleştirici nitelikte bulunmalıdır.
- Noktalama işaretleri de dahil olmak üzere dil bilgisi kurallarına uyulmalıdır.
- Ne çocuğu bıktırarak kadar uzun , ne de onu hayal kırıklığına uğratabilecek kadar kısa olmalıdır.
- Konunun daha iyi anlaşılması için gereken yerlere resim, çizim konulmalıdır.

C. *Fiziki Yapıya İlişkin Kriterler:*

- Çocuk kitapları, ne büyük, ne de çok küçük olmalıdır.
- Çocuğun, kitabı taşıyabilmesi için çok, rüzgarda uçmayacak kadar, ağır olmalıdır.
- Cilt sağlam olmalı, dikişli olması yeğlenmelidir.
- Ciltte önemli olan lüks oluşu değildir. Kitap açıldığı zaman rahat okunabilecek şekilde esnek, iki sayfası açılıp masaya dikine konulduğu zaman ayakta duracak kadar katı bir cilde sahip olması yeterlidir.
- Kâğıt mutlaka iyi cins olmalıdır.
- Çocuk kitaplarının basımında kullanılan mürekkep de çok iyi cins olmalıdır.
- Resimli kitaplarda kullanılan boyalar da iyi cins olmalıdır.
- Kitap bütünüyle ilgi çekici olmalı, çocuğun ilgisini üzerinde toplayabilmelidir.

D. *Resimle İlgili Kriterler:*

- Resimler, çizgi açısından açık, net ve güzel olmalıdır.
- Kitap, boyama kitabı ise çizgiler net, oldukça kalın, renkler oldukça parlak olmalıdır.
- Kitap, resimli bir masal kitabı ise resimler masala uygun olmalıdır.

- Bol yazılı kitaplarda, özellikle bilgi veren eserlerde yazıyla anlatılanlara açıklık getirmek üzere resim, ya da çizim eklenecekse, bunların gerçekten metni açıklayıcı olması beklenir.
- Hangi amaçla yapılıyor olursa olsun resimler estetik açıdan güzel, anlatım açısından ifadeli olmalıdır.
- Resimlerin siyah beyaz olmaları yerine renkli olmaları yeğlenmelidir (Yurdadoğ, 1995, ss.51-55).

Sever (2007, ss. 41 – 55), çocuk kitaplarından istenilen yararın sağlanması için kimi özelliklere sahip olmaları gerektiğini vurgulayarak bu özellikleri belirlemek amacıyla şu sorulardan yola çıkmaktadır:

A. Dış Yapı Bakımından:

1. Büyüklük:

- Kitaplar, çocuğun kitaplık oluşturabilmesi için benzer boyutsal (16 x 23 cm vb.) özellikler gösteriyor mu?
- Kitap, hacim ve ağırlık bakımından rahatlıkla taşınabiliyor mu?

2. Kâğıt:

- Kâğıt, mat ve dayanıklı mı?
- Yazılar rahatça okunabiliyor mu?
- Resimler, renkler ve yazılar iç içe girmediği için kolayca izlenebiliyor mu?
- Kâğıdın kalitesi, kitabın çocuk tarafından uzun süre kullanılmasına olanak sağlayacak özellikte mi?

3. Kapak – Cilt:

- Kapak tasarımı ve resmi, sanatsal bir özellik taşıyor mu?
- Kapak; kaliteli, sağlam bir kartondan yapılmış mı?
- Kitabın cildi sağlam ve özenli mi? Sayfaları düzgün ve çapaksız kesilmiş mi?

4. Harfler:

- Harflerin boyutu, çocukların yaşına uygun olarak sözcükleri rahatlıkla okumasına olanak sağlıyor mu?
- Harflerin renk ve kalınlıkları okumayı isteklendirecek, çocukların gözünü yormayacak bir özellik taşıyor mu?
- Çocukların okuma hızını kesmeyecek bir duyarlılık yaşama geçirilmiş mi?

5. Resimler:

- Bilinenleri yinelemekten daha çok, çizgileriyle, yarattığı kurgularla özgün bir özellik taşıyor mu?
- İzleyicide, sanatçı tarafından yapıldığına, böyle bir duyarlılığı yansıttığına dair bir izlenim uyandırıyor mu?
- Çocuklarda resim yapma, görsel metinlerle iletişim kurma isteği uyandırıyor mu?
- Yazınsal metnin iletilerini görsel öğelerle tamamlıyor mu?
- Sözcüklerle anlatılanlara görsel yorumlar getiriyor mu? Yazılarla anlatılamayanları okurun belleğinde canlandırıyor mu?
- Çocuğun sanat eğitimine katkı sağlayacak; onun duyarlık eğitimini destekleyecek özellikler taşıyor mu?

B. İçerik (İç Yapı) Bakımından:

1. Konu:

- Ele alınan konu, çocuğun ilgi ve gereksinimlerine uygun mu?
- Kurgulanan çatışmalar, çocuğun anlamlandırabileceği özellikte mi?
- Kurgulanan olaydaki merak öğesi, çocukta okuma isteği uyandırabilecek özellikte mi?

2. İzlek (Tema):

- Ele alınan konu ile izlek arasında güçlü bir ilişki var mı?

- Okurda uyandırılmak istenen etki/etkiler çocuğun anlama düzeyine uygun mu?
  - Uyandırılmak istenen etki/etkiler çocuğa yaşama, insana, doğaya ilişkin duyarlık kazandırabilecek özellikte mi?
3. Plan:
- Kitapta kurgulanan olaylar, gereksiz ayrıntılardan arındırılmış mı?
  - Olayların akışında, karmaşık olmayan bir anlatım çizgisi oluşturulmuş mu?
  - Kurgulanan olaylardaki merak öğeleri, çocuğun okuma isteğini canlı tutabilecek özellikte mi?
4. İleti:
- İletiler, çocuğun anlam evrenine (çocuğun anlama yetisine ve duyarlığına) uygun mu?
  - İletiler yazınsal bir anlayışla sunulmuş mu? Okura sezdiriliyor mu? Çocuğu, düş ve düşünce gücünü devindirip anlamın oluşmasına ortak ediyor mu?
  - İletiler, çocuklarda yaşama ve insana ilişkin duyarlık oluşturabilecek özellikler taşıyor mu?
5. Kahramanlar:
- Kahraman duygu, düşünüş, davranış ve tutumlarıyla geliştirilmiş mi? Çocuk öykü boyunca, kahramanı özellikleriyle tanıyabiliyor mu?
  - Kahraman, çocukların özdeşim kurabileceği özellikler taşıyor mu?
  - Kahramanın öykü boyunca geçirdiği değişimler, edindiği yeni davranışlar, başından geçen olaylarla ilişkilendirilmiş mi? Kahramanın yaşadığı değişimler inandırıcı mı?
  - Kahraman, öykü boyunca varsa, ulaştığı başarıları hak ediyor mu?
6. Dil ve Anlatım:
- Çocuk kitaplarındaki anlatımda kısa ve yalın cümlelerin kullanılması yeğlenmiş mi?
  - Çocukların gelişim özelliklerine uygun olarak Türkçe'nin söz varlığı (sözcük, deyim, terim, kalıp sözler, atasözleri, ikilemeler gibi), anlatım gücü ve olanakları çocuklara yazınsal kurgularla sezdirilmiş mi?
  - Anlatım, çocukların duyu (görme, işitme, dokunma, tatma ve koku) algılarını devindirecek özellikler taşıyor mu?
  - Anlatımda eskimiş ve yabancı sözcüklerin yerine, Türkçe sözcüklerin kullanılmasına yönelik bir duyarlık yaşama geçirilmiş mi?
  - Anlatım, çocukların Türkçeyi doğru ve etkili kullanmasına için öykülenebileceği cümlelerle yapılandırılmış mı?
  - Anlatımda, Türkçenin yazım kurallarına uyulmuş, noktalama kuralları yerli yerinde kullanılmış mı?

Çocuk, küçük yaşlarda kitabın yararlarının farkında olmadığı için ona sunulacak kitap, onun ilgisini çekecek biçimde olmalıdır. Çocuk kitabı hazırlayanlar, kitabın kapağından içeriğine kadar her şeyiyle yakından ilgilenip çocuğun dikkatini çekecek biçimde hazırlık yapmalı (Yılar ve Turan, 2007, s.53). Okumaya yeni başlayan çocuklara öğrenme isteğini artırmak amacıyla, nitelikli kitaplara gereksinim vardır. Öğretmen veya veli olarak çocuklara kitap verirken, kitap önerirken kitapların dış ve iç özellikleri hakkında bilgi sahibi olunmalıdır. Gelişigüzel verilen kitaplar çocukları okuma ilgisinden uzak bırakabilir (Zengin ve Zengin, 2007, s.124).

Görüldüğü gibi çocuk kitaplarının niteliği hakkında çocuk edebiyatı uzmanlarının birbirine yakın görüşleri olduğu ortaya çıkmıştır. Bu görüşler doğrultusunda çocuk kitaplarının *dış yapı (biçim)* ve *iç yapı (içerik)* bakımından şu ortak nitelikleri taşıması gerektiği ortaya çıkmaktadır:

Dış Yapı (Biçim) Bakımından:

- Kitabın boyutu çocukların yaşına uygun ve rahat taşıyabilecekleri ağırlıkta olmalıdır.
- Kitabın kapağı kalın, cildi sağlam, içerikle ilgili ilgi çekici resimli ve içerikle ilgili kitabın sırt yazısı olmalıdır.
- 1. ya da 2. hamur kâğıt kullanılmalı, kâğıt sağlam (kolay yırtılmayan), okumayı kolaylaştıran (mürekkep dağıtmayan) nitelikte olmalı kuşe kâğıt kullanılmamalıdır.
- Yazılar sayfada uygun kenar boşlukları bırakılarak okumayı kolaylaştıracak biçimde gözü yormayacak şekilde yerleştirilmiş olmalıdır.
- Harf büyüklükleri MEB Ders Kitapları Yönetmeliği'ne uygun sınıflara göre:
  - 1.sınıf için 20-24 punto
  - 2.sınıf için 18 punto
  - 3. sınıf için 14 punto
  - 4.sınıf için 12 punto
  - 5.sınıf için 11 punto
  - Daha üst sınıflarda ise 10 punto olmalıdır.
- Harflerin renk ve kalınlıkları gözü yormayacak özellikte olmalıdır.
- Yazıların baskı ve mürekkep kalitesi iyi olmalıdır.
- Konu içeriği resimlerle desteklenmeli ve resimlerin metne oranı:

7 yaş çocuklar için	%75
8-9 yaş çocuklar için	%50
10-11 yaş çocuklar için	%25 olmalıdır.
- Resimlerin baskı kalitesi iyi, çocuklar tarafından anlaşılır, ilgi çekici, çocukların estetik duygusunu geliştirici ve konuları zihninde canlandıracak şekilde tasarlanmış olmalıdır.
- Kullanılan resimler içerik (konu) ile ilişkili olmalı ve konunun anlatıldığı sayfada yer almalıdır.

- Resimler ve yazılar sayfaya uygun bir biçimde yerleştirilmiş olmalıdır.
- Kitaplarda yazı ve resimler sayfada uyum içinde yer almış olmalıdır.

İç Yapı (İçerik) Bakımından

- Kitabın iyi bir planı olmalı; olaylar, durumlar, düşünce ve duygular arasında uyumlu bir bağlantı kurulmuş olmalıdır.
- Konular çocukların seviyesine uygun ve ilgi çekici düzeyde olmalıdır.
- Konular çocukların ilgi ve gereksinimlerini karşılayabilecek düzeyde olmalıdır.
- Konuların içeriğinde yaşama, insanlara ve doğaya karşı duyarlı olmaya ilişkin düşüncelerden herhangi biri ya da hepsine yer verilmelidir.
- Konular gerçek yaşamla ilişkilendirilmeli ya da yaşamın kendisi olmalıdır.
- Konular işlenirken ana düşünce somut bir biçimde çocukların düzeyine uygun bir biçimde verilmelidir.
- Konularda çocukların psikolojisini bozacak şiddet öğeleri, aşırı duygusal öğeler ve argo (kaba ya da kötü) kelimeler yer almamalıdır.
- Konu kurgusu iyi bir biçimde yapılandırılmalı ve gereksiz ayrıntılardan kaçınılmalıdır.
- Konuya ilişkin olaylar birbirleriyle ilişkili bir biçimde sıralanmalıdır.
- Konularında sonucu merak ettiren olaylara ve anlatımlara yer verilmelidir.
- Konularında gülmece (mizah) öğelerine yer verilmeli çocukları eğlendirip düşündürebilmelidir.
- Konularda din, dil, ırk ve cinsiyet ayrımı yapılmamalıdır.
- Konular doğrudan bilgilendirici ve öğüt verici olmamalıdır.
- İletiler (mesajlar) çocukların seviyesine uygun anlaşılır bir biçimde verilmelidir.
- Verilecek istenen ileti (mesaj) ile anlatılan olaylar arasında bir bütünlük olmalıdır.
- İçeriğinde yaşamı, insanları ve doğayı sevmeyi benimseyen iletiler yer almalıdır.
- Kahramanlar çocukların benimseyeceği türden ve onların ilgi gereksinimlerine uygun biçimde tasarlanmış olmalıdır.
- Kahramanların özellikleri iyi bir biçimde verilmeli ve tanıtımı çocuk seviyesine uygun yapılmalıdır.

- Kahramanlar gerçek yaşamla ilişkilendirilmiş ya da gerçek yaşamda karşılıklarına çıkabilecek gerçeklikte olmalıdır.
- Kahramanlarda çocuklara benzer özelliklere yer verilmeli ve çocuk gerçekliğine uygun olmalıdır.
- Anlatımın akıcı ve anlaşılır olması yanı sıra sade bir dil ve Türkçe doğru bir şekilde kullanılmalı çocuk okurken zevk almalıdır.
- Yazım ve imla hataları olmamasına dikkat edilmelidir.
- Çocukların seviyesine uygun olmayan ve anlamını bilemeyecekleri kelime, atasözü ve deyimlere yer verilmemeli çocukların anlamını bilebileceği ya da metin içinde anlamını bulabilecekleri kelime, atasözü ve deyimlere yer verilmelidir.
- Çocukların ahlaki yapısını bozacak argo (kaba-kötü) kelimelere yer verilmemelidir.
- Yabancı kelimelerin kullanılmamasına özen gösterilmeli kullanılan kelimenin okunuşu parantez içerisinde verilmelidir.

Böylece fiziksel ve biçimsel yönden çocuk kitapları okullardaki programları destekleyici, çocuk kitaplarındaki metinler ise yaşanan gerçekle ilgili olmalıdır. Bu ürünler çocuğun duygu, düşünce ve hayal gücünü geliştirici olmalıdır. Çocukta üretme becerisini geliştirmeli, çocuğun girişimci ve katılımcı olmasını sağlamalıdır. Çocuk edebiyatı metinleri, şiddet öğeleri içermemelidir. Çocuklara yönelik yazılan eserlerde estetik duyarlılık geliştirilmeli, çocuğun tercihlerini yaparken bu duygusundan yararlanması sağlanmalıdır. Çocukların kendilerine özgü kişiliklerinin gelişmesine çocuk edebiyatı eserleri katkıda bulunmalı, onların toplumda uyumlu olmasını sağlamalıdır. Çocuk eserlerinde dil becerilerinin gelişip yerleşmesine özen gösterilmelidir (Yalçın ve Aytaş, 2002, s.35).

1.2. İlgili Araştırmalar

Gerek Türkiye’de gerek yurt dışında öğrencilerin çocuk kitaplarına ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik doğrudan bir araştırmaya rastlanmamıştır. Çocuk kitapları ve çocuk edebiyatına ilişkin özellikler dikkate alınarak araştırmayla ilgili olduğu düşünülen kimi çalışmalar aşağıda özet olarak sunulmuştur.

Belet ve Suna (2006) “İlköğretim Öğrencilerinin Çoklu Zeka Alanları ile Okuma İlgi ve Alışkanlık Düzeyleri Arasındaki İlişki” isimli çalışmalarında, ilköğretim öğrencilerinin çoklu zeka alanları ile okuma ilgi ve alışkanlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlamışlardır. Tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilen araştırma 2005-2006 yılında Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü’ne bağlı İlköğretim okullarında öğrenim gören 912 ilköğretim 5. sınıf öğrencisi üzerinde yapılmıştır. Anket yoluyla elde edilen verilerin çözümlenmesinde frekans ve yüzdelerin yanı sıra ki kare tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin yarısından fazlasının (%68,9) okuma ilgilerinin orta düzeyde olduğu yine öğrencilerin yarısından fazlasının (%58,2) okuma alışkanlıklarının “çok okuyan” düzeyde olduğu bulunmuştur. Ayrıca zeka alanları ile okuma ilgisi arasında anlamlı bir ilişki olmakla birlikte okuma alışkanlıkları ile zeka alanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı; ilköğretim öğrencilerinin en çok hikaye-roman, efsane, dergi ve şiir türünde kitaplar okuduğu bulunmuştur.

Tosunoğlu ve Kayadibi (2006) “Türkiye’de 2000-2005 Yıllarında Devlet Tarafından Yayımlanmış Çocuk Kitaplarının Biçim ve İçerik Analizi” isimli kuramsal çalışmalarında, 2000-2005 yılları arasında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan 10, Kültür Bakanlığı tarafından yayımlanan 10 olmak üzere toplam 20 adet çocuk kitabını biçim ve içerik yönünden incelemeyi amaçlamışlardır. Yayımlanan kitaplar türlerine göre tasnif edilerek her kitap dil, üslup, görsellik, eğiticilik yönlerinden eleştirel bir bakış açısıyla ele alınarak değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; Kültür Bakanlığı Yayınları’nda 1. hamur kâğıt kullanıldığı MEB Yayınları’nda ise 3. hamur kâğıt kullanıldığı, Kültür Bakanlığı Yayınları’nın MEB Yayınları’na göre daha kaliteli baskı ve sert kapak kullandığı, Kültür Bakanlığı Yayınları’nda daha çok resimlere yer verildiği MEB Yayınları’nın çoğunda ise resimlere yer verilmediği, her iki bakanlık yayınlarının akıcı bir anlatım kullandıkları; ancak bazı kitapların sıkıcı olduğu, yazım kurallarına dikkate edildiği, kitaplarda eğiticiliğin ve öğreticiliğin ön planda tutulduğu, macera ve komedi türünde kitapların çok az yayımlandığı, kahraman olarak daha çok yetişkin ve cinsiyet olarak erkek tercih edildiği, kitapların mutlu sonla bitmesinin yanı sıra doğruluk, iyilik ve çalışkanlık gibi temalara yer verdikleri bulunmuştur.

Sainsbury (2004) “Çocukların Okuma Tutumları” isimli çalışmasında The National Foundation for Educational Research’ün (NFER) 2003 yaz döneminde çocukların okumaya karşı tutumlarını ölçmek için düzenlenen bir anketin sonuçlarını açıklamaktadır. 1998 yılında yapılan bir çalışmanın devamı niteliğinde olan araştırmada yalnızca çocukların okumaya karşı tutumları değil, aynı zamanda beş yıllık zaman içindeki değişiklikler de incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre çocuklar temelde hikâye, mizah ve dergileri okumayı tercih etmektedirler. Kızlar ve erkekler arasında okuma tercihleri arasında farklılık vardır. Erkekler mizah, gazete ve bilgi kitaplarını tercih ederken, kızlar hikâye, şiir ve dergileri tercih etmektedir.

Arthur’un (1995) “What is the Effect of Recreational Reading on Reading Achievement of Middle Grade Student?” isimli çalışmasında, boş zamanlarında kitap okuyan öğrenciler ile okumayan öğrenciler arasında, okuma başarısı açısından farklılaşma olup olmadığı incelenmiştir. Araştırmada 4., 5. ve 6. sınıfa devam eden 55 öğrenciye hobiler ve ilgiler ile ilgili bir kontrol listesi verilmiştir. Her sınıf düzeyinden hobi olarak okumayı tercih eden ve etmeyen öğrencilerden rastgele (random) yolla 5’er öğrenci seçilmiştir. Bu öğrenciler ile görüşme yapılmıştır. Öğrencilerin standart okuma testlerinden aldıkları puanlar ise devam ettikleri okuldan elde edilmiştir. Görüşme sonucunda elde edilen veriler ile öğrencilerin standart okuma testlerinden aldıkları puanlar Iowa Test of Basic Skills yöntemi ile karşılaştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre hobi olarak okumayı tercih eden öğrencilerin tercih etmeyen öğrencilere göre okuma testlerinden daha yüksek sonuçlar elde ettikleri bulunmuştur.

Gönen, Çelebi Öncü ve Işıtan’ın (2004) “İlköğretim 5., 6. ve 7. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıklarının İncelenmesi” isimli çalışması ilköğretim 5., 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarını belirlemeyi amaçlamışlardır. Tarama modeli kullanılarak yapılan araştırma, 2003-2004 eğitim-öğretim yılında Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı Ankara il merkezinde Mamak, Altındağ ve Çankaya ilçelerindeki ilköğretim okullarında öğrenimine devam eden 499’u beşinci sınıf, 375’i altıncı sınıf ve 398’i ise yedinci olmak üzere toplam 1272 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Anket yoluyla elde edilen verilerin çözümlenmesinde frekans ve yüzdelerin yanı sıra ki kare testinden

yararlanılmıştır. Araştırma sonucuna göre gerek cinsiyet gerek sosyo ekonomik düzeylerine göre çocukların yüksek oranda okumayı sevdiğileri ortaya çıkmıştır. Kız çocukların erkek çocuklara göre çok az bir oranla daha fazla kitap okudukları, üst sosyo ekonomik düzeydeki ailelerin okuma konusunda çocuklarına daha fazla model oldukları görülmüştür. En çok okunan kitap türünün ise hikâye ve roman olduğu bulunmuştur.

Tosunoğlu'nun (2002) "Türkçe Öğretiminde Okuma Alışkanlığı ve Çocukların Okuma Eğilimleri" isimli çalışması, ilköğretim öğrencilerinin okuma eğilimlerini belirlemek ve bu eğilimlerin oluşumunu sağlayan etmenleri ortaya çıkarmak amacı ile yapılmıştır. Tarama modeli kullanılarak yapılan araştırma, 2001-2002 eğitim öğretim yılında Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı Ankara il merkezinden 3 ilköğretim okulu ve Kırıkkale il merkezinden 6 ilköğretim olmak üzere toplam 9 ilköğretim okullarında öğrenimine devam eden toplam 755 4. ve 5. sınıf öğrencisi üzerinde uygulanmıştır. Anket yoluyla elde edilen verilerin çözümlenmesinde frekans ve yüzdelerden yararlanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğrenciler çoğunlukla macera türü kitaplardan hoşlanmaktadır. Cinsiyet ile okunan kitap türü arasında bir ilişki bulunamamıştır. Öğrencilerin kitap seçimindeki en önemli etmen kitabın konusudur.

Karakuş'un (2006) "Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Okuma Gelişimine Etkisi" isimli çalışması, farklı sosyo-ekonomik çevrelerde bulunan ilköğretim 4.sınıf öğrencilerinin karşılaştıkları çocuk edebiyatı metnlerinin okuma becerisine etkisini belirlemek amacı ile yapılmıştır. Betimleyici, ilişkisel tarama modeli kullanılarak yapılan araştırma, 2005-2006 eğitim-öğretim yılında Ankara iline bağlı Kızılcahamam ilçe sınırları içerisindeki merkez, belde ve köy okullarında öğrenimine devam eden 360 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Çalışmada elde edilen verilerin çözümlenmesinde frekans ve yüzdeler kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre okuduğunu anlamada daha başarılı oldukları ortaya çıkmıştır. Eğitim ve sosyo-ekonomik düzeyi iyi olan aile çocuklarının okuma becerilerinin, eğitim ve sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan aile çocuklarından daha iyi olduğu ortaya çıkmıştır. Yine bu araştırmada bu yaş grubundaki çocukların öyküleyici metinlerden hoşlandıkları ortaya çıkmıştır. Ankete katılan öğretmenlerin ise çocuk edebiyatı ürünlerini sınıf içinde

nasıl kullanmaları gerektiği konusunda yeterince bilgiye sahip olmadıkları ortaya çıkmıştır.

Boztepe'nin (2002) "Çocukta Okuma Eğilimleri ve Okuma Teknikleri" isimli çalışması zihin, dil, beden ve psikolojik gelişimi normal, okuma becerisi kazanmış çocuklara, okul dışı serbest zaman okuma materyallerinden yararlanılarak okuma alışkanlığının kazandırılması için çocukların gelişim özelliklerinden hareket edilmesinin gerekliliği ve okuma tekniklerinin belirlenmesi amacı ile yapılmıştır. Araştırma Dökmen'in okuma alışkanlığını belirlemek amacıyla 197 çocuk üzerinde yapmış olduğu "Okuma Alışkanlıkları Anketi" ve bu anketin değerlendirilmesinden, Öztürk'ün, en çok okunan ve en çok sevilen kitapları belirlemek üzere 1000 çocuk üzerinde uyguladığı anket çalışmasından ve bu anketin değerlendirilmesinden yararlanılarak yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre sürekli gelişim halindeki çocukların her yaş basamağında farklı istek ve gereksinimler içinde olacağından, çocukların gelişim sürecinin dikkate alınması ve çocuğun ilgi ve gereksinimlerine uygun nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin işe koşulması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Ayrıca çocuklara okuma alışkanlığı kazandırmada ailenin ekonomik durumdan çok kitaba karşı tutumlarının daha etkili olduğu ortaya çıkmış ve kitaba ilgili ailelerin çocuklarının okuma alışkanlıklarını daha kolay kazandıkları anlaşılmıştır.

Demirdöğen'in (2003) "Milli Eğitim Tarafından Yayınlanan 6-15 Yaş Arası Çocukların Okuyabileceği Kitapların Eğitici ve Görsellik Açısından Tasnifi: Dil ve Anlatım Yönlerinden Eleştirel Bir Şekilde İncelenmesi" isimli çalışmasında, Milli Eğitim Bakanlığınca yayımlanan kitaplar türlerine göre sınıflandırılarak her kitap dil, üslup, görsellik, eğitici yönlerinden ele alınıp değerlendirilmek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın evrenini Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan ve Çocuk Edebiyatı Dizisi içinde yer alan çocuk kitapları oluşturmuştur. Araştırma bulgularına göre hikâye ve roman türlerindeki kitaplarda çizilen kahramanların, çocuklara örnek olacak tipler olarak sunulduğu görülmüştür. Eserler, çocuklara birtakım olumlu davranışları kazandıracak konulardan meydana geldiği görülmüştür. Ancak bazı masallarda -kıskanç kardeşler ya da kötü anneler- çocukları korkutacak ve içe kapanık birey haline getirecek eserlere de rastlanmıştır. Kitapların dil özelliklerinin çocukların seviyesine uygun

olmadığı görülmüştür. Yayınlarda görsel unsurlara ağırlık verildiği; ancak bazı yayınlarda resimleme çalışmaları karalamayı aşamayan, özensiz ve ayrıntısız çizimler olduğu, hikâye ve roman kitaplarındaki çizimlerin oldukça basit olduğu ortaya çıkmıştır. Yayımlanan pek çok kitapta basım, imla ve noktalama hatalarıyla karşılaşmıştır. Çeviri eserlerde ise çocukların seviyesinden oldukça uzak, eski Türkçe kelimeler içeren kitapların yayımlandığı ortaya çıkmıştır.

Suna'nın (2006) "İlköğretim Öğrencilerinin Okuma İlgisi ve Alışkanlıklarının Analitik Olarak İncelenmesi ve Değerlendirilmesi" isimli çalışmasında, ilköğretim öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıklarını etkileyen etmenlerin analitik olarak incelenmesini ve değerlendirilmesini amaçlamıştır. Tarama modeli kullanılarak yapılan araştırma, 2005-2006 öğretim yılı güz döneminde Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı ilköğretim okullarında öğrenimine devam eden 406 5. sınıf ve 361 8. sınıf olmak üzere toplam 767 ilköğretim öğrencisi üzerinde yapılmıştır. Çalışmada elde edilen verilerin çözümlenmesinde frekans ve yüzdelerin yanı sıra Tek Örneklem t Testi (Bağımsız Gruplar Arası t Testi), Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) testi ve F testinden yararlanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre ilköğretim öğrencilerinin okumaya karşı ilgi duydukları ve yüksek düzeyde okuma alışkanlığına sahip oldukları bulunmuştur. Ayrıca ilköğretim öğrencilerinin okuma ilgi ve düzeyleri cinsiyete, devam edilen sınıf düzeyine ve anne baba öğrenim durumuna göre farklılaştığı bulunmuştur.

Çocuk kitapları ve çocuk edebiyatı ile ilgili araştırmalara bakıldığında, bu araştırmaların birbirinden farklı konularda gerçekleştirildiği görülmektedir. Ancak çocuk kitaplarını çocukların görüşlerine göre irdeleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır. Oysa çocuk kitaplarının niteliğini en çok kitapların tüketicisi konumunda olan çocuklar belirleyebilir.

1.3. Amaç

Bu araştırmanın temel amacı; ilköğretim öğrencilerinin çocuk kitaplarına ilişkin görüşlerini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır.

1. İlköğretim öğrencilerinin ilgi duydukları kitap türleri ve konuları nedir?
2. İlköğretim öğrencilerinin okuma alışkanlığı düzeyleri nedir?
3. İlköğretim öğrencilerinin kitapların dış yapısıyla (biçim) ilgili; boyut, kâğıt, kapak-cilt, harfler ve resimler bakımından görüşleri nelerdir?
4. İlköğretim öğrencilerinin, kitapların iç yapısıyla (içerik) ilgili; konu, izlek (tema), plan, ileti (mesaj), kahramanlar ve dil-anlatım bakımından görüşleri nelerdir?

1.4. Araştırmanın Önemi

Çocukların okumaya karşı ilgi duymaları ve okuma alışkanlığı kazanabilmeleri için en önemli dönem ilköğretimdir. Çocuklar birçok öğrenmenin temelini okuyarak oluştururlar (Shaw, 1995, s.71). Bu dönemde çocuklar kitaplarla tanışarak birçok bilgiyi kitaplardan öğrenebileceklerini ve eğlenerek öğrenebileceklerini keşfetmektedirler. Çocuklar için çocuk kitapları ise okuma eylemlerini gerçekleştirebilecekleri ve yaşamı boyunca büyük bir öneme sahip olan çocuk edebiyatı ürünleridir. Bu nedenle çocukların okuma alışkanlığı kazanmalarını sağlamak ve okuyan bir birey olarak okumayı sürekli hale getirebilmek için nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerine ihtiyaç duyulmaktadır.

Çocuk kitapları, okulöncesi dönemden başlayarak ilköğretim döneminde gerek çocukların hayal dünyasını zenginleştiren gerek güzel konuşma ve kelime hazinesini zenginleştiren gerekse çocuklara zihinsel ve duygusal yönden gelişimlerini sağlayan edebi ürünlerdir. Çocukların sağlıklı bir kişilik kazanmaları ve toplum içerisinde bir birey olarak yer alıp kendilerini ifade edebilme yetilerini kazanmaları ancak nitelikli edebi ürünler olan çocuk kitaplarıyla olanaklıdır. Bu araştırmanın, ilköğretim öğrencilerinin çocuk kitaplarına ilişkin görüşlerini belirleyerek, ilköğretim öğrencilerine yönelik nitelikli çocuk kitaplarının basılması ve sunulması açısından zengin ve nitelikli çözüm önerileri sağlayacağı ve önemli katkılar getireceği umulmaktadır.

Eğitim öğretim sürecinde okutulan çocuk kitaplarının çocukların bakış açısıyla değerlendirilmesini amaçlayan bu araştırma:

- Çocukların okuma ilgilerinin belirlenmesi,
- Çocukların okuma alışkanlıklarının belirlenmesi,
- Çocukların çocuk kitaplarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi,
- Çocuk kitapları konusundaki araştırma birikimine katkı sağlaması açısından önemlidir.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma, 2008-2009 öğretim yılı güz döneminde Eskişehir ili merkez ilköğretim okullarına devam eden 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin görüşleri ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Çocuk kitabı: Okulöncesi dönemde somut bir nesne olarak çocukların eline alıp incelediği ve kavramsal gelişimini görsel öğelerle somutladığı, görsel ve işitsel algılarını geliştiren bir araç, okul döneminde, kitap, çocuğun bire bir etkileşime girerek öğrenmelerini, duygu ve düşünce eğitimini bireyselleştirmesine olanak sağlayan bir araçtır (Sever, 2007, s.4).

Okuma alışkanlığı: Bireyin okumayı bir gereksinim ve zevk kaynağı olarak algılaması sonucu, okuma eylemini yaşam boyu sürekli ve düzenli bir biçimde, eleştirel bir nitelikte gerçekleştirmesi (Doğanay, 2001, s.41).

2. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, verilerin toplanması, çözümü ve yorumlanması başlıklarına yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

İlköğretim öğrencilerinin çocuk kitaplarına ilişkin görüşlerinin belirlenerek analitik olarak incelenmesini ve değerlendirilmesini amaçlayan bu araştırmanın gerçekleştirilmesinde tarama modelinden yararlanılmıştır. Tarama modeli, geçmişte ya da halen varolan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Bu nedenle tarama modeli, varolan bir durumu herhangi bir biçimde etkilemeden ve değiştirmeden, kendi koşulları içinde var olduğu şekliyle betimleme olanağı vermektedir (Karasar, 1998, s.77-81). Ayrıca tarama modeli, nicel ve nitel araştırma yaklaşımlarının birlikte kullanılabilmesine olanak sağlayan bir modeldir (Kırcaali-İftar, 1997, s.5).

Bu model çerçevesinde, araştırmada araştırmacı tarafından geliştirilen “İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarına İlişkin Görüşlerini Belirleme Anketi” kullanılarak ilköğretim öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlık düzeyleri ile kitapların içerik ve biçim bakımından görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Anket, bireyin kendisi, çevresi ve çeşitli konulara ilişkin duygu, düşünce ve davranışları hakkında bilgi toplamak amacıyla hazırlanmış sorulardan oluşan bir veri toplama aracıdır. Ankete daha geniş kitleye ulaşılabilmesi, bulguların güvenilirliğinin ve dış geçerliliğinin fazla olması, evreni temsil etme gücünün fazla olması, anketi dolduran kişilerin hiç kimseden etkilenmeden soruları yanıtlayarak gerektiğinde kontrol edebilmesi nedeniyle daha gerçekçi veriler elde edilebilmektedir (Kuş, 2003, ss.43-44; Baş, 2002, s.9-11; Arseven, 2001, ss.122-123; Bell, 2000, s.14).

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın genel evrenini, Eskişehir ilinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi 122 ilköğretim okulunda öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma evrenini ise 2008-2009 öğretim yılında Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı merkez ilköğretim okullarına devam eden ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. 2008 -2009 öğretim yılı itibariyle il genelinde 10.143 4. sınıf, 10.556 5. sınıf öğrencisi, il merkezde ise 8.343 4. sınıf ve 8.718 5. sınıf öğrencisi bulunmaktadır.

Çalışma evreninin çok büyük olması nedeniyle çalışma evreninden küme örnekleme yoluyla örneklem alma yoluna gidilmiştir. Bu kapsamda, 2008-2009 eğitim-öğretim döneminde Eskişehir il merkezinde bulunan 122 ilköğretim okulu arasından rastlantısal olarak seçilen 15 ilköğretim okulundan yine 4. ve 5. Sınıflarda öğrenim gören öğrenciler araştırmanın örneklemini oluşturmuştur (Ek-5). Böylece araştırma 15 okuldan rastlantısal yolla seçilen birer 4. ve birer 5. sınıfta öğrenim gören öğrenciler üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın örneklemini oluşturan öğrencilerin özellikleri Çizelge 1'de gösterilmiştir.

Çizelge 1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Özellikleri

Özellikler	f	%
Cinsiyet		
Kız	478	51,8
Erkek	444	48,2
Sınıf		
4. sınıf	474	51,4
5. sınıf	449	48,6
Toplam	923	100

Çizelge 1'de görüldüğü gibi araştırma toplam 923 ilköğretim öğrencisi üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılanların yüzde 51,8'ini kız öğrenciler, yüzde

48,2'sini erkek öğrenciler, yüzde 51,4'ünü 4. sınıf öğrencileri ve yüzde 48,6'sını da 5. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırma verilerin toplanmasında, öncelikle kuramsal boyutun oluşturulması amacıyla konuyla ilgili alan yazın taranarak araştırma, makale, tez, kitap ve yönetmelikler incelenmiştir. Araştırmada veri toplamak için, Eskişehir ilinde Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı bulunan ilköğretim okullarına devam eden 4. ve 5. sınıf öğrencilerine yönelik olarak araştırmacı tarafından geliştirilen “İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarına İlişkin Görüşlerini Belirleme Anketi” kullanılmıştır.

Anketin geliştirilme sürecinde, ilk olarak alanyazın taraması yapılarak benzer nitelikteki ölçme araçları gözden geçirilmiş ve taslak anket oluşturulmuştur. Anket soruları hazırlanırken Baş'ın (2003, ss.68-77) belirttiği gibi araştırmanın amacını karşılayacak, herkes tarafından anlaşılır, kısa ve basit, tutarlı, varsayımlara dayanmayan, yönlendirici ifadelerle dayanmayan, yönlendirici ifadelerden uzak sorular hazırlanmaya çalışılmıştır. Soruların oluşturulmasında, kimi ölçütler temel alınmıştır. Bu ölçütler kolay anlaşılabilir sorular yazma, odaklı sorular yazma, açık uçlu sorular sorma, yönlendirmekten kaçınma, çok boyutlu sorular sormaktan kaçınma, alternatif sorular hazırlama ve soruları iyi biçimde düzenlemedir (Bogdan ve Biklen, 1992, Akt: Yıldırım ve Şimşek, 2005, s.101). Bu ölçütler doğrultusunda oluşturulan açık uçlu sorular uzman görüşlerine sunulmuş; araştırmacı dışında, üç uzman soruları incelemiştir. Ayrıca, 4. ve 5. sınıf öğrencilerinden seçilen, on öğrenciye sorular gösterilmiş ve anlaşılmayan noktalar olup olmadığı sorulmuştur. Uzman ve öğrenci görüşlerinden alınan öneriler doğrultusunda açık uçlu sorulara son biçimi verilmiştir.

Daha sonra taslak olarak hazırlanan anket geçerlilik çalışması için uzmanların görüşlerine sunulmuş; getirilen öneriler ve düzeltmeler doğrultusunda tekrar biçimlendirilmiştir. Anket dört bölümden oluşmaktadır. 6 sorudan oluşan birinci bölüm, öğrencilere ilişkin kişisel bilgileri, kitap tür ve konularını, okuma alışkanlıklarını ve okudukları kitapları belirlemeye yöneliktir. 23 sorudan oluşan ikinci bölümde,

öğrencilerin kitapların dış yapısına ilişkin görüşlerini belirlemeye, 27 sorudan oluşan üçüncü bölümde ise kitapların içeriğine ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik sorulara yer verilmiştir. Dördüncü bölümde ise öğrencilerin, çocuk kitaplarına ilişkin başka bilgiler verebileceği 3 adet açık uçlu soruya yer verilmiştir.

Uzman görüşü alınarak yeniden düzenlenen anket, uygulamaya aktarılmadan önce güvenilirlik çalışması için Eskişehir ilinde Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı bir ilköğretim okulunda 4. ve 5. sınıfa devam eden 75 öğrenci üzerinde uygulanmıştır. Anketin ön denemesi sonucunda Coranbach Alfa Katsayısı ile yapılan istatistiksel çözümlenmeler sonucu anketin güvenilirlik düzeyi .91 çıkmıştır; Özdamar, (1997, s.500) tarafından yüksek güvenilir olduğu belirtilen bu düzey araştırma için yeterli görülmüştür. Ayrıca, ön uygulama sonunda anket danışman öğretim üyesi ile birlikte yeniden gözden geçirilerek son biçimi verilmiş ve uygulamaya hazır hale getirilmiştir (Ek-6).

2.4. Veri Toplama Aracının Uygulanması

Geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılan “İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarına İlişkin Görüşlerini Belirleme Anketi” hazır duruma getirilerek çoğaltılmıştır. Öte yandan, anketin örnekleme alınan ilköğretim kurumlarında uygulanabilmesi amacı ile Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden gerekli izin alınmıştır.

Anket, 2008-2009 öğretim yılı güz döneminde araştırma kapsamındaki tüm okullara araştırmacı tarafından elden dağıtılarak öğretmenlerin yardımıyla uygulanmıştır. Anketlerin uygulanmasında okul yöneticilerinden yardım alınmış, gerekli görülen yerlerde öğretmenlerle görüşülerek araştırmanın amacı hakkında bilgilendirmeler yapılmıştır. Ayrıca, araştırma izin belgesinin bir nüshası okullara bırakılmıştır. Anketin öğrenciler tarafından doldurulması için öğrencilere 40’ar dakika süre verilmiş bu sürede tamamlayamayanlara ilave süre verilerek tamamlamaları sağlanmıştır.

Araştırmanın örneklemini oluşturan ilköğretim öğrencilerine gönderilen ve geri dönen anket sayısına ilişkin bilgiler Çizelge 2’de verilmiştir.

Çizelge 2. Uygulanan Anketin Geri Dönüşü

Sınıf	Dağıtılan Anket Sayısı (s)	Geri Dönen Anket Sayısı (s)	Değerlendirilen Anket Sayısı (s)	Anketlerin Geri Dönüş Oranı (%)
4. sınıf	490	479	474	97,5
5. sınıf	490	468	449	95,5
Toplam	980	947	923	96,5

Çizelge 2’de görüldüğü gibi, anket dağıtılan öğrenci sayısı 980 olup, bunların 947’si anketi yanıtlamış ancak, gerektiği biçimde doldurulmayan 24 anket değerlendirme dışı bırakılarak 923 anket değerlendirmeye alınmıştır. Böylece, araştırmada veri toplama araçlarının geri dönüş oranı % 96,5 olarak gerçekleşmiştir. Veri toplama araçlarıyla yapılan çalışmalarda sağlıklı yorum yapılabilmesi için dönüş oranının %70-%80’in altına düşmemesine özen gösterilir (Nisbet ve Enstwille, 1970; Borg ve Gall, 1971; Kerlinger, 1964, Sewltiz, Wringhtman ve Cook 1976, Akt: Karasar, 1998, s.180).

2.5. Verilerin Çözümlemesi

Anket ile toplanan verilerin çözümlenmesine geçmeden önce, verilerin işlenmesi ile ilgili işlemler yapılmıştır. Bununla ilgili olarak, önce öğrencilerin formları gerektiği biçimde doldurup doldurmadığını belirlemek amacıyla formlar teker teker incelenmiştir. Boş bırakılan ya da yanlış doldurulan toplam 24 ölçme aracı değerlendirme dışı bırakılmış ve değerlendirmeye alınan bilgi toplama araçlarına 1’den 923’e kadar bir numara verilmiştir. Böylelikle uygun olan formlardan elde edilen bilgiler bilgisayarda işlenmeye hazır duruma getirilmiştir.

Ankette yer alan “İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarına İlişkin Görüşlerini Belirleme Anketi” ne ilişkin veriler bilgisayarda aynı dosyaya girilmiştir. Böylece öğrencilerin, çocuk kitaplarına ilişkin görüşleri, “Evet”, “Kısmen” ve “Hayır” seçeneklerine verilen yanıtlar doğrultusunda frekans ve yüzde değerleri alınarak

yorumlanmıştır. Öte yandan, ilköğretim öğrencilerinin okuma alışkanlığı düzeylerini belirlemek amacıyla bireysel bilgiler bölümünde yer alan okuma sıklığı ile ilgili soruya verdikleri yanıtlara göre “Bir yılda 21 kitap ve daha fazlasını okurum” seçeneğini işaretleyenler için “Çok okuyan”, “Bir yılda 6-20 arası kitap okurum” seçeneğini işaretleyenler için “Orta düzey”, “Bir yılda 1-5 arası kitap okurum” seçeneğini işaretleyenler için “Az okuyan”, “Hiç kitap okumam” seçeneğini işaretleyenler için “Okuyucu olmayan” sınıflandırması yapılmıştır.

Açık uçlu sorularda verilerin çözümü betimsel analiz tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Betimsel analiz dört aşamadan oluşmaktadır. Bunlar; betimsel analiz için çerçeve oluşturma, tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi, bulguların tanımlanması ve bulguların yorumlanmasıdır (Altunışık ve diğerleri, 2001, s.222).

Betimsel analiz, verilerin görüşme formuna yazımı, görüşme kodlama anahtarının oluşturulması, görüşme verilerinin kodlama anahtarına kodlanması, kodlamaların karşılaştırılması ve güvenilirlik, bulguların tanımlanması ve yorumlanması aşamalarından oluşur (Gay, 1987, ss.334-336; Miles ve Huberman, 1994, ss.50-88; Yıldırım ve Şimşek, 2005, s.159). Betimsel analiz için çerçeve oluşturma aşamasında açık uçlu soruların dökümü yapılmıştır. Bu işlemten sonra, her katılımcının sorulara verdiği yanıtlar ilgili soru altında toplanmıştır. Tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi aşamasında, daha önceden oluşturulan çerçeveye göre elde edilen veriler yeniden okunmuş ve düzenlenmiştir. Açık uçlu sorular tek tek alınarak, her soru için verilen tüm yanıtlar doğrultusunda seçenekler sıralanmıştır. Bulguların tanımlanması aşamasında, düzenlenen veriler tanımlanarak daha kolay anlaşılır ve kolay okunabilir duruma getirilmeye çalışılmıştır. Burada açık uçlu sorular yoluyla elde edilen nitel veriler sayısallaştırılmıştır. Verilerin sayısal analizinde frekans hesapları kullanılmıştır. Nitel verilerin sayılara indirgenmesindeki amaç, istatistiksel yöntemlere başvurarak genellemeler yapmak ya da sınırlı sayıdaki belirli değişkenler arasında ilişki aramak değildir. Amaç güvenilirliği artırmak, yanlılığı azaltmak, tema ve kategoriler arasında karşılaştırma yapılmasına olanak tanımak ve küçük ölçekli bir araştırmanın ya da bir durum çalışması sonuçlarının daha sonra anket gibi araçlarla daha geniş bir örnekleme

ulaşılarak tekrar sınanmasına olanak vermesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2006, ss.224-225).

Açık uçlu soruların güvenilirliğini belirlemek amacıyla, öğrencilerin sorulara verdikleri yanıtlar araştırmacı ve alandan bir uzman ile incelenerek “Görüş Birliği” ve “Görüş Ayrılığı” olan maddeler belirlenmiştir. Araştırmanın güvenilirliği için Türnüklü’nün (2000) belirttiği; $P (Uzlaşma Yüzdesi) = \frac{Na (Görüş Birliği)}{Na (Görüş Birliği) + Nd (Görüş Ayrılığı)} \times 100$ formülü kullanılmıştır. Bu hesaplamalar sonucunda P = 99.2 değeri bulunmuş ve açık uçlu sorular güvenilir kabul edilmiştir.

Araştırma verilerinin çözümlenmesinde, veri analizleri ve temel, ileri ve çok değişkenli ileri istatistik işlemlerin yapılabilmesine olanak tanıyan (Özdamar, 1997, s.5) SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) paket programından yararlanılmıştır.

3. BULGULAR ve YORUMLAR

Bu bölümde araştırmanın amaçları doğrultusunda veri toplama aracıyla elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir. Bulgular ve yorumların sunulmasında, amaçlarda belirlenmiş olan sıraya uyulmuştur.

3.1. İlköğretim Öğrencilerinin İlgilendikleri Çocuk Kitap Türleri ve Konuları

Araştırmanın birinci amacında, ilköğretim öğrencilerinin ilgilendikleri çocuk kitap türlerinin ve konularının belirlenmesine çalışılmıştır. İlköğretim öğrencilerinin ilgilendikleri kitap türleri ve konuları Çizelge 3'te gösterilmiştir.

Çizelge 3. İlköğretim Öğrencilerinin İlgilendikleri Çocuk Kitap Türleri ve Konuları

Kitap Türleri	f	%
Hikâye	694	75,2
Masal	554	60,0
Çizgi Roman	459	49,7
Şiir	436	47,2
Efsane	421	45,6
Roman	366	39,7
Fabl	337	36,5
Anı	244	26,4
Kitap Konuları		
Macera	762	82,6
Mizahi	532	57,6
Kahramanlık	492	53,3
Hayvan	465	50,4
İcat	415	45,0
Duygusal	389	42,1
Gezi	361	39,1
Tarihi	351	38,0
Yakın Çevre	341	36,9
Biyografi	176	19,1
Korku	14	1,5
Bilim Kurgu	4	0,4

Çizelge 3'teki veriler incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin “En çok hangi kitap türüne ilgilendiyorsunuz?” sorusuna % 75,2 oranında “hikâye”, % 60 oranında

“masal”, % 49,7 oranında “çizgi roman”, % 47,2 oranında “şiir”, % 45,6 oranında “efsane”, % 39,7 oranında “roman”, % 36,5 oranında “fabl” ve % 26,4 oranında “anı” türünde kitapları tercih ettikleri görülmektedir.

Çizelge 3’teki veriler, öğrencilerin daha çok hikâye türünde kitaplar tercih ettikleri; bunu sırasıyla masal, çizgi roman, şiir ve efsane türlerinde kitaplar izlediğini göstermektedir. Buna karşılık öğrencilerin anı türünde kitapları daha az tercih ettikleri görülmektedir.

Yine Çizelge 3’deki veriler incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin “En çok hangi konuda kitap okumayı tercih ediyorsunuz?” sorusuna % 82,6 oranında “macera”, % 57,6 oranında “mizahi”, % 53,3 oranında “kahramanlık”, % 50,4 oranında “hayvan”, % 45 oranında “icat”, % 42,1 oranında “duygusal”, % 39,1 oranında “gezi”, % 38 oranında “tarihi”, % 36,9 oranında “yakın çevre”, % 19,1 oranında “biyografi”, % 1,5 oranında “korku” ve % 0,4 oranında “bilim kurgu” konularında kitapları tercih ettikleri görülmektedir.

Çizelge 3’teki veriler, öğrencilerin daha çok konusu macera olan kitapları tercih ettikleri; bunu sırasıyla mizahi, kahramanlık, hayvan, icat, duygusal, gezi, tarihi ve yakın çevre konularına ilişkin kitapların izlediğini göstermektedir. Öte yandan öğrencilerin konusu biyografi, korku ve bilim kurgu olan kitapları daha az tercih ettikleri görülmektedir.

3.2. İlköğretim Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı Düzeyleri

Araştırmanın ikinci amacında, ilköğretim öğrencilerinin okuma alışkanlığı düzeylerinin belirlenmesine çalışılmıştır. İlköğretim öğrencilerinin okuma alışkanlığı düzeyleri Çizelge 4’te verilmiştir.

Çizelge 4’te görüldüğü gibi, öğrencilerin % 68’i çok okuyan öğrencilerden oluşmaktadır. Başka bir ifadeyle yüksek okuma alışkanlığına sahiptir. Bununla birlikte öğrencilerin % 25,7’si orta düzeyde okuma alışkanlığına sahipken, % 6,2’si az

okumakta, % 0,1'i ise hiç kitap okumamaktadır. Bu bağlamda ilköğretim öğrencilerinin okuma alışkanlığı düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Çizelge 4. İlköğretim Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı Düzeyleri

Okuma Alışkanlığı Düzeyi	f	%
Çok Okuyan	628	68,0
Orta Düzeyde Okuyan	237	25,7
Az Okuyan	57	6,2
Okuyucu Olmayan	1	0,1
Toplam	923	100

3.3. İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarının Dış Yapısına İlişkin Görüşleri

Araştırmanın üçüncü amacı, ilköğretim öğrencilerinin çocuk kitaplarının dış yapısıyla (fiziksel) ilgili görüşleri belirlemeye yöneliktir. Bu amaç kapsamında: “Kitapların Boyutu”, “Kitapların Kâğıt Yapısı”, “Kitapların Sayfa Yapısı”, “Kitapların Kapak –Cilt Yapısı”, “Kitapların Harf ve Cümleleri”, “Kitapların Resimleri” başlıkları altında görüşleri ele alınıp yorumlanmıştır.

Öğrencilerin, çocuk kitaplarının dış yapısına (biçim) ilişkin görüşleri Çizelge 5’te gösterilmiştir.

3.3.1. İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarının Boyutuna (Büyüklüğü) İlişkin Görüşleri

Çizelge 5’teki çocuk kitaplarının boyutuna ilişkin veriler incelendiğinde, “Kitapların boyutu (büyüklüğü) kullanışlı mı?” sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerin % 82,6’sının “evet”, % 13,5’inin “kısmen” ve % 3,7’sinin “hayır” yanıtı verdiği görülmektedir.

“Kitaplar taşınabilir ağırlıkta mı?” sorusuna ise öğrencilerin % 79,1’inin “evet”, % 14,7’sinin “kısmen”, % 6,1’inin “hayır” yanıtı verdiği ve % 0,3’ünün “yanıtsız” bıraktığı görülmektedir.

Bu verilere göre, öğrencilerin gerek kitapların boyutu gerek taşınabilirliğini olumlu buldukları anlaşılmaktadır. Dolayısıyla öğrencilerin çocuk kitaplarının boyutuna (büyüklüğü) ilişkin görüşlerinin olumlu olduğu söylenebilir.

3.3.2. İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarının Kâğıt Yapısına İlişkin Görüşleri

Çizelge 5'teki çocuk kitaplarının kâğıt yapısına ilişkin veriler incelendiğinde, "Kitaplarda kaliteli (okumaya elverişli) kâğıt kullanılmış mı?" sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerin % 73,6'sının "evet", % 21,9'unun "kısmen" ve % 4,6'sının "hayır" yanıtı verdiği görülmektedir.

"Kitaplarda sağlam (kolay yırtılmayan) kâğıt kullanılmış mı?" sorusuna ise öğrencilerin % 51,1'inin "evet", % 35,3'ünün "kısmen" ve % 13,4'ünün "hayır" yanıtı verdiği görülmektedir.

Bu verilere göre, öğrencilerin çocuk kitaplarında kullanılan kâğıdın okumaya elverişliliğini olumlu buldukları anlaşılmaktadır. Dolayısıyla öğrencilerin kitapların kâğıt kalitesinin okumaya elverişli olduğunu düşündükleri söylenebilir. Ancak öğrencilerin % 48,9'u kitaplarda kullanılan kâğıtların kısmen sağlam ya da sağlam olmadığı yanıtı verdikleri görülmektedir. Bu verilerden öğrencilerin kitaplarda kullanılan kâğıtların sağlamlılığı konusunda biraz olumsuz görüşe sahip oldukları söylenebilir.

3.3.3. İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarının Sayfa Yapısına İlişkin Görüşleri

Çizelge 5'teki çocuk kitaplarının sayfa yapısına ilişkin veriler incelendiğine, "Kitaplardaki resimler sayfada düzgün yer almış mı?" sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerin % 81,7'sinin "evet", % 15,1'inin "kısmen", % 3,1'inin "hayır" yanıtı verdiği ve % 0,1'inin "yanıtsız" bıraktığı görülmektedir.

Çizelge 5. İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarının Dış Yapısına İlişkin Görüşleri

Çocuk Kitapların Dış Yapısı		Evet		Kısmen		Hayır		Yanıtsız		Toplam	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
BOYUT	1. Kitapların boyutu (büyüklüğü) kullanışlı mı?	746	82,8	125	13,5	34	3,7	-	-	923	100
	2. Kitaplar rahat taşınabilir ağırlıkta mı?	728	78,9	136	14,7	56	6,1	3	0,3	923	100
KÂĞIT	3. Kitaplarda kaliteli (okumaya elverişli) kâğıt kullanılmış mı?	679	73,6	202	21,9	42	4,6	-	-	923	100
	4. Kitaplarda sağlam- kolay yırtılmayan kâğıt kullanılmış mı?	344	51,1	358	35,3	221	13,6	-	-	923	100
SAYFA	5. Kitaplardaki resimler sayfada düzgün yer almış mı?	754	81,7	139	15,1	29	3,1	1	0,1	923	100
	6. Kitaplardaki yazılar sayfada düzgün yer almış mı?	808	87,5	103	11,2	12	1,3	-	-	923	100
	7. Kitaplarda yer alan resimlerin renkleri sayfada düzgün yer almış mı?	632	68,5	230	24,9	58	6,3	3	0,3	923	100
	8. Kitaplardaki resim ve yazılar uyum içinde mi?	737	79,8	157	17,0	27	2,9	2	0,2	923	100
KAPAK-ÇİLT	9. Kitapların kapakları, sağlam ve dayanıklı mı?	624	67,6	252	27,3	47	5,1	-	-	923	100
	10. Kitapların kapağındaki resimler ilgi çekici mi?	653	70,7	213	23,1	56	6,1	1	0,1	923	100
	11. Kitapların kapağındaki resimlerle içerik (kitabın konusu) arasında ilişki kurulmuş mu?	688	74,5	191	20,7	42	4,6	2	0,2	923	100
	12. Kitapların kapağındaki bilgiler (kitabın adı, yazarı ve yayın evi) tam olarak verilmiş mi?	702	76,1	204	22,1	17	1,8	-	-	923	100
	13. Kitapların ciltleri sağlam ve kolay dağılmayan nitelikte mi?	628	68,0	216	23,4	75	8,1	4	0,4	923	100

Çizelge 5. İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarının Dış Yapısına İlişkin Görüşleri (Devam)

Çocuk Kitapların Dış Yapısı		Evet		Kısmen		Hayır		Yanıtsız		Toplam	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
HARF ve CÜMLE	14. Kitaplardaki harfler okunacak büyüklükte mi?	734	79,5	170	18,4	18	2,0	1	0,1	923	100
	15. Kitaplardaki cümleler okumayı kolaylaştıracak şekilde yerleştirilmiş mi?	764	82,2	131	14,2	26	2,8	2	0,2	923	100
	16. Kitaplardaki yazı fontu (harf karakterleri) okumaya elverişli bir şekilde düzenlenmiş mi?	736	79,7	161	17,4	24	2,6	2	0,2	923	100
	17. Kitaplarda silik harf ya da kelimeler (baskı kalitesi) yer alıyor mu?	373	40,4	323	35,0	226	24,5	1	0,1	923	100
	18. El yazısı ile yazılmış kitaplar okumaya elverişli mi?	563	61,0	184	19,9	174	18,9	2	0,2	923	100
RESİMLER	19. Kitaplarda içerikle ilgili resimlere yeterince yer verilmiş mi?	642	69,6	206	22,3	71	7,7	4	0,4	923	100
	20. Kitaplardaki resimler, içerikle (okuduğunuz konuyla) bir bütünlük oluşturmuş mu?	731	79,2	166	18,0	22	2,4	4	0,4	923	100
	21. Kitaplarda canlı ve renkli resimlere yer verilmiş mi?	580	62,8	238	25,8	102	11,1	3	0,3	923	100
	22. Kitaplardaki resimler, içerikle (okuduğunuz metinle) aynı sayfada yer almış mı?	502	54,4	298	32,3	120	13,0	3	0,3	923	100
	23. Kitaplardaki resimler, okuduğunuz konuyu zihninizde (aklınızda) canlandırarak şekilde tasarlanmış mı?	720	78,0	164	17,8	37	4,0	2	0,2	923	100

“Kitaplardaki yazılar sayfada düzgün yer almış mı?” sorusuna öğrencilerin % 87,5’inin “evet”, % 11,2’sinin “kısmen” ve % 1,3’ünün “hayır” yanıtı verdiği görülmektedir.

“Kitaplarda yer alan resimlerin renkleri sayfada düzgün yer almış mı?” sorusuna öğrencilerin % 68,5’inin “evet”, % 24,9’unun “kısmen”, % 6,3’ünün “hayır” yanıtı verdiği ve % 0,3’ünün “yanıtsız” bıraktığı görülmektedir.

“Kitaplardaki resim ve yazılar uyum içinde mi?” sorusuna ise öğrencilerin % 79,8’inin “evet”, % 17,0’sinin “kısmen”, % 2,9’unun “hayır” yanıtı verdiği ve % 0,2’sinin yanıtsız bıraktığı görülmektedir.

Çizelge 5’teki çocuk kitaplarının sayfa yapısına ilişkin verilere göre öğrencilerin, kitaplardaki resimlerin, yazıların, resimlerin renklerinin sayfada düzgün yer aldığını ve resimlerle yazıların uyumlu olduğu görüşünde oldukları anlaşılmaktadır. Dolayısıyla öğrencilerin kitapların sayfa yapısına ilişkin görüşlerinin olumlu olduğu söylenebilir.

3.3.4. İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarının Kapak –Cilt Yapısına İlişkin Görüşleri

Çizelge 5’teki çocuk kitaplarının kapak-cilt yapısına ilişkin veriler incelendiğinde, “Kitapların kapakları sağlam ve dayanıklı mı?” sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerin % 67,6’sının “evet”, % 27,3’ünün “kısmen” ve % 5,1’inin hayır yanıtı verdiği görülmektedir.

“Kitapların kapağındaki resimler ilgi çekici mi?” sorusuna öğrencilerin % 70,7’sinin “evet”, % 23,1’inin “kısmen”, % 6,1’inin “hayır” yanıtı verdiği ve % 0,1’inin “yanıtsız” bıraktığı gösterilmiştir.

“Kitapların kapağındaki resimlerle içerik (kitabın konusu) arasında ilişki kurulmuş mu?” sorusuna öğrencilerin % 74,5’inin “evet”, % 20,7’sinin “kısmen”, % 4,6’sının “hayır” yanıtı verdiği ve % 0,2’sinin yanıtsız bıraktığı görülmektedir.

“Kitapların kapağındaki bilgiler (kitabın adı, yazarı ve yayın evi) tam olarak verilmiş mi? sorusuna öğrencilerin % 76,2’sinin “evet”, % 22,1’inin “kısmen” ve % 1,8’inin “hayır” yanıtı verdiği görülmektedir.

“Kitapların ciltleri sağlam ve kolay dağılmayan nitelikte mi?” sorusuna ise öğrencilerin % 68’inin “evet”, % 23,4’ünün “kısmen”, % 8,1’inin “hayır” yanıtı verdiği ve % 0,4’ünün “yanıtsız” bıraktığı görülmektedir.

Çizelge 5’teki çocuk kitaplarının kapak-cilt yapısına ilişkin verilere göre, öğrencilerin kitapların kapağındaki resimlerin ilgi çekici olduğu, kapağındaki resimlerle içerik arasında ilişki kurulduğu ve kitapların kapağındaki bilgilerin tam olarak verildiği görüşünde oldukları anlaşılmaktadır. Dolayısıyla öğrencilerin kitap kapak resimlerinin ilgi çekici olduğu, kapak resimleriyle içerik arasında ilişki kurulduğu ve kitapların kapak bilgilerinin tam olarak verildiğini düşündükleri söylenebilir. Ancak kitap kapaklarının sağlamlılığı ve dayanıklılığı konusunda öğrencilerin % 32,4’ünün, kitap kapaklarının kısmen sağlam ve dayanıklı ya da sağlam ve dayanıklı olmadığı yanıtı verdikleri görülmektedir. Ayrıca kitap ciltlerinin sağlam ve kolay dağılmayan nitelikte olması konusuna öğrencilerin % 31,5’inin kitap ciltlerinin kısmen sağlam ve kolay dağılmayan nitelikte olduğunu ya da kitap ciltlerinin sağlam ve kolay dağılmayan nitelikte olmadığı yanıtı verdikleri görülmektedir. Bu verilerden öğrencilerin kitap kapaklarının sağlamlılığı ve dayanıklılığı ile kitap ciltlerinin sağlamlılığı ve kolay dağılmaması konusundaki görüşlerinin çok fazla olumlu olmadığı söylenebilir.

3.3.5. İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarının Harf ve Cümle Yapısına İlişkin Görüşleri

Çizelge 5’teki çocuk kitaplarının harf ve cümle yapısına ilişkin veriler incelendiğinde, “Kitaplardaki harfler okunacak büyüklükte mi?” sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerin % 79,5’nin “evet”, % 18,4’ünün “kısmen”, % 2’sinin “hayır” yanıtı verdiği ve % 0,1’nin “yanıtsız” bıraktığı görülmektedir.

“Kitaptaki cümleler okumayı kolaylaştıracak şekilde yerleştirilmiş mi?” sorusuna öğrencilerin % 82,8’inin “evet”, % 14,2’sinin “kısmen”, % 2,8’inin “hayır” yanıtı verdiği ve % 0,2’sinin “yanıtsız” bıraktığı görülmektedir.

“Kitaplardaki yazı fontu (harf karakterleri) okumaya elverişli bir biçimde düzenlenmiş mi?” sorusuna öğrencilerin % 79,7’sinin “evet”, % 17,4’ünün “kısmen”, % 2,6’sının “hayır” yanıtı verdiği ve % 0,2’sinin “yanıtsız” bıraktığı görülmektedir.

“Kitaplarda silik harf veya kelimeler (baskı kalitesi) yer alıyor mu?” sorusuna öğrencilerin % 40,4’ünün “evet”, % 35’inin “kısmen” % 24,5’inin “hayır” yanıtı verdiği ve % 0,1’inin “yanıtsız” bıraktığı görülmektedir.

“El yazısı ile yazılmış kitaplar okumaya elverişli mi?” sorusuna ise öğrencilerin % 61’inin “evet”, % 19,9’unun “kısmen”, % 18,9’unun “hayır” yanıtı verdiği ve % 0,2’sinin “yanıtsız” bıraktığı görülmektedir.

Çizelge 5’teki çocuk kitaplarının harf ve cümle yapısına ilişkin verilere göre, öğrencilerin kitaplardaki harfleri okumaya uygun olduğu, cümlelerin okumayı kolaylaştıracak biçimde yerleştirildiği, yazı fontunun okumaya elverişli şekilde düzenlendiği ve el yazısı ile yazılmış kitapların okumaya elverişli olduğu görüşünde oldukları anlaşılmaktadır. Dolayısıyla öğrencilerin kitaplardaki harfleri okumaya uygun bulduğu, cümlelerin okumayı kolaylaştıracak biçimde yerleştirildiği, yazı fontunun okumaya elverişli şekilde düzenlendiği ve el yazısı ile yazılmış kitapların okumaya elverişli olduğunu düşündükleri söylenebilir. Ancak kitaplarda silik harf ya da kelimelerin yer alması konusunda öğrencilerin % 75,4’ünün kitaplarda silik harf ya da kelimelerin yer aldığı yanıtı verdikleri görülmektedir. Bu verilerden öğrencilerin, kitaplarda silik harf ya da kelimelerin olduğu ve kitap sayfalarındaki baskı kalitesinin az olduğunu düşündükleri söylenebilir.

3.3.6. İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarının Resimlerine İlişkin Görüşleri

Çizelge 5'teki çocuk kitaplarının resimlerine ilişkin veriler incelendiğinde, “Kitaplarda içerikle ilgili resimlere yeterince yer verilmiş mi?” sorusuna öğrencilerin % 69,6'sının “evet”, % 22,3'ünün “kısmen”, % 7,7'sinin “hayır” yanıtı verdiği ve % 0,4'ünün yanıtı bırakıldığı görülmektedir.

“Kitaplardaki resimler, içerikle (okuduğunuz konuyla) bir bütünlük oluşturmuş mu?” sorusuna öğrencilerin % 79,2'sinin “evet”, % 18'inin “kısmen”, % 2,4'ünün “hayır” yanıtı verdiği ve % 0,4'ünün “yanıtı bırakıldığı” görülmektedir.

“Kitaplarda canlı ve renkli resimlere yer verilmiş mi?” sorusuna öğrencilerin % 62,8'inin “evet”, % 25,8'inin “kısmen”, % 11,1'inin “hayır” yanıtı verdiği ve % 0,3'ünün “yanıtı bırakıldığı” görülmektedir.

“Kitaplardaki resimler, içerikle (okuduğunuz metinle) aynı sayfada yer almış mı?” sorusuna öğrencilerin % 54,4'ünün “evet”, % 32,2'sinin “kısmen”, % 13'ünün “hayır” yanıtı verdiği ve % 0,3'ünün “yanıtı bırakıldığı” görülmektedir.

“Kitaplardaki resimler, okuduğunuz konuyu zihninizde (aklınızda) canlandırarak şekilde tasarlanmış mı?” sorusuna ise öğrencilerin % 78'inin “evet”, % 17,8'inin “kısmen”, % 4'ünün “hayır” yanıtı verdiği ve % 0,2'sinin “yanıtı bırakıldığı” görülmektedir.

Çizelge 5'teki çocuk kitaplarının resimlerine ilişkin verilere göre, öğrencilerin kitaplarda içerikle ilgili resimlere yer verildiği, resimlerin içerikle bir bütünlük oluşturduğu ve resimlerin, okunan konuları zihinlerinde canlandırarak şekilde tasarlandığı görüşünde oldukları anlaşılmaktadır. Dolayısıyla öğrencilerin kitaplarda içerikle ilgili resimlere yer verildiği, resimlerin içerikle bir bütünlük oluşturduğu ve resimlerin, okunan konuları zihinlerinde canlandırarak şekilde tasarlandığını düşündükleri söylenebilir. Ancak çocuk kitaplarında canlı ve renkli resimlere yer verilmesi konusunda öğrencilerin % 36,9'unun kısmen yer verildiğini ya da hiç

verilmediği yanıtı verdikleri görülmektedir. Ayrıca çocuk kitaplarındaki resimler içerikle aynı sayfada yer alması konusunda öğrencilerin % 45,3'ünün kısmen yer aldığı ya da almadığı yanıtı verdikleri görülmektedir. Bu verilerden öğrencilerin çocuk kitaplarında canlı ve renkli resimlere yer verilmesi ve kitaptaki resimlerin içerikle ilgili aynı sayfada yer alması konusundaki görüşlerinin çok fazla olumlu olmadığı söylenebilir.

3.4. İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarının İç Yapısına (İçerik) İlişkin Görüşleri

Araştırma sorununun çözümüne yönelik dördüncü amacı, ilköğretim öğrencilerinin, çocuk kitaplarının iç yapısıyla (içerik) ilgili görüşleri belirlemeye yöneliktir. Bu amaç kapsamında: “Kitapların Konusu ve Ana Fikri”, “Kitapların Planı (Olayların Kurgusu)”, “Kitapların İletileri (Mesajları)”, “Kitapların Kahramanları”, “Kitapların Dil ve Anlatımı”, başlıkları altında görüşleri ele alınıp yorumlanmıştır.

İlköğretim öğrencilerinin çocuk kitaplarının iç yapısına (içerik) ilişkin görüşleri Çizelge 6'da gösterilmiştir.

3.4.1. İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarının Konusu ve Ana Fikrine (Düşüncesi) İlişkin Görüşleri

Çizelge 6'daki çocuk kitaplarının konusu ve ana fikrine ilişkin veriler incelendiğinde, “Kitap konuları ilgi çekici düzeyde mi? sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerin % 81,3'ünün “evet”, % 16,5'inin “kısmen”, % 2,2'sinin “hayır” yanıtı verdiği ve % 0,1'inin “yanıtsız” bıraktığı görülmektedir.

“Kitap konuları gerçek yaşamla ilişkilendirilmiş mi? sorusuna öğrencilerin % 52,1'inin “evet”, % 37,5'inin “kısmen”, % 10,2'sinin “hayır” yanıtı verdiği ve % 0,2'sinin “yanıtsız” bıraktığı görülmektedir.

Çizelge 6. İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarının İç Yapısına (İçerik) İlişkin Görüşleri

Çocuk Kitaplarının Dış Yapısı		Evet		Kismen		Hayır		Yanıtız		Toplam	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
KONU ve ANA FİKİR	1. Kitap konuları ilgi çekici düzeyde mi?	750	81,3	152	16,5	20	2,2	1	0,1	923	100
	2. Kitap konuları gerçek yaşamla ilişkilendirilmiş mi?	481	52,1	346	37,5	94	10,2	2	0,2	923	100
	3. Kitaplarda anlatılan ana fikir somut olarak (anlaşılır biçimde) verilmiş mi?	689	74,6	194	21,0	38	4,1	2	0,2	923	100
	4. Kitaplarda yaşama karşı duyarlı olmaya ilişkin düşünceler yer almış mı?	672	72,8	194	21,0	52	5,6	5	0,2	923	100
	5. Kitaplarda insanlara karşı duyarlı olmaya ilişkin düşünceler yer almış mı?	682	73,9	189	20,5	50	5,4	2	0,2	923	100
	6. Kitaplarda doğaya karşı duyarlı olmaya ilişkin düşünceler yer almış mı?	657	71,2	196	21,2	68	7,4	2	0,2	923	100
	7. Kitaplarda şiddet içeren konular yer almış mı?	270	29,3	246	26,7	405	43,9	2	0,2	923	100
PLAN (KURGU)	8. Kitaplarda kurgulanan olaylar arasında gereksiz ayrıntılar yer almış mı?	354	38,4	262	28,4	306	33,2	1	0,1	923	100
	9. Kitaplarda olaylar birbiriyle ilişkili bir şekilde verilmiş mi?	740	80,2	156	16,9	25	2,7	2	0,2	923	100
	10. Kitaplarda sonucu merak ettiren olaylara yer verilmiş mi?	744	80,6	142	15,4	33	3,6	4	0,4	923	100
İLETİ (MESAJ)	11. Kitaplardaki iletiler (mesajlar) anlaşılır bir biçimde verilmiş mi?	719	77,9	170	18,4	33	3,6	1	0,2	923	100
	12. Kitaplardaki iletiler (mesajlar) ile olayların anlatımı arasında bir bütünlük kurulmuş mu?	668	72,4	223	24,2	30	3,3	2	0,2	923	100
	13. Kitaplarda hayatı ve insanları sevmemize ilişkin iletiler (mesajlar) yer almış mı?	628	68,0	216	23,4	75	8,1	4	0,4	923	100

Çizelge 6. İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarının İç Yapısına (İçerik) İlişkin Görüşleri (Devam)

Çocuk Kitaplarının Dış Yapısı		Evet		Kismen		Hayır		Yanıtsız		Toplam	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
KAHRAMANLAR	14. Kitaplardaki kahramanlar tüm özellikleriyle anlaşılır bir biçimde tanıtılmış mı?	742	80,4	159	17,2	20	2,2	1	0,1	923	100
	15. Kitaplardaki kahramanlar gerçek yaşamla ilişkilendirilmiş mi?	500	54,1	319	34,6	102	11,1	2	0,2	923	100
	16. Kitaplardaki kahramanlarla kendimize benzer özelliklere yer verilmiş mi?	539	58,4	286	31,0	97	10,5	1	0,1	923	100
DİL ve ANLATIM	17. Kitaplardaki olayların anlatımında sade bir dil kullanılmış mı?	606	65,7	232	25,1	82	8,9	3	0,3	923	100
	18. Kitaplardaki olaylar anlaşılır bir biçimde anlatılmış mı?	756	81,9	152	16,5	13	1,4	2	0,2	923	100
	19. Kitaplardaki olaylar akıcı bir biçimde anlatılmış mı?	707	76,6	174	18,9	35	3,8	7	0,7	923	100
	20. Kitaplardaki anlatımda Türkçe doğru bir biçimde kullanılmış mı?	669	72,5	223	24,2	28	3,0	3	0,3	923	100
	21. Kitaplarda yabancı kelimeler yer almış mı?	443	48,0	322	34,9	155	16,8	3	0,3	923	100
	22. Kitaplarda argo (kaba ya da kötü) kelimeler yer almış mı?	272	29,5	229	24,8	419	45,4	3	0,3	923	100
	23. Kitaplarda noktalama işaretleri doğru kullanılmış mı?	734	79,5	165	17,9	22	2,4	2	0,2	923	100
	24. Kitaplarda yazım kurallarına dikkat edilmiş mi?	701	75,9	187	20,3	32	3,5	3	0,3	923	100
	25. Kitaplarda anlamını bilmediğiniz kelimelere yer verilmiş mi?	494	53,5	320	34,7	105	11,4	4	0,4	923	100
	26. Kitaplarda anlamını bilmediğiniz deyimlere yer verilmiş mi?	397	43,0	338	36,6	183	19,8	5	0,6	923	100
	27. Kitaplarda anlamını bilmediğiniz atasözlerine (özlü sözler) yer verilmiş mi?	414	44,9	319	34,6	186	20,2	4	0,4	923	100

“Kitaplarda anlatılan ana fikir somut olarak (anlaşılır biçimde) verilmiş mi?” sorusuna öğrencilerin % 74,6’sının “evet”, % 21’inin “kısmen”, % 4,1’inin “hayır” yanıtı verdiği ve % 0,2’sinin “yanıtsız” bıraktığı görülmektedir.

“Kitaplarda, yaşama karşı duyarlı olmaya ilişkin düşünceler yer almış mı?” sorusuna öğrencilerin % 72,8’inin “evet”, % 21’inin “kısmen”, % 5,6’sının “hayır” yanıtı verdiği ve % 0,5’inin “yanıtsız” bıraktığı görülmektedir.

“Kitaplarda, insanlara karşı duyarlı olmaya ilişkin düşünceler yer almış mı?” sorusuna öğrencilerin % 73,9’unun “evet”, % 20,5’inin “kısmen”, % 5,4’ünün “hayır” yanıtı verdiği ve % 0,2’sinin “yanıtsız” bıraktığı görülmektedir.

“Kitaplarda, doğaya karşı duyarlı olmaya ilişkin düşünceler yer almış mı?” sorusuna öğrencilerin % 71,2’sinin “evet”, % 21,2’sinin “kısmen”, % 7,4’ünün “hayır” yanıtı verdiği ve % 0,2’sinin “yanıtsız” bıraktığı görülmektedir.

“Kitaplarda şiddet içeren konular yer almış mı?” sorusuna ise öğrencilerin % 29,3’ünün “evet”, % 26,7’sinin “kısmen”, % 43,9’unun “hayır” yanıtı verdiği ve % 0,2’sinin “yanıtsız” bıraktığı görülmektedir.

Çizelge 6’daki çocuk kitaplarının konusu ve ana fikrine ilişkin verilere göre, öğrencilerin kitap konularının ilgi çekici olduğu, kitaplarda anlatılan ana fikrin somut olarak (anlaşılır biçimde) verildiği ve kitaplarda yaşama, insanlara ve doğaya karşı duyarlı olmaya ilişkin düşüncelerin yer aldığı görüşünde oldukları anlaşılmaktadır. Dolayısıyla öğrencilerin kitap konularının ilgi çekici olduğu, kitabın ana fikrinin somut olarak (anlaşılır biçimde) verildiği ve kitaplarda yaşama, insanlara ve doğaya karşı duyarlı olmaya ilişkin düşüncelerin yer aldığını düşündükleri söylenebilir. Ancak kitap konularının gerçek yaşamla ilişkilendirilme konusunda öğrencilerin % 47,7’sinin kısmen ilişkilendirildiği ya da ilişkilendirilmediği yanıtı verdikleri görülmektedir. Ayrıca çocuk kitaplarında şiddet içeren konuların yer alması konusunda öğrencilerin % 55,9’unun şiddet içerdiği ya da kısmen şiddet içerdiği yanıtı verdikleri görülmektedir. Bu verilerden öğrencilerin kitap konularının gerçek yaşamla ilişkilendirilmesi ve

kitaplarda şiddet içeren konuların yer alması konusunda biraz olumsuz görüşe sahip oldukları söylenebilir.

3.4.2. İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarının Planına (Olayların Kurgusu) İlişkin Görüşleri

Çizelge 6'daki çocuk kitaplarının planına (olayların kurgusu) ilişkin veriler incelendiğinde, “Kitaplarda kurgulanan olaylar arasında gereksiz ayrıntılar yer almış mı? sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerin % 38,4’ünün “evet”, % 28,4’ünün “kısmen”, % 33,2’sinin “hayır” yanıtı verdiği ve % 0,1’inin “yanıtsız” bıraktığı görülmektedir.

“Kitaplarda olaylar birbirleriyle ilişkili bir biçimde sıralanmış mı? sorusuna öğrencilerin % 80,2’sinin “evet”, % 16,9’unun “kısmen”, % 2,7’sinin “hayır” yanıtı verdiği ve % 0,2’sinin “yanıtsız” bıraktığı görülmektedir.

“Kitaplarda sonucu merak ettiren olaylara yer verilmiş mi? sorusuna ise öğrencilerin % 80,6’sının “evet”, % 15,4’ünün “kısmen”, % 3,6’sının “hayır” yanıtı verdiği ve % 0,4’ünün “yanıtsız” bıraktığı görülmektedir.

Çizelge 6'daki çocuk kitaplarının planına (olayların kurgusuna) ilişkin verilere göre, öğrencilerin gerek kitaplardaki olayların birbirleriyle ilişkili bir biçimde sıralandığı gerekse kitaplarda sonucu merak ettiren olaylara yer verildiği görüşünde oldukları anlaşılmaktadır. Dolayısıyla öğrencilerin çocuk kitaplardaki olayların birbirleriyle ilişkili olduğunu ve kitaplarda sonucu merak ettiren olaylara yer verildiğini düşündükleri söylenebilir. Ancak çocuk kitaplarında kurgulanan olaylar arasında gereksiz ayrıntılara yer verilmesi konusunda öğrencilerin % 66,7’sinin kitaplarda kurgulanan olaylar arasında gereksiz ayrıntılara yer verildiği ya da kısmen yer verildiği yanıtı verdikleri görülmektedir. Bu verilerden öğrencilerin çocuk kitaplarında kurgulanan olaylar arasında gereksiz ayrıntıların yer alması konusunda biraz olumsuz görüşe sahip oldukları söylenebilir.

3.4.3. İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarının İletilerine (Mesajları) İlişkin Görüşleri

Çizelge 6'daki çocuk kitaplarının iletilerine (mesajları) ilişkin veriler incelendiğinde, "Kitaplardaki iletiler (mesajlar) anlaşılır bir biçimde verilmiş mi?" sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerin % 77,9'unun "evet", % 18,4'ünün "kısmen", % 3,6'sının "hayır" yanıtı verdiği ve % 0,1'inin "yanıtsız" bıraktığı görülmektedir.

Kitaplardaki iletiler (mesajlar) ile olayların anlatımı arasında anlamlı bir bütünlük kurulmuş mu? sorusuna öğrencilerin % 72,4'ünün "evet", % 24,2'sinin "kısmen", % 3,3'ünün "hayır" yanıtı verdiği ve % 0,2'sinin "yanıtsız" bıraktığı görülmektedir.

"Kitaplarda yaşamı ve insanları sevmemize ilişkin iletiler (mesajlar) yer almış mı?" sorusuna ise öğrencilerin % 75,3'ünün "evet", % 18,9'unun "kısmen", % 5,7'sinin "hayır" yanıtı verdiği ve % 0,1'inin "yanıtsız" bıraktığı görülmektedir.

Çizelge 6'daki çocuk kitaplarının iletilerine (mesajları) ilişkin verilere göre, öğrencilerin kitaplardaki iletilerin anlaşılır bir biçimde verildiği, iletiler ile olayların anlatımı arasında anlamlı bir bütünlük kurulduğu ve kitaplarda yaşamı ve insanların sevilmesine ilişkin iletilerin yer aldığı görüşünde oldukları anlaşılmaktadır. Dolayısıyla öğrencilerin çocuk kitaplarının iletilerine (mesajları) ilişkin görüşlerinin olumlu olduğu söylenebilir.

3.4.4. İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarının Kahramanlarına İlişkin Görüşleri

Çizelge 6'daki çocuk kitaplarının kahramanlarına ilişkin veriler incelendiğinde, "Kitaplardaki kahramanlar tüm özellikleriyle anlaşılır bir biçimde tanıtılmış mı?" sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerin % 80,4'ünün "evet", % 17,2'sinin "kısmen", % 2,2'sinin "hayır" yanıtı verdiği ve % 0,2'sinin "yanıtsız" bıraktığı görülmektedir.

“Kitaplardaki kahramanlar gerçek yaşamla ilişkilendirilmiş mi? sorusuna öğrencilerin % 54,1’inin “evet”, % 34,6’sının “kısmen”, % 11,1’inin “hayır” yanıtı verdiği ve % 0,2’sinin “yanıtsız” bıraktığı görülmektedir.

“Kitaplardaki kahramanlarla kendimize benzer özelliklere yer verilmiş mi? sorusuna ise öğrencilerin % 58,4’ünün “evet”, % 31’inin “kısmen”, % 10,5’inin “hayır” yanıtı verdiği ve % 0,1’inin “yanıtsız” bıraktığı görülmektedir.

Çizelge 6’daki çocuk kitaplarının kahramanlarına ilişkin verilere göre, öğrencilerin kitaplardaki kahramanların tüm özellikleriyle anlaşılır bir biçimde tanıtıldığı görüşünde oldukları anlaşılmaktadır. Ancak çocuk kitabı kahramanlarının gerçek yaşamla ilişkilendirilme konusunda öğrencilerin % 45,6’sının kitap kahramanlarının kısmen gerçek yaşamla ilişkilendirildiği ya da kitap kahramanlarının gerçek yaşamla ilişkilendirilmediği yanıtı verdikleri görülmektedir. Ayrıca çocuk kitaplarındaki kahramanlarla kendimize benzer özellikler olup olmadığı konusunda öğrencilerin % 41,5’inin kitap kahramanlarına kısmen kendimize benzer özelliklere yer verildiği ya da kitap kahramanlarına kendimize benzer özelliklere yer verilmediği yanıtı verdikleri görülmektedir. Bu verilerden öğrencilerin çocuk kitaplarındaki kahramanların gerçek yaşamla ilişkilendirilmesi ve kitaplardaki kahramanlara, çocuklara benzer özelliklere yer verilmesi konusunda biraz olumsuz görüşe sahip oldukları söylenebilir.

3.4.5. İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarının Dil ve Anlatımına İlişkin Görüşleri

Çizelge 6’daki çocuk kitaplarının dil ve anlatımına ilişkin veriler incelendiğinde, “Kitaplardaki olayların anlatımında sade bir dil kullanılmış mı? sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerin % 65,7’sinin “evet”, % 25,1’inin “kısmen”, % 8,9’unun “hayır” yanıtı verdiği ve % 0,3’ünün “yanıtsız” bıraktığı görülmektedir.

“Kitaplardaki olaylar anlaşılır bir biçimde anlatılmış mı? sorusuna öğrencilerin % 81,9’unun “evet”, % 16,5’inin “kısmen”, % 1,4’ünün “hayır” yanıtı verdiği ve % 0,2’sinin “yanıtsız” bıraktığı görülmektedir.

“Kitaplardaki olaylar akıcı bir biçimde anlatılmış mı? sorusuna öğrencilerin % 76,6’sının “evet”, % 18,9’unun “kısmen”, % 3,8’inin “hayır” yanıtı verdiği ve % 0,8’inin “yanıtsız” bıraktığı görülmektedir.

“Kitaplardaki anlatımda Türkçe doğru bir biçimde kullanılmış mı? sorusuna öğrencilerin % 72,5’inin “evet”, % 24,2’sinin “kısmen”, % 3’ünün “hayır” yanıtı verdiği ve % 0,3’ünün “yanıtsız” bıraktığı görülmektedir.

“Kitaplarda yabancı kelimeler yer almış mı? sorusuna öğrencilerin % 48’inin “evet”, % 34,9’unun “kısmen”, % 16,8’inin “hayır” yanıtı verdiği ve % 0,3’ünün “yanıtsız” bıraktığı görülmektedir.

“Kitaplarda argo (kaba veya kötü) kelimeler yer almış mı? sorusuna öğrencilerin % 29,5’inin “evet”, % 24,8’inin “kısmen”, % 45,4’ünün “hayır” yanıtı verdiği ve % 0,3’ünün “yanıtsız” bıraktığı görülmektedir.

“Kitaplarda noktalama işaretleri doğru kullanılmış mı? sorusuna öğrencilerin % 79,5’inin “evet”, % 17,9’unun “kısmen”, % 2,4’ünün “hayır” yanıtı verdiği ve % 0,2’sinin “yanıtsız” bıraktığı görülmektedir.

“Kitaplarda yazım kurallarına dikkat edilmiş mi? sorusuna öğrencilerin % 75,9’unun “evet”, % 20,3’ünün “kısmen”, % 3,5’inin “hayır” yanıtı verdiği ve % 0,3’ünün “yanıtsız” bıraktığı görülmektedir.

“Kitaplarda anlamını bilmediğimiz kelimelere yer verilmiş mi? sorusuna öğrencilerin % 53,5’inin “evet”, % 34,7’sinin “kısmen”, % 11,4’ünün “hayır” yanıtı verdiği ve % 0,4’ünün “yanıtsız” bıraktığı görülmektedir.

“Kitaplarda anlamını bilmediğimiz deyimlere yer verilmiş mi? sorusuna öğrencilerin % 43’ünün “evet”, % 36,6’sının “kısmen”, % 19,8’inin “hayır” yanıtı verdiği ve % 0,6’sının “yanıtsız” bıraktığı görülmektedir.

“Kitaplarda anlamını bilmediğimiz atasözlerine (özlü sözlere) yer verilmiş mi? sorusuna ise öğrencilerin % 44,9’unun “evet”, % 34,6’sının “kısmen”, % 20,2’sinin “hayır” yanıtı verdiği ve % 0,4’ünün “yanıtsız” bıraktığı görülmektedir.

Çizelge 6’daki çocuk kitaplarının dil ve anlatımına ilişkin verilere göre, öğrencilerin kitaplarındaki olayların anlatımında sade bir dil kullanıldığı, kitaplardaki olayların anlaşılır ve akıcı bir biçimde anlatıldığı, kitaplarda Türkçenin doğru kullanıldığı, kitaplarda noktalama işaretlerinin doğru kullanıldığı görüşünde oldukları anlaşılmaktadır. Dolayısıyla öğrencilerin çocuk kitaplarındaki olayların anlatımında sade bir dil kullanıldığı, kitaplardaki olayların anlaşılır ve akıcı bir biçimde anlatıldığı, kitaplarda Türkçenin ve noktalama işaretlerinin doğru kullanıldığını düşündükleri söylenebilir.

Öte yandan çocuk kitaplarında yabancı kelimelerin yer alması konusunda öğrencilerin % 82,9’unun yabancı kelimelerin yer aldığı ya da kısmen yer aldığı yanıtı verdikleri, kitaplarda argo (kaba veya kötü) kelimeler yer alması konusunda öğrencilerin % 54,3’ünün argo kelimelerin yer aldığı ya da kısmen yer aldığı yanıtı verdikleri kitaplarda anlamı bilinmeyen kelimeler konusunda öğrencilerin % 88,2’sinin anlamı bilinmeyen kelimelere yer verildiği ya da kısmen yer verildiği yanıtı verdikleri kitaplarda anlamı bilinmeyen deyimler konusunda öğrencilerin % 79,6’sının anlamı bilinmeyen deyimlere yer verildiği ya da kısmen yer verildiği yanıtı verdikleri kitaplarda anlamı bilinmeyen atasözler konusunda öğrencilerin % 79,4’ünün anlamı bilinmeyen atasözlerine yer verildiği ya da kısmen yer verildiği yanıtı verdikleri görülmektedir. Bu verilerden öğrencilerin çocuk kitaplarında yabancı ve argo kelimelerin kullanıldığı; ayrıca anlamı bilinmeyen kelimelere, deyimlere ve atasözlerine yer verildiği konusundaki görüşlerinin çok fazla olumlu olmadığı söylenebilir.

3.5. İlköğretim Öğrencilerinin Okudukları Çocuk Kitaplarının Beğenilen, Beğenilmeyen ve Olması İstenilen Özelliklerine İlişkin Görüşleri

Bu bölümde öğrencilerin, çocuk kitaplarına ilişkin beğenilen, beğenilmeyen ve olması istenilen özelliklerine ilişkin görüşleri aşağıdaki başlıklar altında ele alınıp yorumlanmıştır:

- Ana tema
- İçerik
- Dil ve anlatım
- Kahramanlar
- Resimler
- Dış yapısı

3.5.1. İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarının Ana Temasına İlişkin Görüşleri

Öğrencilerin, çocuk kitaplarının ana temasına ilişkin beğenilen, beğenilmeyen ve olması istenilen özelliklerine ilişkin soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Çizelge 7’de gösterilmiştir.

Çizelge 7’deki veriler incelendiğinde, çocuk kitaplarının ana temasına ilişkin beğenilen özelliklerine yönelik öğrencilerin 163’ü “Macera ve Aksiyon içermesi”, 156’sı “Eğlenceli olması”, 110’u “Heyecanlı olması”, 52’si “Merak uyandıran konuların olması”, 51’i “Güzel konuların olması”, 45’i “Konuların duygusal olması”, 34’ü “Öğrenci seviyesine uygun olması”, 29’u “Konuların sürükleyici olması”, 27’si “Konuların iyi sonuçlanması”, 26’sı “Konuların gerçek yaşamla ilişkili olması”, 16’sı “Tarihi konulara yer verilmesi”, 11’i “Korkutucu konuların olmaması”, 10’u “Konuların düşünmeye sevk etmesi”, 6’sı “Güncel konulara yer verilmesi”, 5’i “Şiddet içeren konulara yer verilmemesi”, 3’ü “Sürpriz sonla sonuçlanması” ve 1’i “Moral vermesi” biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Çizelge 7. İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarının Ana Temasına İlişkin Beğenilen, Beğenilemeyen ve Olması İstenilen Özelliklerine İlişkin Görüşleri ve Frekans Dağılımları

Çocuk Kitaplarının Ana Temasına İlişkin					
A. Beğenilen Özellikler	f	B. Beğenilmeyen Özellikler	f	C. Olması İstenilen Özellikler	f
a. Macera ve aksiyon içermesi	163	a. Konuların sıkıcı olması	68	a. Macera ve aksiyon çok olsun	195
b. Eğlenceli olması	156	b. Konuların şiddet içermesi	61	b. Eğlenceli konular olsun	165
c. Heyecanlı olması	110	c. Konuların aşırı üzücü (duygusal) olması	52	c. Heyecanlı konular çok olsun	86
d. Merak uyandıran konuların olması	52	d. Kötü konulara yer verilmesi	34	d. Duygusal konulara yer verilsin	75
e. Güzel konuların olması	51	e. Konuların basit olması	25	e. Sürükleyici konular çok olsun	44
f. Konuların duygusal olması	45	f. Konuların gerçekçi olmaması	23	f. Konuları uzun sürsün	44
g. Öğrenci seviyesine uygun olması	34	g. Konuların üzücü sonla bitmesi	22	g. Konular gerçek yaşamla ilişkili olsun	38
h. Konuların sürükleyici olması	29	h. Konuların birbirinden kopuk olması	21	h. Konu çeşitliliği olsun	36
i. Konuların iyi sonla bitmesi	27	i. Konularda korku unsuruna yer verilmesi	18	i. Konular çocuk seviyesine uygun olsun	33
j. Konuların gerçek yaşamla ilişkili olması	26	j. Konunun kısa sürüp çabuk bitmesi	17	j. Korku içeren konulara yer verilsin	32
k. Tarihi konulara yer verilmesi	16	k. Konuların devamlı mutlu sonla bitmesi	2	k. Konular gerçekçi (abartısız) olsun	25
l. Korkutucu konuların olmaması	11			l. Merak uyandıran konular olsun	24
m. Konuların düşünmeye sevk etmesi	10			m. Güncel konulara yer verilsin	14
n. Güncel konulara yer verilmesi	6			n. Konular şiddet içermesin	13
o. Konuların şiddet içermemesi	5			o. Konular mutlu sonla bitsin	9
p. Konuların sürpriz sonla sonuçlanması	3				
q. Konuların moral vermesi	1				
Görüşler Toplamı	745	Görüşler Toplamı	343	Görüşler Toplamı	833

Çocuk kitaplarının ana temasına ilişkin beğenilmeyen özelliklerine yönelik öğrencilerin 68'i "Konuların sıkıcı olması", 61'i "Konuların şiddet içermesi", 52'si "Konuların aşırı üzücü (duygusal) olması", 34'ü "Kötü konulara yer verilmesi", 25'i "Konuların basit olması", 23'ü "Konuların gerçekçi olmaması", 22'si "Konuların üzücü sonla bitmesi", 21'i "Konuların birbirinden kopuk olması", 18'i "Konularda korku unsuruna yer verilmesi", 17'si "Konunun kısa sürüp çabuk bitmesi" ve 2'si "Konuların devamlı mutlu sonla bitmesi" biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Çocuk kitaplarının ana temasına ilişkin olması istenilen özelliklerine yönelik öğrencilerin 195'i "Macera ve Aksiyon çok olsun", 165'i "Eğlenceli konular çok olsun", 86'sı "Heyecanlı konular çok olsun", 75'i "Duygusal konulara yer verilsin", 44'ü "Sürükleyici konular çok olsun", 44'ü "Konuları uzun sürsün", 38'i "Konular gerçek yaşamla ilişkili olsun", 36'sı "Konu çeşitliliği olsun", 33'ü "Konular çocuk seviyesine uygun olsun", 32'si "Korku içeren konulara yer verilsin", 25'i "Konular gerçekçi (abartısız) olsun", 24'ü "Merak uyandıran konular olsun", 14'ü "Güncel konulara yer verilsin", 13'ü "Konular şiddet içermesin" ve 9'u "Konular mutlu sonla bitsin" biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Çizelge 7'deki verilerden, öğrencilerin, macera, aksiyon, eğlence, heyecan, merak uyandıran, güzel ve duygusal temaları içeren kitapları beğendikleri; sıkıcı, şiddet içeren, aşırı üzücü, kötü, basit ve gerçekçi olmayan temaları içeren kitapları beğenmedikleri; kitaplarında macera, aksiyon, eğlence, duygusal, sürükleyici, uzun soluklu, gerçek yaşamla ilişkili, konu çeşitliliği çok olan ve çocuk seviyesine uygun temaların olmasını istedikleri görüşünde oldukları sonucu çıkarılabilir.

3.5.2. İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarının İçeriğine İlişkin Görüşleri

İlköğretim öğrencilerinin, çocuk kitaplarının içeriğine ilişkin beğenilen, beğenilmeyen ve olması istenilen özelliklerine ilişkin soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Çizelge 8'de gösterilmiştir.

Çizelge 8. İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarının İçeriğine İlişkin Beğenilen, Beğenilemeyen ve Olması İstenilen Özelliklerine İlişkin Görüşleri ve Frekans Dağılımları

Çocuk Kitaplarının İçeriğine İlişkin			
A. Beğenilen Özellikler	f	B. Beğenilmeyen Özellikler	f
a. Eğitici – Öğretici olması ve faydalı bilgiler vermesi	108	a. Abartılı ifadelerin yer alması	28
b. Hayal gücünü geliştirmesi	27	b. Çocuk seviyesine uygun olmaması	13
c. Kahramanlık içermesi	23	c. Gereksiz detaylara girilmesi	9
d. Okumanın zevk vermesi	21	d. Eğitici – Öğretici olmaması	3
e. Saygı, sevgi ve hoşgörü gibi davranışlara yer vermesi	21		
f. Kurgunun iyi planlanması	8		
g. Yazar hakkında bilgi vermesi	6		
h. Ana düşüncesinin somut bir biçimde verilmesi	5		
i. Bilim adamlarının hayatını anlatması	3		
j. Bilmeceler içermesi	3		
		a. Eğitici – Öğretici olsun ve yararlı bilgiler versin	107
		b. İçeriği ilgi çekici olsun	97
		c. Çizgi roman tarzında olsun	21
		d. İçeriğinde sözlük bulunsun	17
		e. Düşünmeye sevk etsin	14
		f. Bilimsellik içersin	13
		g. Hayvanlarla ilgili olsun	12
		h. Zihinde kalıcı izlenim bıraksın	8
		i. Yaratıcılık unsurları içersin	8
		j. Kahramanlık içersin	7
		k. Komik bilmeceler olsun	6
		l. Doğruları anlatsın	5
		m. İyiler galip gelsin	5
		n. İyi – kötü dengesi sağlansın	5
		o. Şaşırtan unsurlar içersin	5
		p. İletiler (mesajlar) anlaşılır olsun	5
		q. Kitabın sonunda kitap ve yazar hakkında sorular olsun	5
		r. Şarkılar içersin	3
		s. İçindekiler kısmı olsun	2
Görüşler Toplamı	225	Görüşler Toplamı	53
		Görüşler Toplamı	345

Çizelge 8'deki veriler incelendiğinde, çocuk kitaplarının içeriğine yönelik öğrencilerin 108'i içeriğin beğenilen özellikleri olarak "Eğitici – öğretici olması ve faydalı bilgiler vermesi", 27'si "Hayal gücünü geliştirmesi", 23'ü "Kahramanlık içermesi", 21'i "Okumanın zevk vermesi", 21'i "Saygı, sevgi ve hoşgörü gibi davranışlara yer vermesi", 8'i "Kurgunun iyi planlanması", 6'sı "Yazar hakkında bilgi vermesi", 5'i "Ana düşüncenin somut bir biçimde verilmesi", 3'ü "Bilim adamlarının yaşamını anlatması" ve 3'ü "Bilmeceler içermesi" biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Çocuk kitaplarının içeriğine yönelik öğrencilerin 28'i içeriğin beğenilmeyen özellikleri olarak "Abartılı ifadelerin yer alması", 13'ü "Çocuk seviyesine uygun olmaması", 9'u "Gereksiz detaylara girilmesi", 3'ü "Eğitici – öğretici olmaması" biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Çocuk kitaplarının içeriğine ilişkin olması istenilen özelliklerine yönelik öğrencilerin 107'si "Eğitici – öğretici olsun, faydalı bilgiler versin", 97'si "İçeriği ilgi çekici olsun", 21'i "Çizgi roman tarzında olsun", 17'si "İçeriğinde sözlük bulunsun", 14'ü "Düşünmeye sevk etsin", 13'ü "Bilimsellik içersin", 12'si "Hayvanlarla ilgili olsun", 8'i "Zihinde kalıcı izlenim bıraksın", 8'i "Yaratıcılık unsurları içersin", 5'i "Doğruları anlatsın", 5'i "İyiler galip gelsin", 5'i "İyi – kötü dengesi sağlansın", 5'i "Şaşırtan unsurlar içersin", 5'i "İletiler (mesajlar) anlaşılır olsun, 5'i "Kitabın sonunda kitap ve yazar hakkında sorular olsun", 3'ü "Şarkılar içersin" ve 2'si "İçindekiler kısmı olsun" biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Çizelge 22'deki verilerden, öğrencilerin, içeriğinde eğitici–öğretici olan ve yararlı bilgiler veren, hayal gücünü geliştiren, kahramanlık içeren, saygı, sevgi ve hoşgörü gibi davranışlara yer veren ve okumaktan zevk aldıkları türde kitapları beğendikleri; abartılı ifadelerin yer aldığı, çocuk seviyesine uygun olmayan ve gereksiz detaylara giren türde kitapları beğenmedikleri; eğitici – öğretici, yararlı bilgiler veren, ilgi çekici içeriği ve çizgi roman tarzında olan kitapların olmasını istedikleri görüşünde oldukları söylenebilir

Ayrıca “Okuduğunuz çocuk kitaplarının nasıl olmasını istersiniz?” sorusuna yönelik olarak öğrencilerden 17’si “Kitabın içinde anlamını bilmediğimiz kelimelerin anlamlarını veren bir sözlük olmasını isterdim”, 5’i “Keşke kitabın sonunda kitap ve yazar hakkında sorular olsaydı.”, 3’ü “Kitabın içinde sevdiğim şarkılar da olsaydı.”, ve 2’si “Kitabın içinde içindekiler kısmı olmasını isterdim” biçiminde görüş belirtmişlerdir.

3.5.3. İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarının Dil ve Anlatımına İlişkin Görüşleri

İlköğretim öğrencilerinin çocuk kitaplarının dil ve anlatımına ilişkin beğenilen, beğenilmeyen ve olması istenilen özelliklerine ilişkin soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Çizelge 9’da gösterilmiştir.

Çizelge 9’daki veriler incelendiğinde, çocuk kitaplarının dil ve anlatımına yönelik beğenilen özelliklerine yönelik öğrencilerin 53’ü “Akıcı anlatımın olması”, 52’si “Anlaşılır anlatımın olması”, 11’i “Yazım hatalarının olmaması”, 7’si “Argo kelimelerinin bulunmaması”, 7’si “Türkçeyi doğru kullanması”, 6’sı “Çocuklara uygun bir dilin kullanılması”, 5’i “Deyimlere yer verilmesi”, 5’i “Güzel sözlere yer verilmesi”, 4’ü “Atasözlerine yer verilmesi”, 4’ü “Yabancı kelimelerin bulunmaması” ve 1’i “Abartılı olmaması” biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Çocuk kitaplarının dil ve anlatımına ilişkin beğenilmeyen özelliklerine yönelik öğrencilerin 88’i “Argo sözlerin yer alması”, 47’si “Yazım ve noktalama hatalarının olması”, 45’i “Anlamı bilinmeyen kelimelerin olması”, 32’si “Yabancı kelimelerin kullanılması”, 28’i “Anlatımın kötü olması” ve 7’si “Gereksiz kelimelerin kullanılması” biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Çizelge 9. İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarının Dil ve Anlatımına İlişkin Beğenilen, Beğenilemeyen ve Olması İstenilen Özelliklerine İlişkin Görüşleri ve Frekans Dağılımları

Çocuk Kitaplarının Dil ve Anlatımına İlişkin								
A. Beğenilen Özellikler		f	B. Beğenilmeyen Özellikler		f	C. Olması İstenilen Özellikler		f
a.	Akıcı anlatımın olması	53	a.	Argo sözlerin yer alması	88	a.	Anlaşılır bir anlatım olsun	46
b.	Anlaşılır anlatımın olması	52	b.	Yazım ve noktalama hatalarının olması	47	b.	Argo kelimeler olmasın	24
c.	Yazım hatalarının olmaması	11	c.	Anlamı bilinmeyen kelimelerin olması	45	c.	Yazım ve noktalama kurallarına özen gösterilsin	24
d.	Argo kelimelerin bulunmaması	7	d.	Yabancı kelimelerin kullanılması	32	d.	Türkçe kullanımına özen gösterilsin	16
e.	Türkçeyi doğru kullanması	7	e.	Anlatımın kötü olması	28	e.	Yabancı kelimeler olmasın	15
f.	Çocuklara uygun bir dilin kullanılması	6	f.	Gereksiz kelimelerin kullanılması	7	f.	Atasözlerine yer verilsin	5
g.	Deyimlere yer verilmesi	5				g.	Deyimlere yer verilsin	5
h.	Güzel sözlere yer verilmesi	5				h.	Anlamı bilinmeyen kelimeler olmasın	2
i.	Atasözlerine yer verilmesi	4				i.	Gereksiz kelimeler olmasın	1
j.	Yabancı kelimelerin bulunmaması	4				j.	Yabancı kelimelerin okunuşu parantez içinde yanına yazılsın	1
k.	Abartılı olmaması	1						
Görüşler Toplamı		155	Görüşler Toplamı		247	Görüşler Toplamı		139

Çocuk kitaplarının dil ve anlatımına ilişkin olması istenilen özelliklerine yönelik öğrencilerin 46'sı “Anlaşılır bir anlatım olsun”, 24'ü “Argo kelimeler olmasın”, 24'ü “Yazım ve noktalama kurallarına özen gösterilsin”, 16'sı “Türkçe kullanımına özen gösterilsin”, 15'i “Yabancı kelimeler olmasın”, 5'i “Atasözlerine yer verilsin”, 5'i “Deyimlere yer verilsin”, 2'si “Anlamı bilinmeyen kelimeler olmasın”, 1'i “Gereksiz kelimeler olmasın” ve 1'i “Yabancı kelimelerin okunuşu parantez içinde, yanına yazılsın” biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Çizelge 9'daki verilerden, öğrencilerin, dil ve anlatıma ilişkin akıcı ve anlaşılır anlatımı olan, yazım hataları ve argo sözler bulunmayan, Türkçeyi doğru kullanan ve çocuklara uygun bir dil kullanan kitapları beğendikleri; argo sözlerin yer aldığı, yazım ve noktalama hatalarının olduğu, anlamı bilinmeyen ve yabancı kelimelerin yer aldığı, anlatımın kötü olduğu kitapları beğenmedikleri; dil ve anlatıma ilişkin, anlaşılır bir anlatım olan, argo kelimeler olmayan, yazım ve noktalama kurallarına özen gösteren ve yabancı kelimeler olmayan kitapların olmasını istedikleri görüşünde oldukları sonucuna varılabilir.

3.5.4. İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarının Kahramanlarına İlişkin Görüşleri

İlköğretim öğrencilerinin çocuk kitaplarının kahramanlarına ilişkin beğenilen, beğenilmeyen ve olması istenilen özelliklerine ilişkin soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Çizelge 10'da gösterilmiştir.

Çizelge 10'daki veriler incelendiğinde, çocuk kitaplarının kahramanların beğenilen özelliklerine yönelik öğrencilerin 22'si “Kahramanların iyi tanıtılması”, 14'ü “Kahramanların konuşTURULMASI”, 9'u “Kahramanların gerçekçi olması”, 8'i “Çocuk karakterlere yer verilmesi”, 8'i “İyi karakterlere yer verilmesi”, 5'i “Hayvan karakterlerine yer verilmesi” ve 5'i “Komik karakterlere yer verilmesi” biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Çizelge 10. İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarının Kahramanlarına İlişkin Beğenilen, Beğenilemeyen ve Olması İstenilen Özelliklerine İlişkin Görüşleri ve Frekans Dağılımları

Çocuk Kitaplarının Kahramanlarına İlişkin					
A. Beğenilen Özellikler	f	B. Beğenilmeyen Özellikler	f	C. Olması İstenilen Özellikler	f
a. Kahramanların iyi tanıtılması	22	a. Karakter isimlerinin yabancı olması	23	a. Çizgi film kahramanları kitaplarda yer alsın	14
b. Kahramanların konuşTURULMASI	14	b. Kötü karakterlere yer verilmesi	17	b. Çocuk kahramanlar olsun	9
c. Kahramanların gerçekçi olması	9	c. Çocuk karakterlerinin iyi yansıtılmaması	13	c. Kahramanların tanıtımı iyi yapılsın	9
d. Çocuk karakterlere yer verilmesi	8	d. Kahramanların iyi tanıtılmaması	8	d. Kahramanların isimleri yabancı olmasın	8
e. İyi karakterlere yer verilmesi	8	e. Kahraman özelliklerinin abartılması	7	e. Ünlü kişiler kahraman olarak kullanılsın	6
f. Hayvan karakterlerine yer verilmesi	5	f. Kötü karakterlerin sürekli kaybetmesi	2		
g. Komik karakterlere yer verilmesi	5				
Görüşler Toplamı	71	Görüşler Toplamı	70	Görüşler Toplamı	46

Çocuk kitaplarının kahramanlarının beğenilmeyen özelliklerine yönelik öğrencilerin 23'ü “Karakter isimlerinin yabancı olması”, 17'si “Kötü karakterlere yer verilmesi”, 13'ü “Çocuk karakterlerinin iyi yansıtılmaması”, 8'i “Kahramanların iyi tanıtılmaması”, 7'si “Kahraman özelliklerinin abartılması” ve 2'si “Kötü karakterlerin sürekli kaybetmesi” biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Çocuk kitaplarının kahramanlarının olması istenilen özelliklerine yönelik öğrencilerin 14'ü “Çizgi film kahramanları kitaplarda yer alsın”, 9'u “Çocuk kahramanlar olsun”, 9'u “Kahramanların tanıtımı iyi yapılsın”, 8'i “Kahramanların isimleri yabancı olmasın” ve 6'sı “Ünlü kişiler kahraman olarak kullanılsın” biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Çizelge 10'daki verilerden öğrencilerin kahramanlara ilişkin olarak kahramanları iyi tanıtılan, kahramanları konuşturulan, çocuk karakterlere ve iyi karakterlere yer veren kitapları beğendikleri; karakter isimleri yabancı olan, kötü karakterleri bulunan, çocuk karakterleri iyi yansıtılmayan ve kahramanları iyi tanıtılmayan kitapları beğenmedikleri; içeriğinde çizgi film kahramanları yer alan, çocuk kahramanlar olan, kahramanları iyi tanıtılan ve kahraman isimleri yabancı olmayan kitapların olmasını istedikleri görüşünde oldukları sonucu çıkarılabilir.

3.5.5. İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarının Resimlerine İlişkin Görüşleri

İlköğretim öğrencilerinin kitapların resimlerine ilişkin beğenilen, beğenilmeyen ve olması istenilen özelliklerine ilişkin soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Çizelge 11'de gösterilmiştir.

Çizelge 11'deki veriler incelendiğinde, çocuk kitaplarının resimlerine ilişkin beğenilen özelliklerine yönelik öğrencilerin 72'si “Konuya ilişkin resimlerin olması”, 51'i “Resimlerin ilgi çekici olması” ve 22'si “Resimlerin konuyla ilişkili olması” biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Çizelge 11. İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarının Resimlerine İlişkin Beğenilen, Beğenilemeyen ve Olması İstenilen Özelliklerine İlişkin Görüşleri ve Frekans Dağılımları

Çocuk Kitaplarının Resimlerine İlişkin								
A. Beğenilen Özellikler		f	B. Beğenilmeyen Özellikler		f	C. Olması İstenilen Özellikler		f
a.	Konuya ilişkin resimlerin olması	72	a.	Resimlere yeterince yer verilmemesi	33	a.	Resimlere fazla yer verilsin	87
b.	Resimlerin ilgi çekici olması	51	b.	Resimlerin baskı kalitesinin olmaması	28	b.	Resimlerin baskı kalitesi iyi olsun	62
c.	Resimlerin konuyla ilişkili olması	22	c.	Siyah beyaz resimlerin olması	21	c.	Konuyla ilişkili resimler yer alsın	39
			d.	Resimlerin konu ile ilişkisinin olmaması	14	d.	İlgi çekici resimler olsun	29
			e.	Resimlerin anlaşılması	9	e.	Gerçekçi resimler olsun	23
			f.	Resimlerin konu ile uygun sayfada yer almaması	8	f.	Kapak resmi konuyla ilişkili olsun	14
			g.	Kapaktaki resimlerin anlaşılması	4	g.	Resimler konunun anlatıldığı sayfada yer alsın	8
						h.	Anlatılan kahramanın resimleri olsun	6
						i.	Boyama resimli olsun	2
Görüşler Toplamı		145	Görüşler Toplamı		117	Görüşler Toplamı		270

Çocuk kitaplarının resimlerine ilişkin beğenilmeyen özelliklerine yönelik öğrencilerin 33'ü “Resimlere yeterince yer verilmemesi”, 28'i “Resimlerin baskı kalitesinin olmaması”, 21'i “Siyah beyaz resimlerin olması”, 14'ü “Resimlerin konu ile ilişkisinin olmaması”, 9'u “Resimlerin anlaşılmasında”, 8'i “Resimlerin konu ile uygun sayfada yer almaması” ve 4'ü “Kapakta resimlerin anlaşılmasında” biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Çocuk kitaplarının resimlerine ilişkin olması istenilen özelliklerine yönelik öğrencilerin 87'si “Resimlere fazla yer verilsin”, 62'si “Resimlerin baskı kalitesi iyi olsun”, 39'u “Konuyla ilişkili resimler yer alsın”, 29'u “İlgi çekici resimler olsun”, 23'ü “Gerçekçi resimler olsun”, 14'ü “Kapak resmi konuyla ilişkili olsun”, 8'i “Resimler konunun anlatıldığı sayfada yer alsın”, 6'sı “Anlatılan kahramanların resimleri olsun” ve 2'si “Boyama resimli olsun” biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Çizelge 11'deki verilerden öğrencilerin resimlere ilişkin olarak konuya ilişkin resimleri olan, resimleri ilgi çeken ve konu- resim ilişkisi olan kitapları beğendikleri; resimlere yeterince yer vermeyen, resim kalitesi iyi olmayan, siyah beyaz resimleri olan ve resimleri konu ile ilişkili olmayan kitapları beğenmedikleri; içeriğinde resimlere fazla yer veren, kaliteli resimler olan, konuyla ilişkili resimleri olan, ilgi çeken ve gerçekçi resimler olan kitapların olmasını istedikleri görüşünde oldukları sonucu çıkarılabilir.

3.5.6. İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarının Dış Yapısına İlişkin Görüşleri

İlköğretim öğrencilerinin çocuk kitaplarının dış yapısına ilişkin beğenilen, beğenilmeyen ve olması istenilen özelliklerine ilişkin soruya verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Çizelge 12'de verilmiştir.

Çizelge 12'deki veriler incelendiğinde, çocuk kitaplarının dış yapısına ilişkin beğenilen özelliklerine yönelik öğrencilerin 48'i “İlgi çekici olması”, 13'ü “Yazıların okunaklı ve düzgün olması” ve 7'si “Kapağın sağlam olması” biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Çizelge 12. İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarının Dış Yapısına İlişkin Beğenilen, Beğenilemeyen ve Olması İstenilen Özelliklerine İlişkin Görüşleri ve Frekans Dağılımları

Çocuk Kitaplarının Dış Yapısına İlişkin					
A. Beğenilen Özellikler	f	B. Beğenilmeyen Özellikler	f	C. Olması İstenilen Özellikler	f
a. İlgi çekici olması	48	a. Cilt baskısının kalitesiz olması	72	a. Kaliteli baskı olsun	76
b. Yazıların okunaklı ve düzgün olması	13	b. Kalitesiz kâğıt kullanılması (kâğıdın çabuk yırtılması)	40	b. Cildi kalın ve kullanışlı olsun	68
c. Kapağının sağlam olması	7	c. Sayfalarda silik yazıların olması	36	c. Sayfaları (kâğıt yapısı) kaliteli olsun	47
		d. Yazıların okumaya elverişsiz olması	23	d. Dışı ilgi çekici renkli baskı olsun	41
		e. Yazıların büyük punto ile yazılmış olması	15	e. Yazı puntoları okumaya uygun olsun	33
		f. Baskı hatalarının olması	6	f. Kitabın boyutu büyük olsun	9
		g. Sayfa numaralarının yanlış yazılmış olması	4	g. Çocukla konuşan bir kitap olsun	6
		h. Kitaplarda sözlük olmaması	3	h. Yazar hakkında bilgi versin	6
				i. Kapak başlığı büyük yazılsın	5
				j. Üç boyutlu kitap olsun	3
				k. Kitabın özeti arka kapakta verilsin	3
				l. Kitabın sayfa sayısı az olsun	2
				m. Kitapta yazarın imzası olsun	1
				n. Kitabın görsel CD'si olsun	1
Görüşler Toplamı	68	Görüşler Toplamı	199	Görüşler Toplamı	301

Çocuk kitaplarının dış yapısına ilişkin beğenilmeyen özelliklerine yönelik öğrencilerin 72'si "Cilt baskısının kalitesiz olması", 40'ı "Kalitesiz kâğıt kullanılması", 36'sı "Sayfalarında silik yazıların olması", 23'ü "Yazıların okumaya elverişsiz olması", 15'i "Yazıların büyük punto ile yazılması", 6'sı "Baskı hatalarının olması", 4'ü "Sayfa numaralarının yanlış yazılmış olması" ve 3'ü "Kitaplarda sözlük olmaması" biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Çocuk kitaplarının dış yapısına ilişkin olması istenilen özelliklere yönelik öğrencilerin 76'sı "Kaliteli baskı olsun", 68'i "Cildi kalın ve kullanışlı olsun", 47'si "Sayfaları (kâğıt yapısı) kaliteli olsun", 41'i "Dışı ilgi çekici renkli baskı olsun", 33'ü "Yazı puntoları okumaya uygun olsun", 9'u "Kitabın boyutu büyük olsun", 6'sı "Çocukla konuşan bir kitap olsun", 6'sı "Yazar hakkında bilgi versin", 5'i "Kapak başlığı büyük yazılsın", 3'ü "Üç boyutlu kitap olsun", 3'ü "Kitabın özeti arka kapakta verilsin", 2'si "Kitabın sayfa sayısı az olsun", 1'i "Kitapta yazarın imzası olsun" ve 1'i "Kitabın görsel CD'si olsun" biçiminde görüş belirtmişlerdir.

Çizelge 12'deki verilerden, öğrencilerin kitapların dış yapısına yönelik olarak ilgi çekici olan, yazıları okunaklı ve düzgün olan ve kapağı sağlam olan kitapları beğendikleri; cilt baskısı kalitesiz, kâğıdı kalitesiz, silik baskılı ve okumaya elverişsiz yazılar olan kitapları beğenmedikleri; kaliteli baskısı olan, cildi kalın ve kullanışlı olan, sayfaları kaliteli olan, dışı ilgi çekici ve canlı renkte olan, yazı puntoları okumaya elverişli olan kitapların olmasını istedikleri görüşünde oldukları sonucu çıkarılabilir.

Ayrıca "Okuduğunuz çocuk kitaplarının nasıl olmasını istersiniz?" sorusuna yönelik öğrencilerden 3'ü "Üç boyutlu kitap olsaydı okuduklarımı daha kolay hayal edebilirdim, böyle resimli kitapları daha çok seviyorum.", 3'ü "Bence kitabın özeti arkasında olmalı, aldığım kitabın neyle ilgili olduğunu ve hoşuma gidip gitmeyeceğini ancak bu şekilde anlarım" ve 1'i "Okuduğum kitabın bence CD'si olmalı. Okuduktan sonra CD'sini izlemek istiyorum. Böylece okuyup ta hatırlayamadığım bölümleri belki CD'yi izledikten sonra hatırlayabilirim." şeklinde görüş belirtmişlerdir.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

4.1. SONUÇ

İlköğretim öğrencilerinin çocuk kitaplarına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan bu araştırma tarama modeline göre gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya, 2008-2009 öğretim yılının güz döneminde Eskişehir il merkezinden seçilen 15 ilköğretim okulunda öğrenimine devam eden 4. sınıftan 474 ve 5. sınıftan 449 olmak üzere toplam 923 öğrenci katılmıştır. Araştırmada araştırmacı tarafından geliştirilen “İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarına İlişkin Görüşlerini Belirleme Anketi” kullanılmıştır. Anketin uygulanmasından sonra, toplanan verilerin istatistiksel çözümlenmesi sonucunda elde edilen bulgular ışığında şu sonuçlara ulaşılmıştır.

4.1.1. İlköğretim Öğrencilerinin Tercih Ettikleri Kitap Türlerine İlişkin Sonuçlar

İlköğretim öğrencileri % 75,2 oranında “hikâye”, % 60 oranında “masal”, % 49,7 oranında “çizgi roman”, % 47,2 oranında “şiiir”, % 45,6 oranında “efsane”, % 39,7 oranında “roman”, % 36,5 oranında “fabl” ve % 26,4 oranında “anı” türünde kitapları tercih etmektedirler.

4.1.2. İlköğretim Öğrencilerinin Tercih Ettikleri Kitap Konularına İlişkin Sonuçlar

İlköğretim öğrencileri % 82,6 oranında “macera”, % 57,6 oranında “mizahi”, % 53,3 oranında “kahramanlık”, % 50,4 oranında “hayvan”, % 45 oranında “icat”, % 42,1 oranında “duygusal”, % 39,1 oranında “gezi”, % 38 oranında “tarihi”, % 36,9 oranında “yakın çevre”, % 19,1 oranında “biyografi”, % 1,5 oranında “korku” ve % 0,4 oranında “bilim kurgu” konularını içeren kitapları tercih etmektedirler.

4.1.3. İlköğretim Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı Düzeylerine İlişkin Sonuçlar

İlköğretim öğrencilerinin % 68'i çok okuyan öğrencilerden oluşmaktadır. Başka bir ifadeyle yüksek okuma alışkanlığına sahiptir. Bununla birlikte öğrencilerin % 25,7'si orta düzeyde okuma alışkanlığına sahipken, % 6,2'si az okumakta, % 0,1'i ise hiç kitap okumamaktadır.

4.1.4. İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarının Dış Yapısıyla İlgili Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

- İlköğretim öğrencileri kitapların boyutunun kullanışlı ve rahat taşınabilir ağırlıkta olduğu, okumaya elverişli kâğıt kullanıldığı, kitaptaki resimlerin, resim renklerinin ve yazıların sayfada düzgün yer aldığı, resim ve yazıların uyum içinde olduğu kapakta ilgi çekici resimlerin yer aldığını, kapak resimlerinin içerikle ilgili olduğu, kapak bilgilerinin tam olarak verildiği, kitap harflerinin okunacak büyüklükte olduğu, kitap cümlelerinin okumayı kolaylaştıracak biçimde yerleştirildiği, yazı fontunun okumaya elverişli bir şekilde düzenlendiği, resimlerin içerikle bir bütünlük oluşturduğu, resimlerin konuyu zihinde canlandıracak şekilde tasarlandığı konularında olumlu görüşe sahiptirler.
- İlköğretim öğrencilerinin, kitaplarda sağlam ve kolay yırtılmayan kâğıt kullanılması, kitap kapağının sağlam ve dayanıklı olması, kitap cildinin sağlam ve kolay dağılmayan nitelikte olması, kitaplarda silik harf ve kelimelerin yer alması, el yazısı ile yazılmış kitapların okumaya elverişsiz olması, kitaplarda canlı ve renkli resimlere yer verilmesi ve kitaplardaki resimlerin içerikle aynı sayfada yer alması konularında ise biraz olumsuz görüşe sahiptirler.

4.1.5. İlköğretim Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarının İç Yapısıyla (İçeriğine) İlgili Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

- İlköğretim öğrencileri, kitap konularının ilgi çekici olduğu, kitaplarda anlatılan ana fikrin somut olarak verildiği, kitaplarda yaşama, insanlara ve doğaya karşı duyarlı

düşünceler yer aldığı, kitaplarda olayların birbirleriyle ilişkili olduğu, sonucu merak ettiren olaylara yer verildiği, iletilerin anlaşılır biçimde olduğu, iletilerin olayların anlatımıyla bir bütünlük oluşturduğu, yaşamı ve insanları sevmemize ilişkin iletilere yer verildiği, kitap kahramanlarının tüm özellikleriyle tanıtıldığı, kitaplardaki olayların anlaşılır ve akıcı bir biçimde anlatıldığı, Türkçenin doğru biçimde kullanıldığı, yazım kurallarına ve noktalama işaretlerine dikkat edildiği konularında olumlu görüşe sahiptirler.

- İlköğretim öğrencilerinin, kitap konularının gerçek yaşamla ilişkilendirilmesi, kitaplarda şiddet içeren konuların yer alması, kitaplarda kurgulanan olaylar arasında gereksiz ayrıntıların yer alması, kitaplardaki kahramanların gerçek yaşamla ilişkilendirilmesi, kitaplardaki kahramanlarda kendilerine benzer özelliklere yer verilmesi, kitaplardaki olayların anlatımında sade bir dil kullanılması, kitaplarda yabancı kelimelerin yer alması, kitaplarda argo (kaba ya da kötü) kelimelerin olması ve kitaplarda anlamı bilinmeyen kelimelere, deyimlere ve atasözlerine yer verilmesi konularında ise biraz olumsuz görüşe sahiptirler.

4.1.6. İlköğretim Öğrencilerinin Okudukları Kitapların Beğenilen, Beğenilmeyen ve Olması İstenilen Özellikleriyle İlgili Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

- İlköğretim öğrencileri, kitapların ana temasına yönelik macera, aksiyon, eğlence, heyecan, merak uyandıran, güzel ve duygusal temaları içeren kitapları beğenmekte; sıkıcı, şiddet içeren, aşırı üzücü, kötü, basit ve gerçekçi olmayan temaları içeren kitapları beğenmemekte; kitapların macera, aksiyon, eğlence, duygusal, sürükleyici, uzun soluklu, gerçek yaşamla ilişkili, konu çeşitliliği çok olan ve çocuk seviyesine uygun tarzda olmasını istemektedirler.
- İlköğretim öğrencileri, kitapların içeriğine yönelik eğitici-öğretici olan ve yararlı bilgiler veren, hayal gücünü geliştiren, kahramanlık içeren, saygı, sevgi ve hoşgörü gibi davranışlara yer veren ve okumaktan zevk aldıkları türde kitapları beğenmekte; abartılı ifadelerin yer aldığı, çocuk seviyesine uygun olmayan ve gereksiz detaylara

giren türde kitapları beğenmemekte; kitapların eğitici – öğretici, yararlı bilgiler veren, içeriği ilgi çekici olan ve çizgi roman biçiminde olmasını istemektedirler.

- İlköğretim öğrencileri, kitapların dil ve anlatımına yönelik akıcı ve anlaşılır anlatımı olan, yazım hataları ve argo sözler bulunmayan, Türkçeyi doğru kullanan ve çocuklara uygun bir dil kullanan kitapları beğenmekte; argo sözlerin yer aldığı, yazım ve noktalama hatalarının olduğu, anlamı bilinmeyen ve yabancı kelimelerin yer aldığı, anlatımın kötü olduğu kitapları beğenmemekte; kitapların anlaşılır bir anlatımı olan, argo kelimeler içermeyen, yabancı kelimeler içermeyen ve yazım ve noktalama kurallarına özen gösteren biçimde olmasını istemektedirler.
- İlköğretim öğrencileri, kitapların kahramanlarına yönelik kahramanları iyi tanıtılan, kahramanları konuşturulan, çocuk karakterlere ve iyi karakterlere yer veren kitapları beğenmekte; karakter isimleri yabancı olan, kötü karakterleri bulunan, çocuk karakterleri iyi yansıtılmayan ve kahramanları iyi tanıtılmayan kitapları beğenmemekte; kitapların içeriğinde çizgi film kahramanları yer alan, çocuk kahramanlar olan, kahramanları iyi tanıtılan ve kahraman isimleri yabancı olmayan biçimde olmasını istemektedirler.
- İlköğretim öğrencileri, kitapların resimlerine yönelik konuya ilişkin resimleri olan, resimleri ilgi çeken ve konu- resim ilişkisi olan kitapları beğenmekte; resimlere yeterince yer vermeyen, resim kalitesi iyi olmayan, siyah beyaz resimleri olan ve resimleri konu ile ilişkili olmayan kitapları beğenmemekte; kitapların içeriğinde resimlere fazla yer veren, kaliteli resimler içeren, konuyla ilişkili resimleri içeren, içeriği ilgi çeken ve içeriğinde gerçekçi resimleri içeren biçimde olmasını istemektedirler.
- İlköğretim öğrencileri, kitapların dış yapısına yönelik ilgi çekici olan, yazıları okunaklı ve düzgün olan ve kapağı sağlam olan kitapları beğenmekte; cilt baskısı kalitesiz, kâğıdı kalitesiz, silik baskılı ve okumaya elverişsiz yazılar olan kitapları beğenmemekte; kitapların kaliteli baskısı olan, cildi kalın ve kullanışlı olan, sayfaları kaliteli olan, dışı yapısı ilgi çekici ve canlı renkte olan, yazı puntoları okumaya elverişli olan biçimde olmasını istemektedirler.

4.1.7. Nicel ve Nitel Verilerin Karşılaştırılmasına İlişkin Sonuçlar

- “Kitap konuları gerçek yaşamla ilişkilendirilmiş mi? sorusuna öğrencilerden 481’inin “evet”, 346’sının “kısmen” ve 94’ünün “hayır” yanıtı verdikleri bulgusu, öğrencilerden 26’sının kitaplarda konuların gerçek yaşamla ilişkili olmasını beğendikleri ve 38’inin kitap konularının gerçek yaşamla ilişkili olmasını istedikleri bulguları ile örtüşmektedir.
- “Kitaplarda sonucu merak ettiren olaylara yer verilmiş mi? sorusuna öğrencilerden 744’ünün “evet”, 142’sinin “kısmen” ve 33’ünün “hayır” yanıtını verdikleri bulgusu, öğrencilerden 52’sinin kitaplarda merak uyandıran konuların olmasını beğendikleri ve 24’ünün kitaplarda merak uyandıran konuların olmasını istedikleri bulguları ile örtüşmektedir.
- “Kitaplarda şiddet içeren konular yer almış mı?” sorusuna öğrencilerden 270’inin “evet”, 246’sının “kısmen” ve 405’inin “hayır” yanıtını verdikleri bulgusu, öğrencilerden 61’inin kitaplarda konuların şiddet içermesini beğenmedikleri ve 13’ünün kitaplarda konuların şiddet içermemesini istedikleri bulguları ile örtüşmektedir.
- “Kitaplarda yaşamı ve insanları sevmemize ilişkin iletiler (mesajlar) yer almış mı?” sorusuna öğrencilerden 628’inin “evet”, 216’sının “kısmen” ve 75’inin “hayır” yanıtını verdikleri bulgusu, öğrencilerden 21’inin kitaplarda saygı, sevgi ve hoşgörü gibi davranışlara yer verilmesini beğendikleri bulgusu ile örtüşmektedir.
- “Kitaplarda kurgulanan olaylar arasında gereksiz ayrıntılar yer almış mı?” sorusuna öğrencilerden 354’ünün “evet”, 262’sinin “kısmen” ve 306’sının “hayır” yanıtını verdikleri bulgusu, öğrencilerden 9’unun kitaplarda gereksiz detaylara girilmesini beğenmedikleri bulgusu ile örtüşmektedir.
- “Kitaplardaki olaylar akıcı bir biçimde anlatılmış mı?” sorusuna öğrencilerden 707’sinin “evet”, 174’ünün “kısmen” ve 35’inin “hayır” yanıtını verdikleri bulgusu,

öğrencilerden 53'ünün kitaplarda akıcı anlatımın olmasını beğendikleri bulgusu ile örtüşmektedir.

- “Kitaplarda anlamını bilmediğiniz kelimelere yer verilmiş mi?” sorusuna öğrencilerden 494'ünün “evet”, 320'sinin “kısmen” ve 105'inin “hayır” yanıtını verdikleri bulgusu, öğrencilerden 45'inin kitaplarda anlamı bilinmeyen kelimelerin olmasını beğenmedikleri ve 2'sinin kitaplarda anlamı bilinmeyen kelimelerin olmamasını istedikleri bulguları ile örtüşmektedir.
- “Kitaplardaki kahramanlar tüm özellikleriyle anlaşılır bir biçimde tanıtılmış mı?” sorusuna öğrencilerden 742'sinin “evet”, 159'unun “kısmen” ve 20'sinin “hayır” yanıtını verdikleri bulgusu, öğrencilerden 22'sinin kitaplarda kahramanların iyi tanıtılmasını beğendikleri bulgusu ile örtüşmektedir.
- “Kitaplardaki kahramanlar gerçek yaşamla ilişkilendirilmiş mi?” sorusuna öğrencilerden 500'ünün “evet”, 319'unun “kısmen” ve 102'sinin “hayır” yanıtını verdikleri bulgusu, öğrencilerden 9'unun kitaplardaki kahramanların gerçekçi olmasını beğendikleri bulgusu ile örtüşmektedir.
- “Kitaplardaki yazılar okunacak büyüklükte mi?” sorusuna öğrencilerden 734'ünün “evet”, 170'inin “kısmen” ve 18'inin “hayır” yanıtını verdikleri bulgusu, öğrencilerden 13'ünün kitaplarda yazıların okunaklı ve düzgün olmasını beğendikleri bulgusu ile örtüşmektedir.
- “Kitap kapakları sağlam ve dayanıklı mı?” sorusuna öğrencilerden 624'ünün “evet”, 252'sinin “kısmen” ve 47'sinin “hayır” yanıtını verdikleri bulgusu, öğrencilerden 7'sinin kitaplar kapaklarının sağlam olmasını beğendikleri bulgusu ile örtüşmektedir.
- “Kitaplarda silik harf ya da kelimeler (baskı kalitesi) yer alıyor mu?” sorusuna öğrencilerden 373'ünün “evet”, 323'ünün “kısmen” ve 226'sinin “hayır” yanıtını verdikleri bulgusu, öğrencilerden 36'sinin kitaplar sayfalarına silik yazıların olmasını beğenmedikleri bulgusu ile örtüşmektedir.

- “Kitaplarda sağlam-kolay yırtılmayan kâğıt kullanılmış mı?” sorusuna öğrencilerden 344’ünün “evet”, 358’inin “kısmen” ve 221’inin “hayır” yanıtını verdikleri bulgusu, öğrencilerden 40’inin kitaplarda kalitesiz kâğıt kullanılmasını beğenmedikleri ve öğrencilerden 47’sinin kitap sayfalarının kaliteli olmasını istedikleri bulguları ile örtüşmektedir.
- Öte yandan “Kitaplarda noktalama işaretleri doğru kullanılmış mı?” sorusuna öğrencilerden 734’ünün “evet”, 165’inin “kısmen” ve 22’sinin “hayır” yanıtını verdikleri, “Kitaplarda yazım kurallarına dikkat edilmiş mi?” sorusuna öğrencilerden 701’inin “evet”, 187’sinin “kısmen” ve 32’sinin hayır yanıtını verdikleri bulguları, öğrencilerden 11’inin kitaplarda yazım hatalarının olmamasını beğendikleri bulgusuyla örtüşürken öğrencilerden 47’sinin kitaplarda yazım ve noktalama hatalarının olmasının beğenmediklerini ve 24’ünün yazım ve noktalama kurallarına özen gösterilmesini istedikleri bulguları ile örtüşmemektedir.
- “Kitaplarda yabancı kelimeler yer almış mı?” sorusuna öğrencilerden 443’ünün “evet”, 322’sinin “kısmen” ve 155’inin “hayır” yanıtını verdikleri bulgusu, öğrencilerden 32’sinin kitaplara yabancı kelimelerin kullanılmasını beğenmedikleri ve 15’inin kitaplarda yabancı kelimelerin olmasını istemedikleri bulgularıyla örtüşürken öğrencilerden 4’ünün kitaplarda yabancı kelimelerin bulunmamasını beğendikleri bulgusu ile örtüşmemektedir.
- “Kitaplardaki anlatımda Türkçe doğru bir biçimde kullanılmış mı?” sorusuna öğrencilerden 669’unun “evet”, 223’ünün “kısmen” ve 28’inin “hayır” yanıtını verdikleri bulgusu, öğrencilerden 7’sinin kitaplarda Türkçenin doğru kullanılmasını beğendikleri bulgusu ile örtüşürken öğrencilerden 16’sinin kitaplarda Türkçe kullanımına özen gösterilmesini istedikleri bulgusuyla örtüşmemektedir.
- “Kitaplarda içerikle ilgili resimlere yeterince yer verilmiş mi?” sorusuna öğrencilerden 642’sinin “evet”, 206’sinin “kısmen” ve 71’inin “hayır” yanıtını verdikleri bulgusu, öğrencilerden 72’sinin kitaplarda konuya ilişkin resimlerin olmasını beğendikleri bulgusu ile örtüşürken öğrencilerden 39’unu kitaplarda konuya ilişkin resimlerin olmasını istedikleri bulgusu ile örtüşmemektedir.

- “Kitaplarda canlı ve renkli resimlere yer verilmiş mi?” sorusuna öğrencilerden 580’ninin “evet”, 238’inin “kısmen” ve 102’sinin “hayır” yanıtını verdikleri bulgusu, öğrencilerden 51’inin kitaplarda ilgi çekici resimlerin olmasını beğendikleri bulgusu ile örtüşürken öğrencilerden 28’inin kitap resimlerinin baskı kalitesini beğenmedikleri, öğrencilerden 62’sinin kitaplarda baskı kalitesinin iyi olmasını istedikleri ve öğrencilerden 29’unun kitaplarda ilgi çekici resimlere yer verilmesini istedikleri bulguları ile örtüşmemektedir.
- “Kitaplardaki resimler, içerikle (okuduğunuz konuyla) bir bütünlük oluşturmuş mu?” sorusuna öğrencilerden 731’inin “evet”, 166’sının “kısmen” ve 22’sinin “hayır” yanıtını verdikleri bulgusu, öğrencilerden 22’sinin kitaplarda resimlerin konuyla ilişkili olmasını beğendikleri bulgusu ile örtüşürken öğrencilerden 14’ünün kitap resimlerinin konu ile ilişkilendirilmesini beğenmedikleri bulgusu ile örtüşmemektedir.
- “Kitapların ciltleri sağlam ve kolay dağılmayan nitelikte mi?” sorusuna öğrencilerden 628’sinin “evet”, 216’sının “kısmen” ve 75’inin “hayır” yanıtını verdikleri bulgusu, öğrencilerden 72’sinin kitapların cilt baskı kalitesini beğenmedikleri, öğrencilerden 76’sının kitaplarda kaliteli baskı olmasını istedikleri ve öğrencilerden 68’inin kitapların cildinin kalın ve kullanışlı olmasını istedikleri bulguları ile örtüşmemektedir.
- “Kitap konuları ilgi çekici düzeyde mi?” sorusuna öğrencilerden 750’sinin “evet”, 152’sinin “kısmen” ve 20’sinin “hayır” yanıtını verdikleri bulgusu, öğrencilerden 97’sinin kitapların içeriğinin ilgi çekici olmasını istedikleri bulgusu ile örtüşmemektedir.
- “Kitaplardaki iletiler (mesajlar) anlaşılır bir biçimde verilmiş mi?” sorusuna öğrencilerden 719’unun “evet”, 170’inin “kısmen” ve 33’ünün “hayır” yanıtını verdikleri bulgusu, öğrencilerden 5’inin kitaplarda iletilerin (mesajlar) anlaşılır olmasını istedikleri bulgusu ile örtüşmemektedir.

4.2. TARTIŞMA

Bu araştırmada ilköğretim öğrencilerinin en çok tercih ettikleri kitap türlerinin hikâye ve şiir olduğuna yönelik bulgusu Belet ve Suna (2006), Gönen, Çelebi Öncü ve Işıtan (2004) ve Sainsbury'nin (2004) ilköğretim öğrencilerinin en çok hikâye-roman, mizah efsane, dergi ve şiir türünde kitaplar okuduğuna yönelik araştırma bulgularıyla örtüşmekte; Karakuş'un (2006) ilköğretim öğrencilerinin öyküleyici metinlerden hoşlandıklarına yönelik araştırma bulgusuyla benzerlik göstermektedir.

Araştırmada ilköğretim öğrencilerinin en çok tercih ettikleri kitap konularının macera, mizah ve kahramanlık olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmanın bu bulgusu Sainsbury (2004) ve Tosunoğlu'nun (2002) ilköğretim öğrencilerinin macera ve mizah türünde kitaplardan hoşlandıklarına yönelik araştırma bulgularıyla örtüşmekte; Tosunoğlu ve Kayadibi'nin (2006) macera ve komedi türünde çocuk kitaplarının çok az yayımlandığı araştırma bulgularıyla da benzerlik göstermektedir.

Öte yandan araştırmada ilköğretim öğrencilerinin okuma alışkanlığı düzeylerinin “çok okuyan” düzeyde olduğu bulgusu Belet ve Suna (2006) ile Suna'nın (2006) ilköğretim öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının “çok okuyan” düzeyde olduğu araştırma bulgularıyla tümüyle örtüşmektedir.

İlköğretim öğrencilerinin çocuk kitaplarının dış yapısına ilişkin olarak ortaya koydukları:

- Kitaplarda sağlam ve kolay yırtılmayan kâğıt kullanılması
- Kitap kapağının sağlam ve dayanıklı olması
- Kitap cildinin sağlam ve kolay dağılmayan nitelikte olması
- Kitaplarda silik harf ve kelimelerin yer almaması
- Kitaplarda canlı ve renkli resimlere yer verilmesi
- Kitaplarda resimlerin içerikle aynı sayfada yer alması

biçimindeki bulguları, Demirdöğen (2003) ile Tosunoğlu ve Kayadibi'nin (2006) yayınlarda görsel unsurlara ağırlık verildiği; ancak bazı yayınlarda resimleme

çalışmaları karalamayı aşmayan, özensiz ve ayrıntısız çizimler olduğu, hikaye ve roman kitaplarındaki çizimlerin oldukça basit olduğu, pek çok kitapta basım, imla ve noktalama hataları olduğu, bazı kitaplarda 3.hamur kağıt kullanıldığı, bazı kitaplarda resimlere fazla yer verilmediğine yönelik araştırma bulgularıyla benzerlik göstermektedir.

İlköğretim öğrencilerinin çocuk kitaplarının iç yapısına ilişkin olarak ortaya koydukları:

- Kitap konularının gerçek yaşamla ilişkilendirilmesi
- Kitaplarda şiddet içeren konuların yer almaması
- Kitaplarda kurgulanan olaylar arasında gereksiz ayrıntıların yer almaması
- Kitaplardaki kahramanlara kendilerine benzer özelliklere yer verilmesi
- Kitaplardaki olayların anlatımında sade bir dil kullanılması
- Kitaplarda yabancı kelimelerin yer almaması
- Kitaplarda argo (kaba ya da kötü) kelimelerin yer almaması
- Kitaplarda anlamı bilinmeyen kelime, deyim ve atasözlerine yer verilmemesi

biçimindeki bulguları, Demirdöğen (2003) ile Tosunoğlu ve Kayadibi'nin (2006) kitaplarda akıcı bir anlatım kullanıldığı, bazı kitapların sıkıcı olduğu, kitaplarda eğiticiğin ve öğreticiliğin ön planda tutulduğu, kahraman olarak daha çok yetişkin ve cinsiyet olarak erkek tercih edildiği, kahramanların çocuklara örnek olacak tipler olarak sunulduğu, bazı kitaplarda çocukları korkutacak ve içe kapanık birey haline getirecek öğelerin olduğu, dil özelliklerinin çocukların seviyesine uygun olmadığı, çeviri eserlerde çocukların seviyesinden oldukça uzak, eski Türkçe kelimeler içeren kitapların yayımlandığına yönelik araştırma bulgularıyla benzerlik göstermektedir.

Bu bulgular dışında ilköğretim öğrencilerinin:

- Kitap konularının gerçek yaşamla ilişkili olması
- Kitap konularının gerçekçi (abartısız) olması
- Kitap içeriği çizgi roman tarzında olması
- Kitaplarda sözlük bulunması
- Kitabın sonunda kitap ve yazar hakkında soruların olması
- Kitabın içinde şarkıların olması
- Kitapta yer alan yabancı kelimelerin okunuşunun parantez içinde verilmesi

- Kitaplarda çizgi film kahramanlarına yer verilmesi
- Kitaplarda çocuk kahramanlara yer verilmesi
- Kitaplarda ünlü kişilerin kahraman olarak yer verilmesi
- Kitaplarda yabancı isimli kahramanlara yer verilmemesi
- Kitapların içeriğinde gerçek resimlere yer verilmesi
- Kitaplarda kahramanların resimlerine yer verilmesi
- Kitaplarda konuya ilişkin boyama resimlerine yer verilmesi
- Çocuklarla konuşan bir kitap olması
- Kitap yazarı hakkında bilgi vermesi
- Üç boyutlu kitapların olması
- Kitap özetinin (kitap tanıtımı) arka kapakta yer verilmesi
- Kitabın görsel CD'sinin olması

biçimindeki bulgular da bu araştırmanın çocuk kitaplarının sahip olması gereken özelliklerine yönelik diğer bulguları oluşturmaktadır.

4.3. ÖNERİLER

Bu araştırmanın sonuçlarına dayalı olarak geliştirilen öneriler, “çocuk kitabı yazarlarına öneriler”, “yayın evlerine öneriler”, “kurum ve kuruluşlara öneriler”, “ailelere öneriler”, “öğretmenlere öneriler” ve “araştırmacılara öneriler” olmak üzere altı başlık altında verilmiştir.

4.3.1. Çocuk Kitabı Yazarlarına Yönelik Öneriler

- Kitap konuları çocuk seviyesine uygun ve gerçek yaşamla ilişkilendirilmiş olmalıdır.
- Kitaplarda kurgulanan olaylar arasında gereksiz ayrıntılardan kaçınılmalı, konuların anlatımında dolambaçlı ifadeler yer almamalıdır.
- Kitap kahramanları fazla abartılmadan gerçek yaşamla ilişkilendirilmeli. Çocukların kendilerine benzer özellikleri olan kitap kahramanlarına yer verilmelidir.

- Kitaplarda gerçek yaşamda ün yapmış ve çocukların beğendikleri kahramanlar yer almalıdır.
- Olayların anlatımında sade bir dil kullanılmalı, yabancı ve argo (kaba veya kötü) kelimelerin kullanılmasından kaçınılmalıdır.
- Anlamı bilinmeyen kelime, deyim ve atasözlerine yer verildiğinde öğrenci okuduğu metin içerisinden kelimenin anlamını çıkartabilmelidir. Ayrıca kitapların arkasında küçük bir sözlük olmalıdır.
- Kitabın bitiş kısmında kitap ve yazar hakkında genel bir değerlendirme yapabilmek amacıyla öğrenciye yönelik anket veya sorulara yer verilmelidir.
- Çocukların okumakta zorlanabilecekleri yabancı kelimeler veya kahraman isimlerinin okunuşu parantez içinde verilmelidir.
- Kitap konularına uygun resimlere yeterince yer verilmelidir.
- Kitaplarda şiddet içeren unsurlara ve aşırı duygusal unsurlara yer verilmesinden kaçınılmalıdır.
- Eğitici-öğretici unsurlara daha fazla yer verilmelidir.
- Çocukların sevebileceği şarkı, bilmece ve tekerlemelere yer verilmelidir.
- Çocukların çok sevdiği çizgi film kahramanlarının yer aldığı kitaplar yazılmalıdır.

4.3.2. Yayın Evlerine Yönelik Öneriler

- Kitaplarda kullanılan kâğıt kaliteli olmalıdır.
- Kitaplardaki resimler daha kaliteli basılmalıdır.
- Kitap kapakları daha sağlam ve dayanıklı olmalıdır.

- Kitabın cildi sağlam ve kolay dağılmayan nitelikte olmalıdır.
- Kitap baskısı kaliteli olmalı ve silik harf ya da kelimelerin bulunmamasına dikkat edilmelidir.
- Kitap içeriğiyle ilgili canlı, ilgi çekici ve kaliteli resimlere daha fazla yer verilmeli ve resimler konunun anlatıldığı sayfada yer almalıdır.
- Kitabın sonunda anlamı bilinmeyen kelime, deyim ve atasözlerini içeren bir sözlük yer almalıdır.
- Kitapta, kitap hakkında bilgi veren kısa bir özete yer verilmelidir.
- Kitabın dış yapısı çocuğun ilgisini çekebilecek canlılıkta ve nitelikte olmalıdır.
- Olanaklıysa kitapla birlikte kitabın görsel bir CD'sine yer verilmelidir.
- Üç boyutlu kitaplar tasarlanıp çocuklar için ilgi çekici hale getirilmelidir.
- Görsel ve işitsel unsurları olan, çocuklarla konuşan bir kitap tasarlanmalıdır.

4.3.3. Kurum ve Kuruluşlara Yönelik Öneriler

- Milli Eğitim Bakanlığı ile Kültür Bakanlığı, nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin yayımlanması için yayınevlerini özendirmelidir.
- Milli Eğitim Bakanlığı ile Kültür Bakanlığı'nın bünyesinde, çocuk kitaplarını denetleyen bir komisyon oluşturulmalı ve denetimde süreklilik sağlanmalıdır.
- Belediyeler bünyelerinde bulunan kütüphaneleri çocuklar için ilgi çekici hale getirilmeli ve kitaplar sürekli yenilenmelidir.
- Televizyonlarda çocuk kitaplarını tanıtıcı reklamlara yer verilmelidir.
- Okullara çocuk kitaplarını tanıtıcı broşürler dağıtılmalıdır.

- Telif hakları çekici duruma getirilerek çocuk kitabı yazarları özendirilmelidir.

4.3.4. Ailelere Yönelik Öneriler

- Aileler çocuğun gelişim özelliklerini, çocukların okuma eğilimlerini ve okuma ilgilerini iyi bilmelidir.
- Çocuklara alınan ya da önerilen kitap önce aileler tarafından gözden geçirilerek çocuk için uygunluğu kontrol edilmelidir.
- Aileler kendi istedikleri kitapları değil çocukların okumak istedikleri kitapları çocuklarına temin etmelidir.
- Aileler çocuklara hediye olarak kitap vermeyi tercih etmelidir
- Eğer olanaklıysa evde çocuk için küçük bir kitaplık oluşturulmalıdır.
- Çocuğa okuduğu kitapla ilgili sorular sorularak paylaşması sağlanmalıdır.
- Çocukların okuma ilgisini sürdürmek ve okuma alışkanlığı kazanmalarını sağlamak için evde okuma saatleri düzenlenmeli; çocuklara hoşlarına gidebileceği kitaplar hediye edilmeli; okunan kitaplar oyunlaştırılmalıdır.

4.3.5. Öğretmenlere Yönelik Öneriler

- Öğretmenler çocukların okuma eğilimlerini ve okuma ilgilerini iyi bilmelidir.
- Sınıf kitaplığını iyi bir şekilde düzenleyerek olanaklıysa öğrencilerle birlikte kitaplar temin etmelidir.
- Öğrencilere serbest okuma saatleri düzenleyerek okumalarını teşvik etmeli ve ödüllendirmelidir.
- Önerilen kitaplar öncelikle öğretmenler tarafından gözden geçirilip uygunluğu kontrol edilmelidir.

- Öğretmen iyi bir model olmalı okuduğu kitaplarla ilgili düşüncelerini öğrencilerle paylaşmalıdır.
- Öğrencilerin okudukları kitapları sınıfta tanıtip anlatmalarına olanak sağlamalıdır.
- Halk kütüphanelerine, kitap tanıtım fuarlarına geziler düzenlenmelidir.
- Ödevleri olabildiğince çocukların okumalarına katkı getirecek nitelikte vermeye özen göstermelidir.
- Olanaklıysa çocuk kitabı yazarlarının okula getirilmesine çalışmalıdır.
- Öğretmenler öğrencilerinin okumalarını alışkanlık haline getirebilmeleri için ailelerle sürekli işbirliği içinde bulunmalıdır.

4.3.6. İleri Araştırmalara Yönelik Öneriler

- Bu araştırma ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. İlköğretimin diğer sınıf düzeylerinde ve diğer eğitim basamaklarında da benzer çalışmalar yapılmalıdır.
- Bu çalışmaya benzer biçimde, çocuk kitaplarını biçimsel ve içeriksel olarak inceleyen kuramsal bir çalışma yapılmalıdır.
- Çocuk kitaplarıyla ilgili öğretmen ve ailelerin de görüşleri alınmalıdır.
- İlköğretim öğrencilerinin çocuk kitaplarına ilişkin görüşleri gözlem ve görüşme yapılarak da belirlenmelidir.

EKLER

EK	Sayfa
EK 1 MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ İZİN FORMU.....	109
EK 2 KİTAP VE ŞİİR OKUMA DOSYALARI.....	110
EK 3 KİTAP OKUMA KİŞİSEL GÖZLEM FORMU.....	117
EK 4 KİTAP OKUMA GÖZLEM FORMU.....	118
EK 5 ARAŞTIRMAYA KATILAN OKULLAR.....	119
EK 6 İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN ÇOCUK KİTAPLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİ BELİRLEME ANKETİ.....	120
EK 7 ÖĞRENCİLER TARAFINDAN OKUNAN KİTAPLAR LİSTESİ.....	128
EK 8 ÖRNEK ÇOCUK KİTAPLARI.....	144

EK 1
MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ İZİN FORMU

T.C.
ESKİŞEHİR VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4MEM.4.26.00.02.310 ( ) /
Konu : Araştırma İzni.

07.10.2008* 25298

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : a) Anadolu Üniversitesi Genel Sekreterliği'nin 23.09.2008 tarih ve B.30.2.ANA.0.70.00.01-500-688/10614 sayılı yazısı.
b) Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.

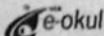
Anadolu Üniversitesi Genel Sekreterliği ilgi (a) yazısında, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Yüksek Lisans öğrencisi Çetin YILDIZ'ın, "İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Çocuk Kitaplarına İlişkin Görüşleri" adlı araştırmaları kapsamında, 2008-2009 öğretim yılı güz döneminde Müdürlüğümüze bağlı ekli listede isimleri sunulmuş olan onbeş ilköğretim okulunda 4. ve 5. sınıf öğrencilerine anket uygulamak istediği belirtilmekte olup, uygulama talebi ilgi (b) yönerge doğrultusunda Müdürlüğümüze uygun görülmektedir

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde Olur'larınıza arz ederim.

İbrahim CEYLAN
İl Milli Eğitim Müdürü

OLUR
26/09/2008

Ekrem BALLI
Vali a.
Vali Yardımcısı

Büyükdere Mah. Atatürk Bulvarı
No:24 26120 ESKİŞEHİR

Tel : (0222) 239 72 00 - 413
Fax : (0222) 239 39 22

Eğitim Öğretim Bölümü
egitimogretim26@meb.gov.tr
http://eskisehir.meb.gov.tr

EK 2

KİTAP OKUMA DOSYASI

Adım Soyadım:

Sınıfım:

Kitabın Adı: _____

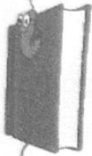
Kitabın Yazarı: _____

Kitabın Konusu: _____

Okumaya Başladığım Tarihi: _____

Okumayı Bitirdiğim Tarih: _____

Kitabı arkadaşşıma tavsiye ederim/etmem. Çünkü: _____

Kitapta değiştirmek istediğin bۆlümü/ olayı ve neden değiştirmek istediğini yazar mısın?

Okuduğun kitap hakkındaki duygularını şirle yazar mısın?

En sevdiğin/sevmediğin bۆlümü nedenleriyle birlikte yazar mısın?

Sen olsaydın kitaba nasıl bir ad verirdin?
Neden?

Kitaptan çıkardığın sonuç
nedir?

Kitabı sen yazsaydın, sonunu nasıl bitirirdin?

Kitabın yazarına bir mektup yazsaydın neler yazardın?

EK 2 (Devam)

ŞİİR OKUMA DOSYASI

Adı soyadı: _____ Sınıfı: _____

Şiirin adı: _____

Şairin adı soyadı: _____

Şiirde işlenen tema ya da konu nedir?

_____

_____

_____

Şiirde en çok hangi bölümü sevdin?

_____

_____

_____

_____

Şiirin beğendiğiniz ya da beğenmediğiniz yönlerini yazınız?

_____

_____

_____

_____

Bu şiiri sen yazsaydın, şiirde beğenmediğin bölümleri nasıl değiştirdin? Yazın.

_____

_____

_____

_____

Adı soyadı:

Sınıfı:

Numarası:

Bu şiiri okuduktan sonra neler hissettin?

► Şiir okumaktan ----- duydum. Çünkü

► Şiiri arkadaşınla birlikte okur musun?

Bu şiiri okumak sana ne kazandırdı?
Yazınız.

Şiiri sen bitirseydin son cümlelerin neler olurdu?

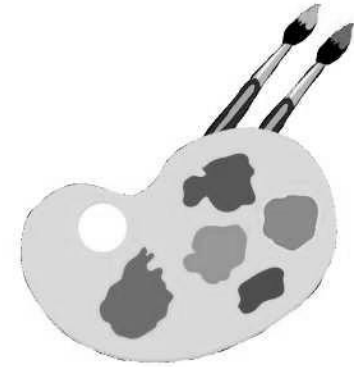

Adı soyadı:

Sınıfı:

Numarası:

Şiirde sana en ilginç gelen bölümün ya da şiirde anlatılanların resmini yapar mısın?

EK 3**KİTAP OKUMA KİŞİSEL GÖZLEM FORMU**

Adı Soyadı:
Sınıfı:
Numarası:

Tarih:...../...../.....

Aşağıda okuma alışkanlıklarınıza ilişkin bazı cümleler verilmiştir. Her cümledeki durumu sıklıkla yapıyorsanız “evet” i (X) ile işaretleyin. Ara sıra yapıyorsanız “kısmen” i, hiç yapmıyorsanız “hayır”ı işaretleyin.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Kısmen	Hayır
Kitap okurken uygun oturma biçimi ve ışık düzenini ayarlıyorum. Kitabı 35 cm. uzaklıkta tutarak okuyorum.			
Okuma amacımı belirliyorum.			
Akıcı okuyabiliyorum.			
Okurken dikkatimi yoğunlaştırıyorum.			
Okurken önceki bildiklerimi düşünüyorum.			
Karşılaştığım kelimelerin anlamlarını tahmin ediyorum.			
Okuduklarımı zihnimde canlandırıyorum.			
Ne, nerede, ne zaman, nasıl, niçin ve kim (5N1K) sorularına cevap arıyorum.			
Okuduklarımın konusunu belirleyebiliyorum.			
Okuduğumun ana fikrini belirleyebiliyorum.			
Okuduklarımdan sonuçlar çıkarabiliyorum.			
Okuduklarımı kendi yaşantımla karşılaştırıyorum.			
Okuduğumu özetleyebiliyorum.			
Okuma sırasında anlamını bilmediğim kelimelerin anlamını sözlükten buluyorum.			
Okurken notlar alıyorum.			
Okurken önemli gördüğüm yerleri belirginleştiriyorum.			

EK 5

ARAŞTIRMAYA KATILAN OKULLAR

Okullar	4.Sınıf (f)	5.Sınıf (f)	Toplam (f)
Melahat Ünügör İÖÖ.	42	38	80
Milli Zafer İÖÖ.	42	41	83
Cengiz Topel İÖÖ.	33	36	69
Ahmet Sezer İÖÖ.	25	27	52
Adalet İÖÖ.	23	37	60
Sami Sipahi İÖÖ.	40	36	76
Şeker İÖÖ.	40	38	78
İstiklal İÖÖ.	32	32	64
Metin Sönmez İÖÖ.	38	30	68
30 Ağustos İÖÖ.	42	30	72
İsmet İnönü İÖÖ.	27	24	51
71 Evler İÖÖ.	27	18	45
Yavuz Selim İÖÖ.	22	23	45
İlhan Ünügör İÖÖ.	25	25	50
Dr. Halil Akkurt İÖÖ.	16	14	30
Toplam	474	449	923

EK 6**İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN
ÇOCUK KİTAPLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİ BELİRLEME ANKETİ****Değerli Öğrenciler;**

Bu anket formu, çocuk kitaplarına ilişkin görüşlerinizi belirlemeyi amaçlayan bilimsel bir araştırma için düzenlenmiştir. Anket formunun I. Bölümünde kişisel bilgilerinize, kitap okuma alışkanlığınıza, kitap okuma eğiliminize ve son okuduğunuz kitapları belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır. II. Bölümde çocuk kitaplarının dış yapısına, III. Bölümde çocuk kitaplarının içeriğine ilişkin görüşlerinizi belirlemeye yönelik IV. Bölümde ise çocuk kitaplarına ilişkin görüşlerinizi belirlemeye yönelik açık uçlu sorular bulunmaktadır.

Araştırmada elde edilecek bilgilerin geçerliği, tamamen sizlerin anket formunu yanıtlarken göstereceğiniz içtenliğe bağlıdır. Toplanan bilgiler sadece bu araştırmada kullanılacak, başka kişilerle paylaşılmayacaktır. Bütün maddeleri içtenlikle yanıtlamanızı diliyorum, ilgi ve katkınız için teşekkür ediyorum.

Sınıf Öğretmeni
Çetin YILDIZ

I. BÖLÜM

Aşağıdaki sorularla ilgili seçeneklerden size uygun olan seçeneği (X) işareti ile belirtiniz.

1. Okuduğunuz Sınıf

- a. 4.Sınıf b. 5.Sınıf

2. Cinsiyetiniz

- a. Kız b. Erkek

3. En çok hangi tür kitaplara ilgi duyuyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- a. Hikaye
 b. Roman
 c. Şiir
 d. Masal
 e. Efsane (Kuşaktan kuşağa aktarılmış kahramanlık hikayeleri).
 f. Fabl (Hayvanların canlandığı karakterlerin anlattığı öğüt veren hikayeler)
 g. Anı
 h. Çizgi Roman
 j.Diğer, ...

4. En çok hangi konuda kitap okumayı tercih ediyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- a.Yakın çevre (Aile, sokak, mahalle, arkadaşlık, okul hayatı)
 b. Hayvan (Bir hayvanın hayatını anlatan kitaplar)
 c. Mizahi (Güldürücü, eğlendirici komik olan kitaplar)
 d. Macera (Hareketli, heyecanlı maceraları anlatan kitaplar)
 e. Duygusal (Sevgi, acıma, kızgınlık, nefret içeren kitaplar)
 f. Tarihi (Kişilerin başından geçen gerçek tarihi olaylar)
 g. Gezi (Çeşitli ülkelerin ve şehirlerin güzelliklerini anlatan)
 h. Kahramanlık (Kişilerin kahramanlıklarını anlatan)

- ( ) ı. Biyografi (Ünlü kişilerin hayatlarını anlatan)
 ( ) i. İcat (Ünlü bilim adamlarının yaptığı buluşlar)
 ( ) j. Diğer,.....

5. Okuma alışkanlığınızı belirlemek amacıyla, aşağıda verilen seçeneklerden size uygun olanının önüne çarpı (X) işareti koyunuz?

- ( ) a. Bir yılda 21 kitap ve daha fazlasını okurum.
 ( ) b. Bir yılda 6-20 arası kitap okurum.
 ( ) c. Bir yılda 1-5 arası kitap okurum.
 ( ) d. Hiç kitap okumam.

6. En son okuduğunuz 3 kitabın adını, ne sürede ve ne zaman okuduğunuzu aşağıdaki tabloya yazınız.

	Okuduğunuz Kitabın Adı	Kaç Günde Okudunuz	Hangi Ay Okudunuz
1	....	....	....
2	....	....	....
3	....	....	....

II. BÖLÜM

ÇOCUK KİTAPLARININ DIŞ YAPISINA İLİŞKİN GÖRÜŞLER

Aşağıda okuduğunuz çocuk kitaplarının dış yapısına ilişkin görüşlerinizi belirten maddeler yer almaktadır. Bu maddeleri okuyarak, bu maddelere ilişkin görüşlerinizi, ilgili maddelerin karşısına çarpı (X) işareti koyarak belirtiniz.

• Kitapların Boyutu (Büyükülüğü)		EVET	KISMEN	HAYIR
1	Kitapların boyutu (büyükülüğü) kullanışlı mı?	()	()	()
2	Kitaplar rahat taşınabilir ağırlıkta mı?	()	()	()
• Kitapların Kağıt Yapısı				
3	Kitaplarda kaliteli (okumaya elverişli) kağıt kullanılmış mı?	()	()	()
4	Kitaplarda sağlam (kolay yırtılmayan) kağıt kullanılmış mı?	()	()	()
• Kitapların Sayfa Yapısı				
5	Kitaplardaki resimler sayfada düzgün yer almış mı?	()	()	()
6	Kitaplardaki yazılar sayfada düzgün yer almış mı?	()	()	()
7	Kitaplarda yer alan resimlerin renkleri sayfada düzgün yer almış mı?	()	()	()
8	Kitaplardaki resim ve yazılar uyum içinde mi?	()	()	()
• Kitapların Kapak – Cilt Yapısı				
9	Kitapların kapakları, sağlam ve dayanıklı mı?	()	()	()
10	Kitapların kapağındaki resimler ilgi çekici mi?	()	()	()
11	Kitapların kapağındaki resimlerle içerik (kitabın konusu) arasında ilişki kurulmuş mu?	()	()	()
12	Kitapların kapağındaki bilgiler (Kitabın Adı, Yazarı ve Yayın Evi) tam olarak verilmiş mi?	()	()	()

• Kitapların Kapak – Cilt Yapısı		EVET	KISMEN	HAYIR
13	Kitapların ciltleri sağlam ve kolay dağılmayan nitelikte mi?	( )	( )	( )
• Kitapların Harf ve Cümleleri				
14	Kitaplardaki harfler okunacak büyüklükte mi?	( )	( )	( )
15	Kitaplardaki cümleler okumayı kolaylaştıracak şekilde yerleştirilmiş mi?	( )	( )	( )
16	Kitaplardaki yazı fontu (harf karakterleri) okumaya elverişli bir şekilde düzenlenmiş mi?	( )	( )	( )
17	Kitaplarda silik harf yada kelimeler (baskı kalitesi) yer alıyor mu?	( )	( )	( )
18	El yazısı ile yazılmış kitaplar okumaya elverişli mi?	( )	( )	( )
• Kitapların Resimleri				
19	Kitaplarda içerikle ilgili resimlere yeterince yer verilmiş mi?	( )	( )	( )
20	Kitaplardaki resimler, içerikle (okuduğunuz konuyla) bir bütünlük oluşturmuş mu?	( )	( )	( )
21	Kitaplarda canlı ve renkli resimlere yer verilmiş mi?	( )	( )	( )
22	Kitaplardaki resimler, içerikle (okuduğunuz metinle) aynı sayfada yer almış mı?	( )	( )	( )
23	Kitaplardaki resimler, okuduğunuz konuyu zihninizde (aklınızda) canlandırarak şekilde tasarlanmış mı?	( )	( )	( )

<p>• Kitapların Dış Yapısıyla İlgili Sizin Eklemek İstedığınız Görüşleriniz:</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
--

II. BÖLÜM

ÇOCUK KİTAPLARININ İÇERİĞİNE (İÇ YAPISINA) İLİŞKİN GÖRÜŞLER

Aşağıda okuduğunuz kitapların içeriğine ilişkin görüşlerinizi belirten maddeler yer almaktadır. Bu maddeleri okuyarak, bu maddelere ilişkin görüşlerinizi, ilgili maddelerin karşısına (X) işareti koyarak belirtiniz.

• Kitapların Konusu ve Ana Fikri (Düşüncesi)		EVET	KISMEN	HAYIR
1	Kitap konuları ilgi çekici düzeyde mi?	( )	( )	( )
2	Kitap konuları gerçek yaşamla ilişkilendirilmiş mi?	( )	( )	( )
3	Kitaplarda anlatılan ana fikir somut olarak (anlaşılır biçimde) verilmiş mi?	( )	( )	( )
4	Kitaplarda, yaşama karşı duyarlı olmaya ilişkin düşünceler yer almış mı?	( )	( )	( )
5	Kitaplarda, insanlara karşı duyarlı olmaya ilişkin düşünceler yer almış mı?	( )	( )	( )
6	Kitaplarda, doğaya karşı duyarlı olmaya ilişkin düşünceler yer almış mı?	( )	( )	( )
7	Kitaplarda şiddet içeren konular yer almış mı?	( )	( )	( )
• Kitapların Planı (Olayların Kurgusu)				
8	Kitaplarda kurgulanan olaylar arasında gereksiz ayrıntılar yer almış mı?	( )	( )	( )
9	Kitaplarda olaylar birbirleriyle ilişkili bir biçimde sıralanmış mı?	( )	( )	( )
10	Kitaplarda sonucu merak ettiren olaylara yer verilmiş mi?	( )	( )	( )
• Kitapların İletileri (Mesajları)				
11	Kitaplardaki iletiler (mesajlar) anlaşılır bir biçimde verilmiş mi?	( )	( )	( )
12	Kitaplardaki iletiler (mesajlar) ile olayların anlatımı arasında anlamlı bir bütünlük kurulmuş mu?	( )	( )	( )
13	Kitaplarda hayatı ve insanları sevmemize ilişkin iletiler (mesajlar) yer almış mı?	( )	( )	( )

• Kitapların Kahramanları		EVET	KISMEN	HAYIR
14	Kitaplardaki kahramanlar tüm özellikleriyle anlaşılır bir biçimde tanıtılmış mı?	( )	( )	( )
15	Kitaptaki kahramanlar gerçek yaşamla ilişkilendirilmiş mi?	( )	( )	( )
16	Kitaplardaki kahramanlarla kendimize benzer özelliklere yer verilmiş mi?	( )	( )	( )
• Kitapların Dil ve Anlatımı				
17	Kitaplardaki olayların anlatımında sade bir dil kullanılmış mı?	( )	( )	( )
18	Kitaplardaki olaylar anlaşılır bir biçimde anlatılmış mı?	( )	( )	( )
19	Kitaplardaki olaylar akıcı bir biçimde anlatılmış mı?	( )	( )	( )
20	Kitaplardaki anlatımda Türkçe doğru bir biçimde kullanılmış mı?	( )	( )	( )
21	Kitaplarda yabancı kelimeler yer almış mı?	( )	( )	( )
22	Kitaplarda argo (kaba ya da kötü) kelimeler yer almış mı?	( )	( )	( )
23	Kitaplarda noktalama işaretleri doğru kullanılmış mı?	( )	( )	( )
24	Kitaplarda yazım kurallarına dikkat edilmiş mi?	( )	( )	( )
25	Kitaplarda anlamını bilmediğiniz kelimelere yer verilmiş mi?	( )	( )	( )
26	Kitaplarda anlamını bilmediğiniz deyimlere yer verilmiş mi?	( )	( )	( )
27	Kitaplarda anlamını bilmediğiniz atasözlerine (özlü sözlere) yer verilmiş mi?	( )	( )	( )

• Kitapların İçeriğiyle (İç Yapısı) İlgili Sizin Eklemek İstedığınız Görüşleriniz:
.....
.....
.....

IV. BÖLÜM
ÇOCUK KİTAPLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİZ

1. Okuduğunuz çocuk kitaplarının en beğendiğiniz özellikleri nelerdir?

.....

.....

.....

.....

.....

2. Okuduğunuz çocuk kitaplarının en beğenmediğiniz özellikleri nelerdir?

.....

.....

.....

.....

.....

3. Okuduğunuz çocuk kitaplarının nasıl olmasını isterdiniz?

.....

.....

.....

.....

.....

EK 7

**İLKÖĞRETİM 4. ve 5. SINIF ÖĞRENCİLERİ TARAFINDAN
OKUNAN KİTAPLAR VE OKUNMA SAYILARI**

4.SINIF		5.SINIF	
<u>Kitabın Adı</u>	<u>Okunma Sayısı</u>	<u>Kitabın Adı</u>	<u>Okunma Sayısı</u>
Keloğlan Masalları	28	Pinokyo	35
Pinokyo	27	Heidi	23
Pollyanna	24	Pamuk Prenses ile Yedi Cüceler	22
Heidi	23	Alice Harikalar Diyarında	18
Alice Harikalar Diyarında	18	Kırmızı Başlıklı Kız	16
Robin Hood	18	Nasrettin Hoca Hikayeleri	16
Peter Pan	16	Peter Pan	15
Define Adası	15	Pollyanna	15
Ezop Masalları	15	Parmak Çocuk	14
Seksen Günde Devri Alem	15	Robin Hood	14
Nasrettin Hoca Fıkraları	12	Ezop Masallar	13
Tom Sawyer	12	Falaka	13
İnsan Ne İle Yaşar	11	Alaaddin'in Sihirli Lambası	12
Andersen Masalları	10	Çizmeli Kedi	12
Harry Potter	10	Define Adası	11
Pamuk Prenses ile Yedi Cüceler	10	Üç Silahşörler	11
Çocuk Kalbi	9	Kibritçi Kız	10
Kaşığı	9	Kül Kedisi	10
Küçük Prens	9	Dede Korkut Masalları	9
Yalnız Efe	9	Guliver'in Gezileri	9
Şermin	8	La Fontain'den Masallar	9
Ali Baba ve Kırk Haramiler	7	Perili Köşk	9
Çizmeli Kedi	7	Seksen Günde Devri Alem	9
Diyet	7	Andersen Masalları	8
Falaka	7	Deniz Altında Yirmibin Fersah	8
Küçük Kadınlar	7	Mutlu Prens	8
La Fontain Masalları	7	Yalnız Efe	8
Çirkin Ördek Yavrusu	6	Robinson Crusoe	7
Karagöz ile Hacivat	6	Çirkin Ördek Yavrusu	6
Küçük Prenses	6	Çocuk Kalbi	6
Lassie	6	Keloğlan Masalları	6
Pal Sokağı Çocukları	6	Umut Yolcuları	6
Şeker Portakalı	6	Altın Işık	5
Şu Çılgın Türkler	6	Atasözlerimiz	5
Üç Silahşörler	6	Bremen Mızıkacıları	5
Beyaz Yele	5	Değirmenden Mektuplar	5
Bir Küçük Osmancık Vardı	5	Don Kişot	5
Deli Dumrul	5	Kurşun Asker	5
Guliver'in Gezileri	5	Oliver Twist	5
Kırmızı Başlıklı Kız	5	Onbir Klasik Masal	5
Kibritçi Kız	5	Ömer'in Çocukluğu	5
Ökkeş Kapıcı	5	Simbad	5
Ökkeş Lunaparkta	5	Uzun Yolculuk	5
Parmak Çocuk	5	Ali Baba ve Kırk Haramiler	4
Robinson Crusoe	5	Arı Maya	4
Uyuyan Güzel	5	Balonla Beş Hafta	4

**İLKÖĞRETİM 4. ve 5. SINIF ÖĞRENCİLERİ TARAFINDAN
OKUNAN KİTAPLAR VE OKUNMA SAYILARI (Devam)**

4.SINIF		5.SINIF	
<u>Kitabın Adı</u>	<u>Okunma Sayısı</u>	<u>Kitabın Adı</u>	<u>Okunma Sayısı</u>
Alaaddin'in Sihirli Lambası	4	Geveze Kurbağa	4
Altın Işık	4	İki Yıl Okul Tatili	4
Başını Vermeyen Şehit	4	Karlar Kraliçesi	4
Beyaz Diş	4	Neşeli Boyacı	4
Bir Şeftali Bin Şeftali	4	Tavşan ile Kaplumbağa	4
Cimri Balık	4	Uyuyan Güzel	4
Değirmenimden Mektuplar	4	Ağustos Böceği ile Karınca	3
Deniz Altında Yirmibin Fersah	4	Bilmece Amca	3
Don Kışot	4	Brezilya Masalları	3
Dört Kardeşler	4	Deli Dumrul	3
Evliya Çelebi Maceraları	4	Esrarlı Ada	3
Fadiş	4	Eşekler Cenneti	3
Hansel ve Gretel	4	Fareli Köyün Kavalcısı	3
Kumluktaki Yavru Martı	4	İnsan Ne ile Yaşar	3
Küçük Kara Balık	4	Kaçın Amazonlar Geliyor	3
Küçük Kemancı	4	Kargalarla Baykuşların Savaşı	3
Masal Parkı	4	Kedi ile Fare	3
Mutlu Prens	4	Kırmızı Araba	3
Oliver Twist	4	Küçük Deniz Kızı	3
Pembe İncili Kaftan	4	Masallar Ülkesi	3
Perili Köşk	4	Mavi Çakal	3
Sevgili Salak Günlük	4	Ökkeş Maçta	3
Sokak Çalgıcısı	4	Ökkeş Otoparkta	3
Türk Öykülerinden Seçmeler	4	Pocahontas	3
Yaşlı Adam ve Deniz	4	Sihirli Pınar	3
Ahşap Evin Çocukları	3	Şaşkın Papağan	3
Altın Kaz	3	Şu Çılgın Türkler	3
Ayakkabı Dükkanı	3	Tekerlemeler	3
Bir Eşeğin Anıları	3	Topuz	3
Bir Genç Kızın Gizli Defteri	3	Türk Atasözlerinden Seçmeler	3
Dede Korkut Hikayeleri	3	Yaramaz Tom	3
Dünya'nın Merkezine Seyahat	3	Yıldızları Süpürmek	3
Fareli Köyün Kavalcısı	3	Yumurtadan Çıkan Öğretmen	3
Forsa	3	Yusuf'un Treni	3
Görünmez Adam	3	Yüzbir Dalmaçyalı	3
Hannah Montana Sır Tutmak	3	Alev Dilli Canavar	2
Kimsesiz Çocuk	3	Algül ile Akgül	2
Kurşun Asker	3	Ali'nin Macerası	2
Mevlana'dan Masallar	3	Anneannemin Gramafonu	2
Mimar Sinan	3	Avcumda Bir Kuş Var	2
Oduncunun Çocukları	3	Azat Kuşu	2
Orman Çocuğu	3	Bambi	2

**İLKÖĞRETİM 4. ve 5. SINIF ÖĞRENCİLERİ TARAFINDAN
OKUNAN KİTAPLAR VE OKUNMA SAYILARI (Devam)**

4.SINIF		5.SINIF	
<u>Kitabın Adı</u>	<u>Okunma Sayısı</u>	<u>Kitabın Adı</u>	<u>Okunma Sayısı</u>
Ökkeş Dolmuşcu	3	Beberuhi	2
Scooby-Doo ve Hayaletli Maç	3	Ben Mustafa Kemal	2
Sefiller	3	Benim Babam Sihirbaz	2
Ulduz ile Konuşan Bebek	3	Bıcırık Hayvanlar Aleminde	2
Vahşetin Çağrısı	3	Billur Köşk	2
Yüzbir Dalmaçyalı	3	Billur Köşk Masalları	2
Afacanlar Çetesi	2	Bilmece Fabrikası	2
Ağaç Kız	2	Bir Günde Düş ve Gerçek	2
Altın Masallar	2	Bomba	2
Altın Saçlı Kız	2	Boyuna Uzayan Burun	2
Altın Yumurtlayan Tavuk	2	Bütün Kabahat Sütü Kahvenin	2
Azat Kuşu	2	Çiçeklerin Dili	2
Bağrı Yanık Ömer	2	Çoban Kız	2
Bremen Mızıkacıları	2	Değirmencinin Kızı	2
Bütün Kabahat Sütü Kahvenin	2	Demiryolu Çocukları	2
Büyülü Parmak	2	Deniz Kızı	2
Çılgın Bilim Adamları	2	Dünya Çocukları	2
Çirkin ile Güzel	2	Düş Göremeyen Padişah	2
Çoban Kız	2	Edison'un Öyküsü	2
Dedektif Mickey	2	Esrarlı Şato	2
Demiryolu Çocukları	2	Etiyopya Masalları	2
Deniz Yılanı	2	Fil Olmak İstemeyen Fil Yavrusu	2
Esrarlı Ada	2	Garfield ve Hayalet Öğretmen	2
İki İnatçı Keçi	2	Göldeki Esrar	2
İkizler	2	Gül Peri	2
Kahraman Ali	2	Güneşe Köprü	2
Kitaplardan Korkan Çocuk	2	Güvercinci Keloğlan	2
Koca Kulaklı Yalan	2	Güzel ve Çirkin	2
Komik Çocuk	2	Halka	2
Küçük Deniz Kızı ile Balıkçı	2	Hani Herşey Oyundu	2
Küçük Kız	2	Harry Potter	2
Kütük	2	İhtiyar Cadı	2
Mercan Adası	2	İki İnatçı Keçi	2
Monte Kristo Kontu	2	İmparatorun Yeni Giyisileri	2
Narnia Günlükleri	2	İsviçreli Robinsonlar	2
Neşeli Boyacı	2	İtalyan Masalları	2
Nutuk	2	Kahraman Çocuk	2
Ömer'in Çocukluğu	2	Kanlı Oyun	2
Parmak Kız	2	Kar Topu	2
Peri Masalları	2	Kara Bulut	2
Periler Ülkesinde	2	Karagöz ile Hacivat	2
Püsküllü Prens	2	Karanfil Kız	2
Rapunzel	2	Karanlığı Kovan Ateş Böcekleri	2

**İLKÖĞRETİM 4. ve 5. SINIF ÖĞRENCİLERİ TARAFINDAN
OKUNAN KİTAPLAR VE OKUNMA SAYILARI (Devam)**

4.SINIF		5.SINIF	
<u>Kitabın Adı</u>	<u>Okunma Sayısı</u>	<u>Kitabın Adı</u>	<u>Okunma Sayısı</u>
Rüya Kız	2	Kaşığı	2
Selen'in Anneannesi Geliyor	2	Kelile ve Dimme	2
Sevgi Arayan Çocuk	2	Kır Gezisi	2
Sıcak Ekmek	2	Kırmızı Bisiklet	2
Simbad	2	Kimsesiz Çocuk	2
Siyah Lale	2	Korsanların Peşinde	2
Sophie'nin Yaramazlıkları	2	Kral ile Dilenci	2
Tiryaki Sözler	2	Kurnaz Tilki	2
Tom Amca'nın Kulübesi	2	Kurt ile Köpek	2
Türk Bilmecelerinden Seçmeler	2	Küçük Futbolcu	2
Türk Ninnilerinden Seçmeler	2	Küçük Kara Balık	2
Uçan Motor	2	Küçük Madenci	2
Unutulmuş Eski Haritalar Dükkanı	2	Küçük Prens	2
Üşengeç	2	Kütük	2
Yağmur Yağdıran Kedi	2	Lastik Tekerler	2
Yüksek Ökçeler	2	Mulan	2
Ada		Nutuk	2
Adada Macera		Onbeş Yaşında Bir Kaptan	2
Adalet ve Fazilet		Orman Çocuğu	2
Ağlayan Nar ile Gülen Ayva		Ortalık Karanlık	2
Akıllı Pireler		Özgürlüğün En Yücesi	2
Akrep Ve Kurbağa		Rapunzel	2
Akşemseddin		Sabır Taşı	2
Ali ile Arkadaşları		Sarı İnek	2
Altın Balık		Selen'in Arkadaşları	2
Altın Çakmak		Sesimi Duyuyormusun	2
Altın Çıkrık		Sevgili Salak Günlük	2
Altın Elma		Sihirli Değnek	2
Altın Yumurta		Sokak Çocuğu	2
Anadolu Efsaneleri		Şermin	2
Anıtların Öyküleri		Taş Bebek	2
Anneannem Cankurtaran		Taşların Muhafızı	2
Anneannemin Cep Telefonu		Tom Sawyer	2
Anneannemin Erikli Bahçesi		Tom ve Jerry	2
Anneannemin Gramofonu		Tut Elimi Sıkıca	2
Anneannemin Konuk Kedisi		Türk Bilmecelerinden Seçmeler	2
Annem Dans Kraliçesi		Türk Deyimlerinden Seçmeler	2
Ant		Türk Manilerinden Seçmeler	2
Anton Cehov Masalları		Türk Ninnilerinden Seçmeler	2
Aptal Balık		Uçan Sandık	2
Arı		Uldız ile Konuşan Bebek	2
Arkadaşım Bilgisayar		Üç Balığın Hikayesi	2
Armutlu Tarla		Yalancı Çoban	2

**İLKÖĞRETİM 4. ve 5. SINIF ÖĞRENCİLERİ TARAFINDAN
OKUNAN KİTAPLAR VE OKUNMA SAYILARI (Devam)**

4.SINIF	Okunma Sayısı	5.SINIF	Okunma Sayısı
<u>Kitabın Adı</u>	<u>Okunma Sayısı</u>	<u>Kitabın Adı</u>	<u>Okunma Sayısı</u>
Arslan ile Fare		Yaşasın Kral Anneanne	2
Asa		Yumurta Bebekler	2
Atasözleri		Yürek Dede ile Padişah	2
Atatürk'ü Gördüm		Zümrüt Şehir	2
Ateş ile Kılıç		Baltacı	1
Ateşte Yanmayanlar		Göç Destanı	1
Avcı ile Kız		Hayaller Ülkesi	1
Aya Seyahat		Kahraman Aslan	1
Aya Yolculuk		Keloğlan	1
Ayakkabıcı		Keloğlan ve Cüceler	1
Ayakkabının Öyküsü		Keloğlan ve Devler	1
Ayşegül'e Ne Oldu		Kömür Madeni	1
Babamın Yaramazlıkları		Mustafa Kemal Atatürk	1
Babişkom		Yaramaz Tavşan	1
Bacaksız Okulda		Zavallı Şerif Daffi	1
Bacaksız'ın Serüvenleri		Acılı Mutluluk	
Balık Cenneti		Aç Gözlü Turna Balığı	
Balıkçının Aç Gözlü Karısı		Adada Macera	
Balım Sultan		Adil Olmanın Önemi	
Balonla Beş Hafta		Ağaç Kız	
Bana Annemi Anlat		Ağaçta Kalan Kedi	
Başarmak İçin		Ah Biz Eşşekler	
Bataklık		Akıllı Çiftçi	
Batık Kente Yolculuk		Akıllı Kız	
Batman		Al Elma	
Battal Gazi İstanbul'da		Albert Einstein Kimdir	
Belki Varmış Belki Yokmuş		Ali'nin Baba Ocağı	
Ben Bir Öğretmenim		Ali'nin Öyküsü	
Bende Çocuktum		Alis Harikalar Diyarında	
Benim Adım Selen		Alp Er Tunga Destanı	
Beş Parmak		Altın Kaz	
Beşinci Sınıf Başlıyor		Altın Kuş	
Beyaz Benekli Kaplumbağa		Altın Nine	
Beyaz Geceler		Altın Prens	
Beyaz Gemi		Altın Yumurtlayan Tavuk	
Beyaz Kaplan Krallığı		Anneannem Askere Gidiyor	
Beyaz Saçlı Genç Adam		Anneannem Bulutları Boyuyor	
Bezelye		Anneannemin Balığı	
Bıcırık Hayalet Avcısı		Anneannemin Hayvanat Bahçesi	
Bıcırık Hayvanlar Aleminde		Annemin Dili	
Bıcırık Maceraları		Annemin Masalları	
Bilginler Sınıfı		Arabalar	
Bilim Çocuk		Arıcık	
Billur Köşk Masalları		Arıtmelik İyi Kuşlar Pekiye	
Bilmeceler		Arkadaşım Hacerin Köpeği	
Bin Şeftali Bir Şeftali		Arkadaşımın Ailesi	
Binbir Gece Masalları		Armağanım Bir Fare	
Bir Demet Hikaye		Arslan ile Çakal	

**İLKÖĞRETİM 4. ve 5. SINIF ÖĞRENCİLERİ TARAFINDAN
OKUNAN KİTAPLAR VE OKUNMA SAYILARI (Devam)**

4.SINIF	Okunma Sayısı	5.SINIF	Okunma Sayısı
<u>Kitabın Adı</u>	<u>Okunma Sayısı</u>	<u>Kitabın Adı</u>	<u>Okunma Sayısı</u>
Bir Deniz Kazası		Arslan Postu	
Bir Portakal Bin Portakal		Arslan ve Tilki	
Bir Yudum Hikaye		Aslan Mex	
Biz Varız		Aslan Postu	
Bohaç Han		Atatürk	
Borozancı Başı		Atatürk Şiirleri	
Bostan ile Gülistan		Atatürk'ün Hayatı	
Bu Hoca Başka Hoca		Ay'a Yolculuk	
Bu Yurdu Bize Verenler		Ayı Kardeş	
Büyülü Kabaklar		Ayna Ustası	
Büyülü Sandık		Ayşegül ve Bebeği	
Büyülü Üç Miras		Baba Evi	
Cadı Olmanın Yolları		Baba ve Oğulları	
Cadılar		Babaannem Süsleniyor	
Cambazhane Köpeği		Bahadır'ın Öfkesi	
Can Kuşları		Bale Düşleri	
Canavar Adası		Balık Prens	
Canavar Yarasa		Balıkçı ile Balık Kız	
Canım Annem		Başımın Belası	
Cankuşların Macerası		Bayan Popüler	
Cennet Rüyası		Beethoven'ın Öyküsü	
Cesaret		Benim Orkestram Seni Döver	
Cesur Arslan		Beş Uşak	
Cesur Çocuklar		Bez Bebek	
Cesur Gazeteci		Bilgin Dede	
Cesur Terzi		Bilinmeyene Yolculuk	
Cin Kuyusu		Bir Aşk Hikayesi	
Çağıl Nasıl Mavi Oldu?		Bir Bardak Süt	
Çalı Kuşu		Bir Cinayet Bir Sır ve Bir Evlilik	
Çalınan Taç		Bir Doğum Günüm	
Çam Ağacı		Bir Kimlik Lütfen	
Çanakkale İçinde		Bir Öykü On Öykü	
Çanakkale Savaşı		Bir Siyah Çilek	
Çayda Çıra		Bir Varmış Bir Yokmuş	
Çelimsiz Çocuk		Bizim Komşular Çok Komik	
Çiftlikteki Yabancı		Böceklerin Dünyası	
Çilli Zeynep		Buz Kayaları	
Çocuklara Ninniler		Bücür Osman	
Daisy ve Göz Kamaştıran Ejderha		Bücürük	
Demir Maske		Bülbül Düdük	
Deniz Altı		Büyücü	
Deniz Ejderhası		Büyücü Sultan	
Deniz Kıyısı		Büyük Adanın Küçük Dedektifleri	

**İLKÖĞRETİM 4. ve 5. SINIF ÖĞRENCİLERİ TARAFINDAN
OKUNAN KİTAPLAR VE OKUNMA SAYILARI (Devam)**

4.SINIF	Okunma Sayısı	5.SINIF	Okunma Sayısı
<u>Kitabın Adı</u>		<u>Kitabın Adı</u>	
Deniz Kızı		Büyük Mutluluk	
Dev Oğlu		Büyükler İnsan Olabilir mi	
Dev Şeftali		Büyülü Taş	
Deve ile Fare		Büyülü Terlikler	
Dikkat Yazılı Var		Cadılar Okulu	
Doğrucu Davut		Cambazhane Merakı	
Doktor ve Hekim		Can Dostum	
Dostluk Öyküleri		Can'ın Günleri	
Dünya Çocuk Öyküleri		Cesur Gazeteci Mickey	
Dünya Çocukların Olsa		Cesur Gemici	
Dünya Hikayeleri		Chestar	
Dünya Kurtuluş Savaşı'nda		Cimri Adam	
Dünya'nın Bütün Çiçekleri		Cimri Ağa	
Düşmanla İş Birliği		Cömert Padişah	
Düşünür		Çabuk Odanı Topla	
Ejderha Avcısı		Çakmak	
Ejderha Eğitmenin Doksanyedi Yolu		Çalışkan Hayvanlar Sınıfı	
Ejderha Okulu		Çanak Tabaklar	
Ejderhalar		Çanakkale Geçilmez	
Elmas Beşik		Çanakkale Savaşı	
Elmas Nine		Çılgın Motor	
En Yaramaz Kız Okulda		Çıtır ile Pıtır	
En Yaramaz Kız Sır Saklıyor		Çiçek Kız	
Eski Evin Kiracıları		Çiçekler Susayınca	
Esrarengiz Şato		Çikolata Sokağı	
Esrarlı Kulübe		Çikolatalı Masallar	
Esrarlı Şato		Çikolatayı Kim Yiyecek	
Eşeğin Türküsü		Çilli Horoz	
Eylül		Çin'den Masallar	
Eyvah Annem		Çocuk Aşkı	
Fanatik Galatasaraylı		Çocuklar Arasında	
Fare		Çocukların Kulübesi	
Fatih Sultan Mehmet		Çok Bilen Çok Yanılır	
Fedakar Anne		Çöl Çocuğu	
Felaket Henry'nin Zalim Zaman Makinası		Dağ Fulyası	
Ferman		Dağın Ardındaki Işık	
Fil Olmak İstemeyen Fil		Dağların Efsanesi	
Filler Aradaların Üzerine Oturmaz		Demet Demet Hikaye	
Film Festivali		Deniz Altı	
Frankestein'in Gökdeleni		Deniz Feneri Çocukları	
Garfield Lunaparkta		Denizde Kaybolan Yıldız	
Geçmişten Gelen Konuklar		Dinazorların Günü	

**İLKÖĞRETİM 4. ve 5. SINIF ÖĞRENCİLERİ TARAFINDAN
OKUNAN KİTAPLAR VE OKUNMA SAYILARI (Devam)**

4.SINIF	Okunma Sayısı	5.SINIF	Okunma Sayısı
<u>Kitabın Adı</u>		<u>Kitabın Adı</u>	
Gemi Kaptanı		Disney Prensesleri	
Gemide İsyan		Dört Sincap Bir Sincaptır	
Gerçek Arkadaşlık		Dünya Masalları	
Gerçeklersen Hayaller		Dünya Ne Güzel	
Geveze Kız ile Düşük Çenesi		Dünyamız ve Depremler	
Gezmek İsteyen Gemi		Dünyanın Merkezine Yolculuk	
Gökçe Martı Dizisi		Düş ve Gerçek	
Görülmesi Gereken Yüz Yer		Düşler Ülkesi	
Görünmez Çocuk		Efe ile Robot	
Gülmeyen Kız		Ejderha Avcıları Okulu	
Gülnihal		Ejderha Eğitmenin Doksanyedi Yolu	
Gün Işığı Hoşça Kal		Ejderha Okulu	
Güneşi Uyandırılım		Elif'in Rüyası	
Güzel ve Çirkin		Elma Dersem Çık	
Hacivat ile Karagöz		Elmas Kaçakçıları	
Hadi Ama Baba		En Güzel Dünya Masalları	
Hafif Bir Seda		Epilepsi	
Hani Herşey Bir Oyundu		Eski Yıllar	
Harem		Esrarengiz Köşk	
Harizmi		Esrarlı Bahçe	
Harp Okulunda		Esrarlı Kulübe	
Havada Uçan At		Eşek Türkücüsü	
Hayal Gücünün Önemi		Evin Dev Bahçesi	
Hayalet Gemiyle Yolculuk		Evin Macerası	
Hayatın İçinden		Evliya Çelebi Maceraları	
Hayırsever Hasan		Eylül	
Haylazlar Okulu		Fadiş	
Hayvan Deyip Geçme		Fanatik Galatasaraylı	
Hayvan Hikayeleri		Fare ile Deve	
Hayvanlar Köşkü		Fasülye Taneleri	
Hediye		Fener Adası Çocukları	
Hızır		Ferman	
Hiç Boğaya Möö Denir mi?		Fındık Faresi	
High School Musical		Forsa	
Hobbit		Frenk Üzümü	
Hoca Sakal		Garip Ada	
Horozun Kuyruğu		Gayeli ve Planlı Yaratılış	
Hz. Muhammed'in Hayatı		Gelincik Arkadaş Arıyor	
Issız Ada		Gerçek Değer	
Işığa Doğru		Geveze Kaplumbağa	
Işığın Savaşçısı El Kitabı		Gezginci Cambazlar	
İbiş ile Karagöz		Gıcır Mıcır Amca	
İbni Sina		Gilgamış	

**İLKÖĞRETİM 4. ve 5. SINIF ÖĞRENCİLERİ TARAFINDAN
OKUNAN KİTAPLAR VE OKUNMA SAYILARI (Devam)**

4.SINIF	Okunma Sayısı	5.SINIF	Okunma Sayısı
<u>Kitabın Adı</u>		<u>Kitabın Adı</u>	
İki Çuval Altın		Gizli Kapı	
İki Kardeş		Gökten Düşen Üç Elma	
İki Yıl Okul Tatili		Gökyüzü Yolculuğu	
İkizler Okulda		Gölün Dibindeki Canavar	
İncili Kutu		Görünmeyen Dostlar	
İndiana Jones		Görünmez Adam	
İnsan Sıcağı Öyküleri		Gözlüklü Köpek	
İnternette Şiddet		Guliver Cüceler Ülkesinde	
İron Man		Gül Pembe	
İstanbul'un Fethi		Gül Yarası	
İyi Bir Kadın		Gülce Kızın Düşleri	
İyilik Eden İyilik Bulur		Gülderen'in Dedesi	
July Amcam		Gülen Uçurtma	
Kaçın Amazonlar Geliyor		Gülmece Güldürmece	
Kaçırılan Çocuk		Gün Doğuşu Ay Batışı	
Kahraman Fenerciler		Gündüzünü Yitiren Kent	
Kahraman Tavşan		Güvercin ile Karınca	
Kamp Arkadaşları		Güvercinim Uyur mu	
Kapıcı Ökkeş		Hacivat ile Karagöz	
Kaplan Takımı		Hanım Gülü	
Kaptan Grand ve Çocukları		Hansel ve Gretel	
Kara Ok		Havaya Uçan At	
Karga Laneti		Hayaller Diyarı	
Karlar Kraliçesi		Hayatın İçinden Hikayeler	
Kartal Yuvası		Hayvan Sevgisi	
Kaşıkçı Güzeli		Hayvanlar Dünyasını Gezelim	
Kaygan Yamaç		Hayvanlar Okulu	
Kayıp Gemi		Hayvanlar Şenliği	
Kayıp Krallık (Seri)		Hayvanların Dilinden Anlayan Padişah	
Kayıp Sözcükler		Hazan Gülü	
Kehanetin Oyunağı		Hazine Adası	
Kelebek Diyarı		Hırsız ve Kararsız Adam	
Keloğlan ile Anası		Hızır Yetiş	
Keloğlan ile Cüce		Hızlı Tavşan	
Keloğlan ile Karanlık Oda		Hoşça kal Akdeniz	
Kerem ile Aslı		Hulk	
Kıbrıs'ta Üç Türk Çocuğu		Işığa Doğru	
Kır Gezisi		Işın Çağı Çocukları	
Kırk Kahraman Kız		İdil ve Düşe Evi	
Kırmızı Bisiklet		İki Çift	
Kırmızı Kurdale		İki Kız	
Kırmızı Pabuçlar		İki Öksüz	
Kızıl Elma Neresi		İki Şehrin Hikayesi	

**İLKÖĞRETİM 4. ve 5. SINIF ÖĞRENCİLERİ TARAFINDAN
OKUNAN KİTAPLAR VE OKUNMA SAYILARI (Devam)**

4.SINIF	Okunma Sayısı	5.SINIF	Okunma Sayısı
<u>Kitabın Adı</u>		<u>Kitabın Adı</u>	
Kızılderili Çocukları		İlham Öyküleri	
Kızım Nerede		İlk Anahtar	
Koku Kite, Taka Tike, Mono Maki		İnadına Çiçek Açan Umutlar	
Komşularımız		İncili Kavak	
Korkunç Bir Akşam		İncili Peri ve Opak	
Korkusuz Kaptanlar		İstanbul Bir Bilmecce	
Kovboyculuk Oyunu		İyinin Arkadaşları	
Köydeki Arkadaşım		Japon Masalları	
Köydeki Evimiz		Kahraman Keloğlan	
Kral ile Dilenci		Kahramanlar Ormanı	
Krallığımda Bir Prenses		Kaptan Grant'ın Çocukları	
Kumluktaki Martılar		Kara Kuş Geç Kalınca	
Kumluktaki Yavru		Kara Zeybek	
Kurnaz Tilkinin Serüvenleri		Karayıp Korsanları	
Kurt ile Tilki		Kardan Adamın Rüyası	
Kurt ile Yedi Kuzu		Kardeş Köylerin Yardımları	
Kurumuş Ağaçlar		Kardeşim Yusufcan	
Kutunun İçinde Kim Var		Karga ile Yılan	
Küçük Asker		Karlı Yollarda	
Küçük Balıkçılar		Kartopu	
Küçük Çocuk		Kasım Çiçekleri	
Küçük Gezgin		Kaşağı	
Küçük Gezgin Eskişehirde		Kaybolan Şehir	
Küçük Hanımlara Masal Keyfi		Kayıp Ada	
Küçük Kahraman Zor Ali		Kayıp Çocuk	
Küçük Kayahan		Keçi Kadın	
Küçük Serseri		Keçinin Bayramı	
Küçük Yunusun Evi		Kedicik	
Külâh		Kedinin Oyunu	
Küskün Ayıcık		Kelaynak Kuşu	
Lanetli Vadi		Keloğlan Hikayeleri	
Latife Hanım		Keloğlan ile Kırk Haramiler	
Limandaki Canavar		Keloğlan Zengin Olmuş	
Limon Kız		Keloğlan'ın Değirmeni	
Mağara Çiçekleri		Keloğlan'ın Güvercinleri	
Mağara Devleri		Kendini Çirki Gören Karga	
Mahcup Pehlivan		Keramet	
Manilerden Seçmeler		Kırıklı Murat Destanı	
Marekte Sesler		Kırk Gece Kırk Masal	
Martı		Kırk Haramiler	
Martıya Uçmayı Öğreten Kedi		Kırmızı Balon	
Marvel Maceraları		Kış Ana	
Masal Adası		Kibirli Maymun	

**İLKÖĞRETİM 4. ve 5. SINIF ÖĞRENCİLERİ TARAFINDAN
OKUNAN KİTAPLAR VE OKUNMA SAYILARI (Devam)**

4.SINIF	Okunma Sayısı	5.SINIF	Okunma Sayısı
<u>Kitabın Adı</u>		<u>Kitabın Adı</u>	
Masal Dünyası		Kimsesiz Kız	
Masal Masal İçinde		Kiraz Kız	
Masal Pınarı		Kitapçı Adam ve Cüceler	
Masal Sofrası		Klasik Masallar	
Masallar Dünyası		Klodi'nin Serüveni	
Mavi Masa		Komik Tavşan	
Mavi Yolculuk		Komşu Çocuk	
Mavi Yumurta		Kongo Ormanlarında	
Measle and Kötü Büyücü		Konuşan Bisiklet	
Meğer Annem Haklıymış		Konuşan Kurt	
Mehmet Akif Ersoy		Korkusuz Kaptan	
Mehmet Akif Ersoy'un Hayatı		Köydeki Arkadaşım	
Merdiven		Kral Çıplak	
Mesnevi'den Seçmeler		Kralın Hatası	
Metal Fırtına		Kraliçeyi Kurtarmak	
Midas Kartalının Gözleri		Kristiya'nın Hayatı	
Mihracenin Fili		Kristal Mumyanın Hayatı	
Mini Micky		Kurabiye Hırsızı	
Monafar Lisa'nın Gülümseyişi		Kurbağa mıyım Prenses mi	
Mustafa Almanya'da		Kurbağanın Krallığı	
Mutluluk Anahtarları		Kurnaz Tilki ile Akıllı Horoz	
Mutsuz Ayıcık		Kurt Avı	
Nar Tanesi ile Şehzade		Kurt ile Kuzu	
Ne Olmak İstiyorsun		Kurt ve Tavuklar	
Nermin'in Elif Ba'sı		Kuş Dili	
Neşe Arayan Çıt Çıt		Küçük Adamlar	
Ninem Beşiği		Küçük Ali	
Notre Dame'ın Kamburu		Küçük Bızdık	
Oduncu Veli Dayının Soprano Avradı		Küçük Çocuk	
Okula Gitmeyen Kamyon		Küçük Dalgalar	
Okullu Çocuklar		Küçük Erkekler	
Okulun En Şık Kızı		Küçük Fatma	
On Altı Elli Treni		Küçük Hanım	
Onbeş Yaşında Bir Kaptan		Küçük Kadınlar	
Onurlu Korkuluk		Küçük Kemancı	
Orman Dostu Araba		Küçük Kızın Hayalleri	
Ormandaki İhtiyar		Küçük Kimsesiz Kız	
Ormandaki Tehlike		Küçük Lord	
Osmanlı Kültür ve Medeniyeti		Küçük Piyanocu	
Oyun		Küçük Ressam ve Boyacı Çocuk	
Oyun Bizim İşimiz		Küçük Tavşanlar	
Ökkeş Bahçivan		Küskün Ayıcık	
Ökkeş Balık Avında		Lessie	

**İLKÖĞRETİM 4. ve 5. SINIF ÖĞRENCİLERİ TARAFINDAN
OKUNAN KİTAPLAR VE OKUNMA SAYILARI (Devam)**

4.SINIF	Okunma Sayısı	5.SINIF	Okunma Sayısı
<u>Kitabın Adı</u>	<u>Okunma Sayısı</u>	<u>Kitabın Adı</u>	<u>Okunma Sayısı</u>
Ökkeş Kurt Avında		Leylek Kardeş	
Ökkeş Maçta		Limon Kız ve Şehzade	
Ölü Canlar		Macar Masalları	
Ölümler Canlanıyor		Macera Adası	
Ölüm ve Sonrası		Macera Dünyası	
Ölümsüz Örümcek Adam		Manilerden Seçmeler	
Ömer Seyfettin'in Seçme Öyküleri		Masal Adası	
Ömer'in Rüyası		Masal Parkı	
Önce Ekmek		Masal Perisi	
Öncü ile Burcu		Matematiği Severim	
Örümcek Adam		Matematik Sevmeyen Ali	
Öylesine Bir Ağlayış		Mavi Araba	
Özgürlüğün En Yücesi		Mavi Bilye	
Pamuk Nine		Mavi Çiçek	
Papatya		Mavi Top	
Parktaki Adam		Maviş'in Bebeği	
Paylaşmanın Önemi		Maya Kardeşlerin Öyküsü	
Pembe İnci		Maymun ile Kaplumbağa	
Pıtırıcık'ın Bilinmeyen Öyküleri		Mehmet Akif Ersoy'dan Seçmeler	
Piramitlerdeki Hazine		Mercan Adası	
Pizza Takibi		Meşhur Olan Fakir Çocuklar	
Popi'nin Doğum Günü		Metal Fırtına	
Power Rangers		Mevlana'dan Seçmeler	
Prenses Bibos		Midas Kartalı'nın Gözleri	
Prenses ve Bezelye		Mihracenin Fili	
Primo Türk Çocuğu		Miki Fare	
Puti Puti Pembe		Mizah Dükkanı	
Püsküllü Deve		Mobidick	
Romeo ve Juliet		Modacılık	
Sakar Tay		Molier	
Sakın Kızma Anne		Mumya Macerası	
Sakız Kızın Günleri		Mustafa	
Sarı Bey		Nazik Alet	
Scooby-Do Frankeştayn'ın Canavarı		Ne Demek İstiyorsun	
Seçme Hikayeler		Nergisler	
Selen Tatilde		Niçin Yaşıyoruz	
Selen'in Arkadaşları		Nil Çocukları	
Selen'in Doktor Dedesi		Ocak Katırı Alagöz	
Sevgi		Oduncu Hinduş Şoför Fesleğen	
Sevgi Bahçesinin Bahçivanı		Okul Başlıyor	
Sevgi Masalı		Okul Vakti	
Sevgi Pınarı		Okula Gitmeyen Kamyon	
Sevgili Robotum		Okuldaki Hayalet	

**İLKÖĞRETİM 4. ve 5. SINIF ÖĞRENCİLERİ TARAFINDAN
OKUNAN KİTAPLAR VE OKUNMA SAYILARI (Devam)**

4.SINIF	Okunma Sayısı	5.SINIF	Okunma Sayısı
<u>Kitabın Adı</u>	<u>Okunma Sayısı</u>	<u>Kitabın Adı</u>	<u>Okunma Sayısı</u>
Sevginin Bedeli		Oliver'in Serüvenleri	
Sevgi'nin Rüyalari		Onun Cebindeki Neydi	
Sevgiyi Arayan Çocuk		Osmanlı Devleti	
Shapie'nin Başına Gelenler		Oyuncak Tren	
Sıpa		Öğretmenim Ağlıyordu	
Sıpa		Ökkeş Lunaparkta	
Sihirli Çakmak		Ömer Seyfettin Hikayeleri	
Sihirli Düşler Kesesi		Öteki Şiirler	
Sihirli Fasülyeler		Öyküler Neler Söylüyor	
Sihirli Yüzük		Öykülerden Seçmeler	
Silmarilyon		Padişahın Küçük Oğlu	
Simitçi Ahmet		Pal Sokağı Çocukları	
Simyacı		Parmak Kız	
Sinbat		Pasaklı Bertuğ	
Siyah İnci		Paşa Kız ile Köylü Çocuğu	
Siyah Kuş		Pembe İncili Kaftan	
Siyahlı Kadın		Pembe Pantolonlu Bulut	
Siz Olsaydınız Ne Yaptınız		Peri Kız ve Şehzade	
Sol Ayağım		Peri Kızı	
Son İki Çocuk		Peri Masalları	
Son Mohikan		Periler Ülkesinde	
Söğütler Ses Verince		Perili Ev	
Sözde Kızlar		Peygamber Sevgisi	
Spiderman		Peygamberimize Mektup Yazdım	
Spiderwick		Pıtırıcık Kampta	
Suç ve Ceza		Piknik Alanı	
Susuz Kalan Kervan		Piri Reis	
Süpermen İstanbul'a Düştü		Ponpon Kız	
Şah Kızı		Portakal Sultan	
Şah Yusuf		Power Rangers	
Şamatalı Köy		Prens Balık	
Şarkıcı Kuşlar		Prens Bulundu	
Şaşırtan Galaksi		Prenses Daisy Göz Kamaştırıyor	
Şeftali Ağacı		Prenses Emily	
Şehitler Tepesi		Prenses ile Bezelyeler	
Şenlik Günü		Prenses Kayıp	
Şiirlerle Nasrettin Hoca		Prenses Mira'nın Gizemi	
Şima		Prenses Okulu	
Şişkolarla Sıskalar		Prenses Spohia Işıldayan Sürpriz	
Şule Piknikte		Primo Türk Çocuğu	
Taras Bulba		Püsküllü Prens	
Tarla Kuşu		Rabia	
Tatil Kampı		Renkli Saat	

**İLKÖĞRETİM 4. ve 5. SINIF ÖĞRENCİLERİ TARAFINDAN
OKUNAN KİTAPLAR VE OKUNMA SAYILARI (Devam)**

4.SINIF	Okunma Sayısı	5.SINIF	Okunma Sayısı
<u>Kitabın Adı</u>	<u>Okunma Sayısı</u>	<u>Kitabın Adı</u>	<u>Okunma Sayısı</u>
Tehlikeli Kamp ve Tek Boynuzlu Dağ Atları		Reyhan	
Tehlikeye Üç Yolculuk		Romeo	
Tekerlemelerden Seçmeler		Rus Masalları	
Teksas		Rüyalarını Ver Bana	
Tembel Hamdi		Rüzgar ile Güneş	
Tepe Göz		Sakat Çocuk ve Sakat Kedi	
Therlen'in Macerası		Saklı Tutsaklar	
Tıknaz ile Şirine		Savaşın Sonu	
Tilki ile Tavşan		Scooby-Do	
Tiyatro Baskını		Sefiller	
Tomurcuk ve Pembe Kedi		Selen Okulda	
Toprak Öyküleri		Selen'in Anneannesi Geliyor	
Tribünlerde Sevgi Çiçekleri		Selen'in Ormanı	
Tutsak		Sepetteki Cıvıv	
Tutsak Bülbül		Sesim Çok mu Çirkin	
Tuzak		Sevgi Atmosferi	
Tünelden Kaçış		Sevgi Çiçeği	
Türk Deyimlerinden Seçmeler		Sevgi Masalı	
Türk Manileri		Sevginin Avcısı	
Türk Masalları		Sevginin Dili Birdir	
Türkiye Cumhuriyeti		Sevginin Gücü	
Türkülerden Seçmeler		Seyit Onbaşı	
Tüy Yumağı		Sıcak Ekmek	
Uçan Sandık		Sihirli Atlı Karınca	
Uçan Tay		Sihirli Bakraç	
Uçurtma		Sihirli Çakmak	
Uldız ile Kargalar		Sihirli Çeşme	
Unutulmaz Tatil		Sihirli Fasülye	
Uzaya Yolculuk		Sihirli Fırça	
Uzayda Bir Hafta		Sihirli Lamba	
Uzayda Buluşalım		Sihirli Leylek	
Uzaydan Gelen Öğretmen		Sihirli Masa	
Uzun Yolculuk		Sihirli Oluk	
Üç Dilek		Sihirli Tavuk	
Üç Domuzcuk		Sihirli Terlikler	
Üç Kızın Gizli Mektupları		Sihirli Yakut	
Üç M'ler Soygunculara Karşı		Sincap Puko	
Üç Nasihat		Sinco ile İlk Gün	
Ülkü Öğretmen		Sindirella	
Vahşi Kurt		Siyah İnci	
Vakitsiz Anıran Eşek		Siyah Lale	
Vatan Yahut Silistre		Sizinkiler	
Winx		Sokak Çalgıcısı	

**İLKÖĞRETİM 4. ve 5. SINIF ÖĞRENCİLERİ TARAFINDAN
OKUNAN KİTAPLAR VE OKUNMA SAYILARI (Devam)**

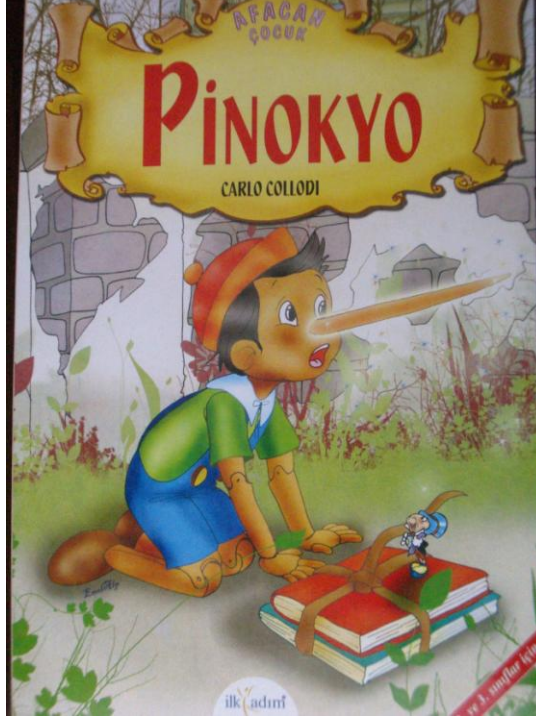
4.SINIF	Okunma Sayısı	5.SINIF	Okunma Sayısı
<u>Kitabın Adı</u>	<u>Okunma Sayısı</u>	<u>Kitabın Adı</u>	<u>Okunma Sayısı</u>
Yalıçapkını Çobanaldatan'ı Arıyor		Sokak Kedileri	
Yanık Kozalar		Sokak Süpürgesi ile Bahçe Süpürgesi	
Yasemen		Son Osmanlı Zor Ali	
Yaşanmış Hayvan Öyküleri		Sonbahar Günü	
Yaşlı Balıkçı		Söğütler Ses Verince	
Yaşlı Kadın ve Doktor		Su Hayaleti ve Korsanları	
Yedi Gün Yedi Hikaye		Sümbül Dalı	
Yedi Uyurlar		Süper Men	
Yetim Çocuk		Sürpriz Paket	
Yılan Peri		Süslü	
Yıldızları Çalmışlar		Şamatalı Köy	
Yörük Hoca ile Kızı		Şeftali Çocuk	
Yumurtadan Çıkan Öğretmen		Şeker Kız	
Yüz Akı		Şeker Portakalı	
Zeynep Hayvanat Bahçesinde		Şirin Kız ve Canavar	
Zeynep Kız		Tabiat ve Teknoloji	
Zeytin Ekmek		Tahta Elbiseli Kız	
Zihin Harmanı		Talihsiz Serüvenler	
Zümrüt Gözün Gizemi		Tanrı Misafiri	
Zaman Kapısı		Tarla Faresi ile Ev Faresi	
Zavallı Kız		Taşıtlar	
Zayıf ve Şişman		Tavşan ile Arslan	
		Tavşan ile Eşek	
		Tavşan Muhtar Oldu	
		Tavşan Yaprak Kulak	
		Tek Gözlü Canavar	
		Teksas	
		Telsizci Çocuk	
		Temel'in Kitabı	
		Terzi Sincaplar	
		Tike ile Pike	
		Tilki ile Karga	
		Tilki ile Tavşan	
		Titanik Nerdesin	
		Tohumdan Toprağa	
		Tom Amcanın Kulübesi	
		Tomurcuk ve Pembe Kedi	
		Tosbağa ile Ördekler	
		Transfer Ahmet	
		Tren Sesleri	
		Tren Yolu	
		Tuna'nın Büyülü Gemisi	
		Turunçgil	

**İLKÖĞRETİM 4. ve 5. SINIF ÖĞRENCİLERİ TARAFINDAN
OKUNAN KİTAPLAR VE OKUNMA SAYILARI (Devam)**

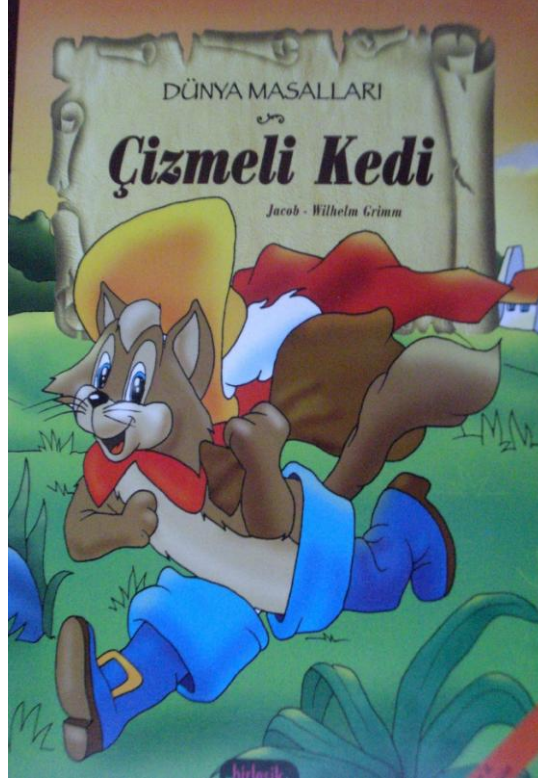
4.SINIF	Okunma Sayısı	5.SINIF	Okunma Sayısı
<u>Kitabın Adı</u>	<u>Okunma Sayısı</u>	<u>Kitabın Adı</u>	<u>Okunma Sayısı</u>
		Tutsak Bülbül	
		Tutsak Timsah	
		Türkülerden Seçmeler	
		Uçan At	
		Uçan Çocuk Ali	
		Uçan Gemi	
		Uçan Sınıf	
		Uçmaktan Korkan Balon	
		Uçurtmalar Düşmesin	
		Uzay Kelebeği	
		Uzayda Buluşalım	
		Üç Elma	
		Üç Küçük Robinson	
		Ülkemizden Hikayeler	
		Vahşi Futbolcular	
		Vietnam Masalları	
		Winx Samimi Tarifler	
		Winxi Sparks'ın Yeni Prensesi	
		Yaban Kazları	
		Yaban Kuğuları	
		Yağmur	
		Yalnız Çocuk	
		Yankılı Kayalar	
		Yaramaz Çocuk	
		Yaramaz Tayfun	
		Yaramazlık Şampiyonu	
		Yarış Babam Yarış	
		Yaşanmış Hayvan Öyküleri	
		Yaşlı Ayakkabıcı	
		Yaşlı Maymun	
		Yavru Kumrular	
		Yavru Kuşun Şarkısı	
		Yavru Kuzu	
		Yedi Renkli Kuş	
		Yer Yüzündeki Güzellikler	
		Yılan ve Kurbağa	
		Yıldız ve Konuşan Bebek	
		Yıldız Yavrusu	
		Yiğit Çocuk	
		Yoldaki Esrar	
		Yuri Gagarin	
		Yüreğinin Götürdüğü Yere Git	

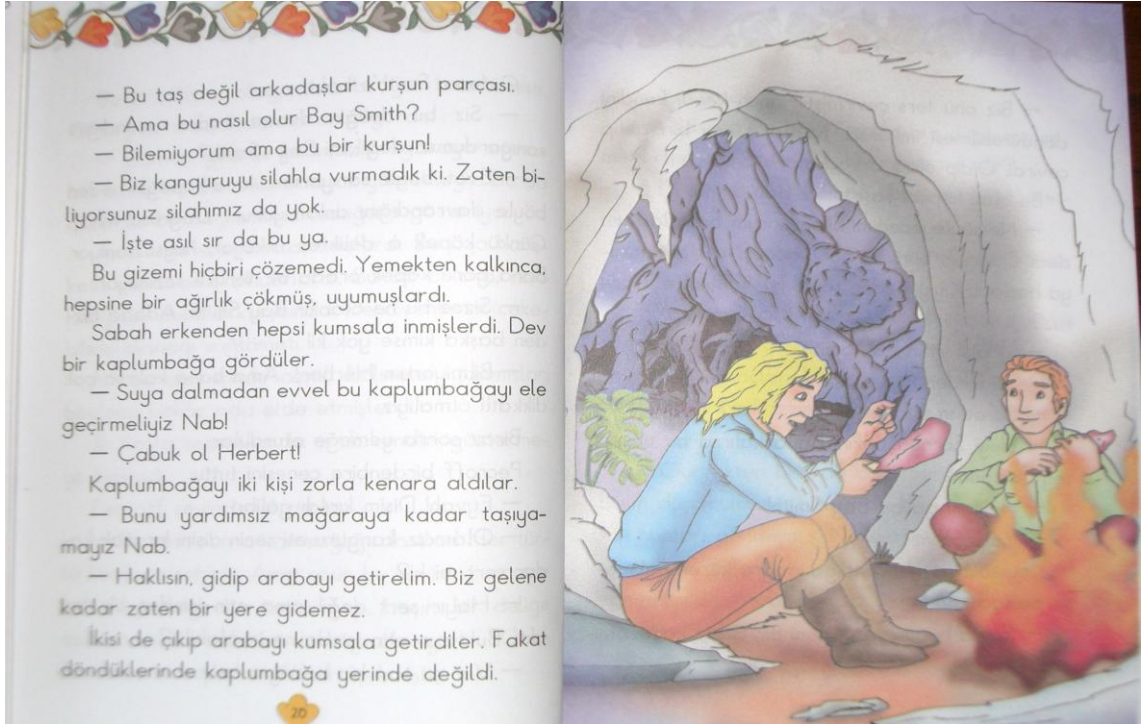
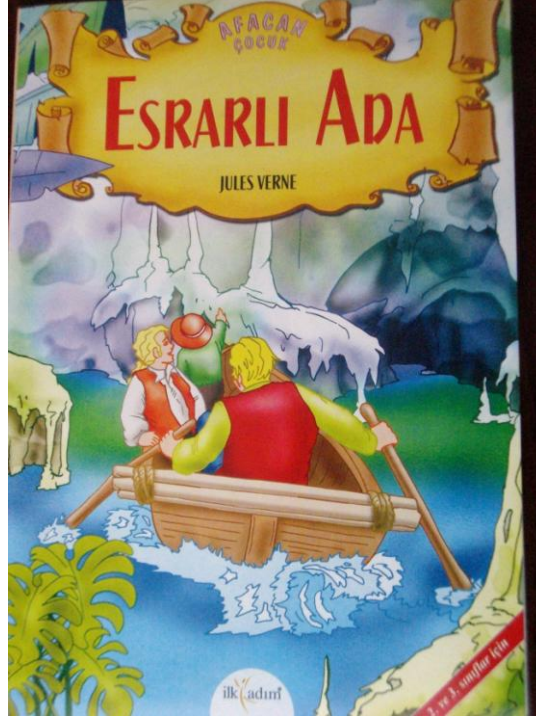
EK 8

ÖRNEK ÇOCUK KİTAPLARI

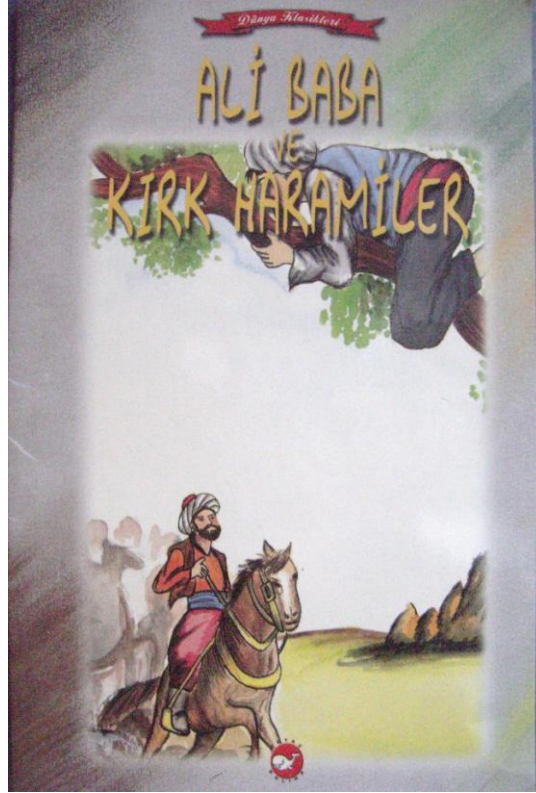

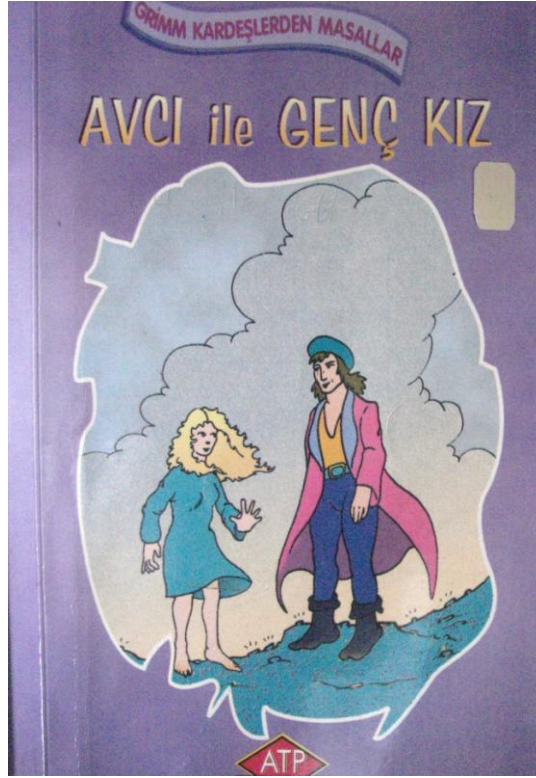

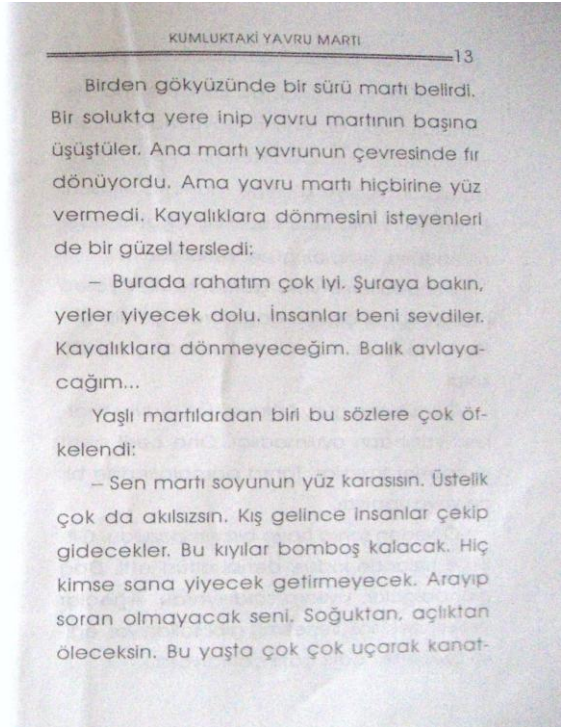
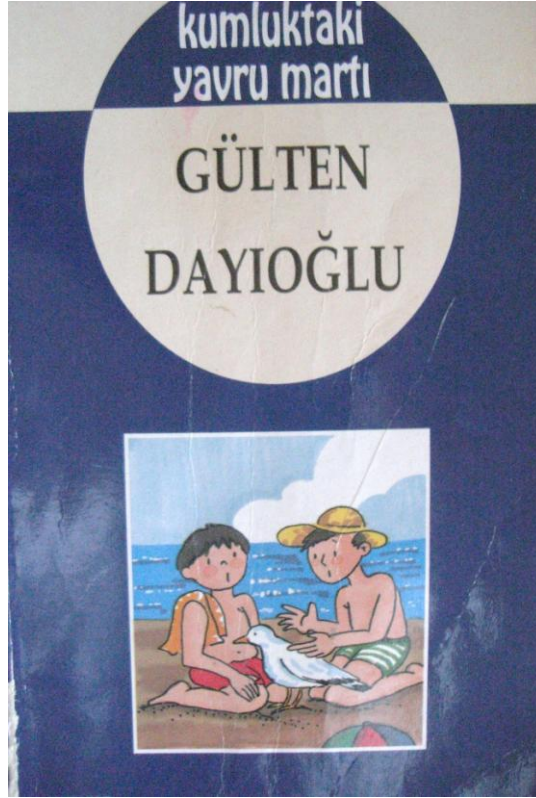
rın en güzelini, en irisini seçip yanlarına aldılar.

Bu sırada, yaşlı kadın da boş durmuyordu. Genç avcıya öyle bir büyü yaptı ki, avcının üstüne korkunç bir ağırlık bastırdı. Genç adamın uykudan gözleri kapanıyor, neredeyse ayakta uyuyordu. Genç kıza:

- Oturup biraz dinlenelim, dedi. Öyle yorgunum ki, ayakta duracak halim kalmadı.

İki genç, hemen oracığa oturdu- lar. Avcı başını genç kızın dizine dayayarak derin bir uykuya daldı. O uykuya dalar dalmaz, genç kız hemen kalkıp paltoyu avcının sırtından çıkardı. Paltoyu giydikten sonra, topladığı elmasları da yanına alarak gene evde olmayı dedi.

Kaynakça

Abeyrathna, PHAS. ve Zainab Awang Ngah. “The Status Of Reading Habit and İnterest Among Secondary School Children in Sri Lanka”, **Malaysian Journal of İnformation Science.** 9,2: 107-121, 2004. (26.02.2009 tarihinde <http://ejum.fsktm.um.edu.my/ArticleInformation.aspx?ArticleID=299> adresinden alınmıştır.)

Akal, Aytül. “ Çocuklar İçin Üretilen Edebiyat Kitaplarına Farklı Bakış Açılarında Çözümlemeci Bir Yaklaşım: Masal, Öykü ve Şiirlerle Liderlik Eğitimi”, **II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Gelişmeler, Sorunlar ve Çözüm Önerileri (04 – 06 Ekim 2006)**. Ankara: Ankara Üniversitesi Basım Evi, 2007, ss.107-110.

Akbayır, Sıddık. **Çocuğum Neyi Okumalı? (9 Ay-14 Yaş)**. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2008.

“Akın, Nükhet. “Okul Öncesi Kurum Öğretmenlerinin Çocuk Kitaplarına Karşı Tutum ve Davranışlarının İncelenmesi.” Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 1998” (Tuğrul, 2000, s.537’deki alıntı).

Alsaç, Üstün. **Türkiye’de Karikatür, Çizgi Roman ve Çizgi Film**. İstanbul: İletişim Yayınları, 1994.

Aktaş, Şerif ve Osman Gündüz. **Yazılı ve Sözlü Anlatım**. Ankara: Akçağ Yayınları, 2001.

Alpay, Meral. “Çocuk ve Kütüphanesi”, **Ya – Pa Okul Öncesi Eğitim Semineri**. İstanbul: Ya – Pa Yayınları, 1984.

----- . “Okul Öncesi Dönemde Edebiyatın İşlevi”, **Ya – Pa Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırma Semineri**. İstanbul: Ya – Pa Yayınları, 1985.

Altunışık, Remzi, Recai Coşkun, Engin Yıldırım ve Serkan Bayraktaroğlu. **Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri**. Adapazarı: Sakarya Kitapevi, 2001.

Arbuthnot, May Hill. **Children and Books**. Chicago, IL: Scott Foresman an Company, Third Edition, 1964.

Arseven, Ali Doğan. **Alan Araştırma Yöntemi (İlkeler, Teknikler, Örnekler)**. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, 2001.

Arslan, Mehmet. “Yurt Dışında Yaşayan Türk İşçi Çocuklarının Eğitimine Yönelik Ders Kitabı ve Diğer Çocuk Kitapları İhtiyacı”, **I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu Sorunlar ve Çözüm Yolları (20-21 Ocak)**. Ankara: Eğitim Bilimleri Fakültesi ve Tömer Yayını, 2000, ss.136- 151.

Arthur, Janise E. “What is the Effect of Recreational Reading on Reading Achievement of Middle Grade Student?”. (17.03.2008 tarihinde ERIC Database’den alınmıştır. Eric Document Reproduction Service No. ED391143.)

Aslan, Canan. “ Yazınsal Nitelikli Çocuk Kitaplarının Çocuğun Gelişim Sürecindeki Yeri”, **II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Gelişmeler, Sorunlar ve Çözüm Önerileri (04 – 06 Ekim 2006)**. Ankara: Ankara Üniversitesi Basım Evi, 2007, ss.189-200.

Baraz, Turhan. **Çocuk Edebiyatı**. Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Eğitim Ön Lisans Programı Türk – Dili II. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını, 1987.

Baş, Türker. **Anket Hazırlama Kılavuzu**. 2002. (03.03.2008 tarihinde www.kaliteofisi.com/download/e-kitap.asp adresinden alınmıştır.)

Baş, Türker. **Anket: Anket Nasıl Hazırlanır?; Anket Nasıl Uygulanır?; Anket Nasıl Değerlendirilir?**. 2. Basım. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2003.

Bayram, Olcay. “İlkokul Çağı Çocukların Okuma Alışkanlığı ve Yeni Mahalle İlçe Halk Kütüphanesi Gezici Kütüphane Hizmeti.” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1990.

Belet, Şerife Dilek. “Okuma Öğrenme Alanı”, **Türkçe Öğretimi**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını, 2008.

Belet, Şerife Dilek ve Çiğdem Suna. “İlköğretim Öğrencilerinin Çoklu Zeka Alanları ile Okuma İlgili Alışkanlık Düzeyleri Arasındaki İlişki”, **II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Gelişmeler, Sorunlar ve Çözüm Önerileri (04 – 06 Ekim 2006)**. Ankara: Ankara Üniversitesi Basım Evi, 2007, ss. 211-218.

Bell, Judith. **Doing Your Research Project**. 3th Edition. London: Edmondsburry Ltd, 2000.

Beyazova, Ufuk. “Kitap Çocuk İlişkisi”, **II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Gelişmeler, Sorunlar ve Çözüm Önerileri (04 – 06 Ekim 2006)**. Ankara: Ankara Üniversitesi Basım Evi, 2007, ss. 533-535.

Beyreli, Latif, Zerrin Çetindağ ve Ayşegül Celepoğlu. **Yazılı ve Sözlü Anlatım**. Ankara: PegemA Yayıncılık, 2005.

Binyazar, Adnan. “Anadili Öğretiminde Yazınsal Alanlara Açılım”, **Türk Dili Dergisi**. 379-380: 63-78, 1983.

Bogdan, Robert C. Ve Sari Knoop Biklen. **Qualitative Research in Education An Introduction to Theory and Methods**. Boston: Allyn and Bacon, Third Edition. 1998.

Boztepe, Fatma. **Çocukta Okuma Eğilimleri ve Okuma Teknikleri**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2002.

Cantek, Levent. **Çizgili Hayat Kılavuzu**. İstanbul: İletişim Yayınları, 2004.

Canter, Lee ve Marlene Canter. **Çocuğunuz Kitap Okumayı Sevmiyorsa**. (Çev: Serap Kaplan). Ankara: HYB Yayıncılık, 1998.

Croy, Sandi. "Technological and Non-Technological Supports Aimede at Increasing Voluntary Reading: A Review of the Literature." 2002. (09.10.2008 tarihinde < <http://chiron.valdosta.edu/are/vollno2/litrev/sandicroy.pdf> /> adresinden alınmıştır.

Çokum, Sevinç. **Çocuk Edebiyatı Yıllığı**. İstanbul: Gökyüzü Yayınları, 1987.

Dayıoğlu, Gülten. "Çocuk Kitaplarındaki Eğitsellik", **I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu Sorunlar ve Çözüm Yolları (20-21 Ocak)**. Ankara: Eğitim Bilimleri Fakültesi ve Tömer Yayını, 2000, ss.531-532.

Demiray, Kemal. **Türkçe Çocuk Edebiyatı**. İstanbul: Milli Eğitim Yayınevi, 1973.

Demirdöğen, Pınar. **Milli Eğitim Tarafından Yayınlanan 6-15 Arası Çocukların Okuyabileceği Kitapların Eğiticilik ve Görsellik Açısından Tasnifi, Dil ve Anlatım Yönlerinden Eleştirel Bir Şekilde İncelenmesi**. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2003.

Devrimci, Halise Künyeli. "5. Sınıf Çocuklarında Okuma Alışkanlığının İncelenmesi." Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 1993.

Dilidüzgün, Selahattin. **Çağdaş Çocuk Yazını**. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 1996.

Dilidüzgün, Selahattin. "Çocuk Kitaplarında Yazınsal Nitelik", **I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu, Sorunlar ve Çözüm Yolları (20-21 Ocak)**. Ankara: Eğitim Bilimleri Fakültesi ve Tömer Yayını, 2000, ss.253-267.

-----, “Masallar ve Masalsı Türler”, **İlköğretimde Çocuk Edebiyatı**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını, 2007.

Doğanay, Hakan. “Halk Kütüphanelerinin Okuma Alışkanlığındaki Rolü ve Önemi”, **Türk Kütüphaneciliği Dergisi**, 15,1: 40-44, 2001.

Erden, Münire. **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**. İstanbul: Alkım Yayınevi, 1998.

Erdoğan, Fatih. “Çocuk Açısından Resimli Kitap”, **Çocuk Edebiyatı Yıllığı**. İstanbul: Gökyüzü Yayınları, 1987.

“Fidan, Nurettin. “Giriş Davranışları ve Öğretme Yöntemlerinin Fen Başarılarına Etkisi.” (Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bölümü Araştırması, 1980)” (Arslan, 2000, s.137’deki alıntı).

Fornshell, Antoinette Cerulli. **Planning for Successful Reading and Writing Instruction in K-12**. Jefferson City: Scholastic Professional Books, 2003.

Gander, Mary J. ve Hary W. Gardiner. **Çocuk ve Ergen Gelişimi**. Çev: Bekir Onur. Ankara: İmge Kitabevi, 2004.

Gay, L. R.. **Educational Research Competencies For Analysis and Application**. London: Merrill Publishing Company, 1987.

“Glover, Jhon A., Royce R. Ronning ve Roger H. Bruning. **Cognitive Psychology for Teachers**. New York: Macmillan Publishin Company, 1990” (Belet, 2008, s.70’deki alıntı).

“Goyette, Betty, Luci Leone and Linda Williams. (?). “Building the Habit of Readin”. (14.12.2004 tarihinde www.state.ct.us/sde/dtl/curriculum/lrit02/bldghbt_readfnl.pdf adresinden alınmıştır.)” (Suna, 2006, ss.14-15’teki alıntı).

Göknil, Can. “Okul Öncesi Çocuk Yayınında Resim ve Edebiyat”, **Çocuk Edebiyatı Yıllığı**. İstanbul: Gökyüzü Yayınları, 1987.

Gökşen, Enver Naci. **Örnekleriyle Çocuk Edebiyatımız**. İstanbul: Remzi Yayınevi, 1993.

Gönen, Mübeccel, Elif Çelebi Öncü ve Sonnur Işıtan. “İlköğretim 5., 6. ve 7. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıklarının İncelenmesi”, **Milli Eğitim Dergisi**. 164, 2004. (20.04.2008 tarihinde www.meb.gov.tr/dergiler/164/gonen.htm adresinden alınmıştır.)

Gönen, Mübeccel ve Halise Devrimci. “İlkokul 5. Sınıf Çocuklarında Okuma Alışkanlığının İncelenmesi”, **9. Yapa Okulöncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri**. Ankara: Yapa Yayın Pazarlama, 1993.

Gözler, H.Fethi. **Örnekleriyle Türkçe ve Edebiyat Bilgileri Kaynak Kitabı**. İstanbul: İnkılap Kitabevi, 1975.

“Güler, Mehmet. “Çocuk Edebiyatı Üzerine.” Çocuk Edebiyatı Yıllığı. İstanbul: Gökyüzü Yayınları, 1997” (Tuğrul, 2000, s.537’deki alıntı).

Güleryüz, Hasan. **Yaratıcı Çocuk Edebiyatı**. Ankara: PegemA Yayıncılık, 2006.

Güneş, Firdevs. **Beyin Teknolojisi ve Okuma Yazma Öğretimi**. Ankara: Ocak Yayınları, 2000.

Gürcan, Halil İbrahim. **Okuma Alışkanlığı ile Kitap Yayıncılığının Kültürel İletişim Teknolojisine Bağlı Sorunları Karşısında Türkiye Koşulları Temelinde Bir Model Önerisi**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları; No:1113, 1999.

Gürmen, Aysel. "Okunan Kitapların Ardından Çocuklarda Kalanlar ve Günlük Yaşamlarına Yansıyanlar", **Anadili Eğitimi ve Çocuk Kitapları Sempozyumu (20-21 Şubat)**. Ankara: Ankara Üniversitesi Tömer Dil Merkezi, 1997, ss.75-82.

Karakuş, Işıl Şerife. **Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Okuma Gelişimine Etkisi**. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2006.

Karasar, Niyazi. **Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler**. Sekizinci Basım. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 1998.

Kavcar, Cahit. **Edebiyat ve Eğitim**. Ankara: Engin Yayınevi, 1999.

Kavcar, Cahit; Oğuzkan, Ferhan; Aksoy, Özlem. **Yazılı ve Sözlü Anlatım**. Ankara: Anı Yayıncılık, 2007.

Kaya, İsmail. "Çocuk Kitabı Resimlerinde Klişe Yaklaşımlar", **I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu, Sorunlar ve Çözüm Yolları (20 -21 Ocak)**. Ankara: Eğitim Bilimleri Fakültesi ve Tömer Yayını, 2000, ss.178-186.

Kayalan, Meriç. **Etkili ve Hızlı Okuma Sanatı**. İstanbul: Real Yayıncılık, 1992.

Kıbrıs, İbrahim. **Uygulamalı Çocuk Edebiyatı**. Ankara: Eylül Yayınevi, 2000.

Kırcaali-İftar, Gönül. **Sosyal Bilimlerde Araştırma Yaklaşımları**. Eskişehir: Eskişehir Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Merkezi Yayını, 1997.

Kocabaş, İlknur. **Çocuk Kitabı Seçim Kriterleri ve 1997 Yılına Kapsayan Bir Değerlendirme**.Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1999.

Konar, Elif. “Çocuk Gelişiminde Kitabın Önemi”, **II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Gelişmeler, Sorunlar ve Çözüm Önerileri (04 – 06 Ekim 2006)**. Ankara: Ankara Üniversitesi Basım Evi, 2007, ss. 463-468.

Kudret, Cevdet. **Örneklerle Edebiyat Bilgileri**. İstanbul: İnkılap ve Aka Yayınevi, C.2, 1980.

Kuş, Elif. **Nicel-Nitel Araştırma Teknikleri**. Ankara: Anı Yayıncılık, 2003.

Luma, Serpil. “7. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Beceri ve Alışkanlıklarını Geliştirmeye Yönelik Uygulamalı Bir Araştırma.” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2002.

Marsall, Julia. **Anadili ve Yazın Öğretimi**. (Çev: Cahit Külebi). Ankara: Başak Yayınları, 1994.

MEB. “Ders Kitapları Yönetmeliği”, **Tebliğler Dergisi**. Tarih: 03.07.1995, Sayı: 2434.

----- İÖGM. **Türkçe 1 – 5. Sınıflar Öğretim Programı ve Kılavuzu**. (14.12.2008 tarihinde <http://iogm.meb.gov.tr/pages.php?page=program&type=guide> Html adresinden alınmıştır).

----- “İlköğretim Kurumları Yönetmeliği” (14.02.2009 tarihinde http://mevzuat.meb.gov.tr/html/225_0.html adresinden alınmıştır).

Miles, M. B. ve M. A. Huberman. **An Expanded Sourcebook Qualitative Data Analysis**. London: Sage Publication, 1994.

Nas, Recep. **Örneklerle Çocuk Edebiyatı**. Bursa: Ezgi Kitapevi, 2004.

Neydim, Necdet. “Çeviri Çocuk Edebiyatında İdealize Edilerek Yansıtılan Çocuk Figürlerindeki İdeolojik ve Dinsel Eğilimler ve Bu Edebiyatın Türkiye’de

Alımlanması”, **I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu, Sorunlar ve Çözüm Yolları (20 -21 Ocak)**. Ankara: Eğitim Bilimleri Fakültesi ve Tömer Yayını, 2000, ss.87-101.

------. “Dünyada ve Türkiye’de Çocuk Edebiyatının Tarihsel Gelişimi” **İlköğretimde Çocuk Edebiyatı**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını, 2007.

------. “Türkiye’de Çeviri Çocuk Edebiyatı Tarihi” **İlköğretimde Çocuk Edebiyatı**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını, 2007.

Norton, Dona E. **Trough the Eyes of a Child: An Introduction to Children Literature**. New Jersey. Schuster / A Viacom Company, 1999.

Oğuzkan, Ferhan. **Çocuk Edebiyatı**. Ankara: Anı Yayıncılık, 2001.

Öz, Feyzi. **Uygulamalı Türkçe Öğretimi**. Ankara: Anı Yayıncılık, 2001.

Özdamar, Kazım. **Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi I**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları No:1001, 1997.

Özdemir, Emin. “Anadili Öğretimi”, **Türk Dili Dergisi**. 379-380: 25-36, 1983.

------. **İlkokul Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretim Kılavuzu**. İstanbul: İnkılap Kitabevi, 1987.

------. **Edebiyat Bilgileri Sözlüğü**. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1990.

------. **Türk ve Dünya Edebiyatı**. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1994.

Öztürk, Ali. **Türk Anonim Edebiyatı**. İstanbul: Bayrak Yayınları, 1986.

Ruşen, Mustafa. **Hızlı Okuma**. İstanbul: Alfa Yayınları, 1991.

Sainsbury, Marian. "Children's Attitudes to Reading", **Literacy Today**. 34, 2004. (23.02.2008 tarihinde <http://www.literacytrust.org.uk/Pubs/sainbury>. Html adresinden alınmıştır.)

Sepetçioğlu, Mustafa Necati. **Karşılaştırmalı Türk Destanları**. İstanbul: İrfan Yayınları, 1998.

Sever, Sedat. **Çocuk ve Edebiyat**. Ankara: Kök Yayıncılık, 2003.

----- . **Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme**. Ankara: Anı Yayıncılık, 2000.

----- . "Çocuk Edebiyatının Çocuğun Gelişimindeki Yeri ve Önemi", **İlköğretimde Çocuk Edebiyatı**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını, 2007.

----- . "Çocuk Kitaplarında Dilsel ve Görsel Duyarlık", **I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu, Sorunlar ve Çözüm Yolları (20 -21 Ocak)**. Ankara: Eğitim Bilimleri Fakültesi ve Tömer Yayını, 2000, ss631-646.

Sezer, Sennur. "Çocuklar İçin Şiir Yazmanın Gerekliği ve Zorluğu", **I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu, Sorunlar ve Çözüm Yolları (20 -21 Ocak)**. Ankara: Eğitim Bilimleri Fakültesi ve Tömer Yayını, 2000, ss.647-649.

Shaw, Jenny. "The Unconscious Meanings of Reading," **Education, Gender and Anxiety**. 71-89, 1995. (23.12.2007 tarihinde Ebscohost Database'den alınmıştır. Erişim No: AN17461824).

Suna, Çiğdem. "İlköğretim Öğrencilerinin Okuma İlgisi Alışkanlıklarının Analitik Olarak İncelenmesi ve Değerlendirilmesi". Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2006.

"Silvern, S. "Parent Involvement and Reading Achievement: Research and Implications for Practice", *Childhood Education*, 62, 44-51" (Tuğrul, 2000, s.537'deki alıntı).

Şimşek, Tacettin. **İlköğretimde Drama Kuramsal Bilgiler ve Uygulama Örnekleri**. İstanbul: Suna Yayınları, 2004.

Şirin, Mustafa Ruhi. **Çocuk Edebiyatı Nedir? Çocuk Edebiyatı**. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları, 1994.

----- . **99 Soruda Çocuk Edebiyatı**. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları, 1994.

TDK. **Türkçe Sözlük**. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1998.

Tosunoğlu, Mesiha ve Nuray Kayadibi “ Türkiye’de 2000-2005 Yıllarında Devlet Tarafından Yayınlanmış Çocuk Kitaplarını Biçim ve İçerik Analizi”, **II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Gelişmeler, Sorunlar ve Çözüm Önerileri (04 – 06 Ekim 2006)**. Ankara: Ankara Üniversitesi Basım Evi, 2007, ss. 339-347.

Tosunoğlu, Mesiha. “Türkçe Öğretiminde Okuma Alışkanlıkları ve Çocukların Okuma Eğilimleri”, **Türk Dili Dergisi**. 609:547-563, 2002.

Tuğrul, Belma “4-10 Yaş Grubunda Çocukları Olan Ailelerin Çocuk Kitapları Hakkındaki Görüşlerinin ve Tutumlarının İncelenmesi”, **I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu Sorunlar ve Çözüm Yolları (20-21 Ocak)**. Ankara: Eğitim Bilimleri Fakültesi ve Tömer Yayını, 2000, ss.536-543.

Tuncer, Nilüfer. **Çizgi Roman ve Çocuk**. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları, 1993.

----- . “Çocuk ve Kitap”, **99 Soruda Çocuk Edebiyatı**. (Haz: Mustafa Ruhi Şirin). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları, 2000.

----- . “Çocukların Değişik Yaşlarda İlgi Duydukları Konular ve Bunları Karşılatabilecek Kitap Türleri Nelerdir?”, **99 Soruda Çocuk Edebiyatı**. (Haz: Mustafa Ruhi Şirin). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları, 2000.

Tür, Gülseren ve Ayşe Turla. **Okul Öncesinde Çocuk, Edebiyat ve Kitap**. İstanbul: YA-PA Yayınları, 1999.

Türnüklü, Abbas. “Eğitimbilim Araştırmalarında Etkin Olarak kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği; Görüşme” **Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi**. 24: 543-559, 2000.

----- . “Eğitim Bilim Alanında Aynı Araştıma Sorusunu Yanıtlamak İçin Farklı Araştırma Tekniklerinin Birlikte Kullanılması” **Eğitim ve Bilim**. 26(120):8-13, 2001.

Yalçın, Alemdar ve Gıyasettin Aytaş. **Çocuk Edebiyatı**. Ankara: Akçağ Yayınları, 2003.

“Yavuz, Hilmi. “Okuma Alışkanlığı Üzerine”, Çocuk Edebiyatı Yıllığı. İstanbul : Gökyüzü Yayınları, 1987, ss.266-267” (Bayram, 1990, s. 8’deki alıntı).

Yener, Mavisel. “ Çocuklar İçin Üretilen Edebiyat Kitaplarına Farklı Bakış Açılarında Çözümlemeci Bir Yaklaşım: Masal, Öykü ve Şiirlerle Duygu Eğitimi”, **II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Gelişmeler, Sorunlar ve Çözüm Önerileri (04 – 06 Ekim 2006)**. Ankara: Ankara Üniversitesi Basım Evi, 2007, ss.149-156.

Yılar, Ömer. **Halk Bilimi ve Eğitim**. Ankara: PegemA Yayıncılık, 2006.

Yılar, Ömer ve Lokman Turan. **Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı**. Ankara: PegemA Yayıncılık, 2007.

Yıldırım, Ali ve Hasan Şimşek. **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2006.

Yılmaz, Bülent. “Okuma Alışkanlığı ve Yeni Mahalle İlçe Halk Kütüphanesi”
Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal
Bilimler Enstitüsü, 1990.

Yörükoğlu, Atalay. “Çocuk Kitapları”, **Türk Dili Dergisi**. Ankara: TDK Yayını,
292:18-21, 1976.

Yurdadoğ, Berin. “Çeşitli Yaş Gruplarında Çocuk Kitaplarının Kağıt, Hurufat ve Renk
Seçiminde Dikkat Edilecek Hususlar”, **Birinci Çocuk Edebiyatı Sempozyumu**.
Ankara: Alıç Ofset Matbaası, 1995, ss.51-55.

Yurttaş, Hüseyin. “Çocuk ve Kitap”, **Varlık Dergisi**. İstanbul: Kasım, 1058:3-7, 1995.

Zengin, Ahmet Yaşar ve Nesrin Zengin. **Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı**.
İstanbul: Truva Yayınları, 2007.